

REPUBLIKANSKA
FÖRENINGEN

MONARKINS VERKLIGA KOSTNADER 2026

REPUBLIKANSKA
FÖRENINGEN

MONARKINS VERKLIGA KOSTNADER 2026

Republikanska föreningen 2026

Författare: Staffan Nyberg

Formgiven: Fia Björklund

Om Republikanska föreningen och rapporten

Republikanska föreningen verkar för att avskaffa monarkin. Vi samlar cirka 6 000 medlemmar och har ett stöd på 20–25 procent bland medborgarna. Vi har en medlemsbaserad demokratisk organisation och är partipolitiskt obundna.

Besök vår webbplats för att bli medlem.

Denna rapport är publicerad av Republikanska föreningen i april 2026. Du är välkommen att kopiera, översätta, reproducera och publicera hela eller delar av innehållet i den här rapporten förutsatt att du uppger källan.

Tack till alla våra vänner, medlemmar och sympatisörer!

1 Innehåll

Om Republikanska föreningen och rapporten	2
2 Inledning	4
3 Övergripande slutsatser	18
4 Sammanställning av kostnaderna för 2024	23
5 De verkliga kostnaderna förklaras	25
6 Kostnaden för republiken	96
7 Alternativa beräkningsansatser	116
8 Känslighetsanalyser	121
9 Kungahusets värdekedja	125
10 Förutsättningar för den kungliga användningar av offentliga medel	128
11 Reformförslag	135
12 Bilaga: UD:s kostnader i samband med statsbesök och kungaparets resor	136
Bildkällor	138

2 Inledning

2.1 Bakgrunden till rapporten

Tanken på att göra en systematisk ansats att uppskatta den totala kostnaden förknippad med att upprätthålla en i alla avseenden fullödig monarki föddes redan 2018. Delvis då den brittiska samt senare den holländska republikanska föreningen hade gjort en liknande, om än något mera fragmentarisk, ansats att summera olika kostnadsposter som bedömdes ha samband med eller förorsakas av monarkin som system och för att upprätthålla kungadömet i sin nuvarande tappning. Vid det tillfället upprättades en Excel-modell från grunden utifrån bilden av att den primära kungahusrelaterade kostnadsposten i form av apanaget måste kompletteras med kostnadsblock relaterade till framförallt fastighets- och säkerhetskostnader, men också vissa andra kostnadsposter som uppstod till följd av monarkin, såsom kostnader som vållas lokala myndigheter etcetera i samband med monarkens ”framfart” och som ofta har en hög synlighet och därför väcker skeptiska instinkter.

Vi har aldrig gjort anspråk på att stå för ett vetenskapligt grundat tillvägagångsätt, men väl för att följa en rigorös, stringent och gradvis förfinad metod, samt på att arbeta genomgående faktabaserat och företagsekonomiskt korrekt. Vi har eftersträvat att så långt som möjligt efterfråga och nyttja tillgängliga primärdata och har där sådana saknats i enlighet med etablerad management konsult-praxis gjort så vederhäftiga estimat som möjligt, baserat på löneantaganden och andra sekundära uppgifter. Vi ger inte ett exakt eller slutligt svar på frågan vad monarkin kostar skattebetalarna, men vågar påstå att vi tillhandahåller den i nuläget bäst underbyggda skattningen avseende den totala prislappen. På så vis tillhandahåller vi ytterligare ett giltigt argument för ett annat statsskick, om än inte det viktigaste argumentet för en sådan förändring.

Framförallt finns inga alternativa försök att verkligen estimerat den totala kostnadsmassan. Exempelvis finns i Thomas Lyreviks bok om monarkins påstådda samvete och försyndelser avsnitt som ägnas åt de ekonomiska aspekterna och det talas om en samlad kostnadsmassa över en miljard kronor, men någon summerande totaltabell eller tablå tillhandahåller han inte. Härom året företog också Rojalistiska föreningen att med ett uttryck av Per Ahlmark ”kontra med egna siffror”¹. Men man nöjde sig då med att utgå från halva apanaget och slå ut

1 Ahlmark P [1989], ”Zonen”. Bonniers

detta på hela befolkningen och redovisa det som en månatlig kostnad, för att ge sken av att det var jämförbart med vilken banal digital abonnemangstjänst som helst. Organisationen avstod i det sammanhanget helt från att gräva i och redovisa kostnader inom exempelvis fastigheter och säkerhet, vilket lämnade vårt bidrag oemotsagt också den gången.

Samtidigt vill vi framhålla att Republikanska föreningen ingalunda betraktar de ekonomiska konsekvenserna av Kungahusets fortbestånd som någon slags huvudargument. Denna linje tog form redan under Vilhelm Mobergs dagar, då de ekonomiska argumenten förklarades helt underordnade de principiella, relaterade till demokrati, jämlikhet, kompetens, modernitet etcetera. Detta fastslogs så sent som i Åsa Linderborgs kungabiografi² och har sin giltighet. Detta innebär dock inte att frågan om den ekonomiska sidan av monarkin saknar betydelse och slutsatsen att republiken är billigare, också med hänsyn tagen till justeringar för valadministrativa tillkommande kostnader, bör ändå noteras.

Vidare tillkommer att även om merkostnaden för att ha en kung innebär en i det hela begränsad statsfinansiell belastning och på intet vis äventyrar statens ekonomiska balans, så kan det göras gällande att det sänder fel signaler att upprätthålla ett kungligt statschefsämbete präglad av överflöd snarare än ett mera frugalt presidentämbete. Det är inte det att dessa 1,1 miljarder kronor, som vi således anger som monarkins verkliga kostnader, utgör en oöverkomlig summa som kan destabilisera statsbudgeten, utan om att det sätter en felaktig och vansklig standard att finansiera ett slöseri som kan tyckas överdrivet. Särskilt i besparingstider kan det väcka ont blod att de högsta statliga representanterna lever oberörda av de umbäranden som befolkningen får utstå, vilket i sig kan föda en tanke eller ett önskemål om att ersätta monarkin med någon annan slags ordning präglad av större harmoni.

Med detta sagt och med dessa reservationer uttalade är det ändå föreningens förhoppning att vår utredning och vårt bemödande skall betraktas som intressant läsning. Jämfört med den första rapporten som utgavs 2018 baserat på 2017 års siffermaterial har kalkylen gradvis förfinats och utvecklats. Säpo har gradvis blivit mer hemlighetsfulla och förteguna samt mindre benägna att servera en detaljerad redovisning, medan Statens Fastighetsverk snarare har kommit att lämna mer kompletta underlag över tid. Mest exemplariska och transparanta har dock UD-protokollet alltid varit, som utan alltför överdrivna påstötningar beredvilligt har stått till tjänst med information om de medel som för UD:s del har budgeterats för att medverka vid in- och utgående statsbesök.

2 Linderborg Å [2025], "Tjabo". Bokförlaget Polaris

2.2 Utveckling jämfört med de tidiga upplagorna

Över tid har vi också kommit att inkludera fler kostnadsposter som har förbi-setts de första år som rapporten gavs ut, så att den förteckning som har legat till grund för kvantifieringen har blivit mer och mer komplett. Detta har varit en effekt både av inspel från medlemmarna, vår egen föreställningsförmåga och observationer via medias rapportering, de kungabiografier som har utkommit under mellantiden etcetera och underlättat nyansering. I den första versionen saknades också jämförelsen med Finland, vilket gör att rapporten nu har ett större värde som utgångspunkt för komparativa analyser, då utfallet för svenskt vidkommande kan ställas mot motsvarande kostnadsposter i det finska fallet, såsom proxy för en motsvarande republik, vilket således också ger möjligheten att simulera Sverige som republik, låt vara att föreningen primärt föreställer sig en republik av något annat snitt, exempelvis utan särskilda presidentval³. Det har nu också gått fem år sedan den senaste versionen av rapporten publicerades (2020), vilket ger ett bättre underlag för att uttala sig om den långsiktiga utvecklingen för olika kostnadsposter och medan de tre rapporter som togs fram 2018–2020 således främst möjliggjorde viss metodutveckling så ger denna rapport också ett bredare observationsfönster, längre tidsserier och i och med detta en högre relevans.

Det som är nytt med denna upplaga är också att AI har gjort sitt inträde och som bekant kan AI underlätta både researchansträngningar genom att snabbt scanna av vad som finns att tillgå via Internet och genom att fungera som bollplank i utformandet av resonemang. Vi har inte använt AI på ett slaviskt och okritiskt sätt utan har i möjligaste mån hållit oss till de primära originalkällorna, men har av och till kunnat använda AI för att finna kompletterande källor, samt för att göra rimlighetsavstämningar avseende de antaganden som har gjorts. I några fall har detta medfört att vi har företagit mindre justeringar i konservativ riktning, det vill säga i riktning mot att göra gällande att kostnaden för Kungahuset är lägre än tidigare. Men i de flesta fall har våra tidigare estimat stått sig väl och vårt tillvägagångssätt har av AI mestadels verifierats som försvarbart och i enlighet med de logiska överväganden som kan göras från läktarplats, det vill säga gamla estimat som varit grövre har stått sig väl eller i vart fall legat i en relevant härad.

Ett förträffligt exempel gäller det som avser värderingen av den förmån det innebär att Kungen disponerar Stenhammars slott enligt vissa testamentsenliga villkor, där årets estimat ur fastighetsekonomiskt hänseende representerar en oändlig nyansering jämfört med det förra estimatet, men likväl landar inte bara i samma *”ball park”*, utan i stort sett på exakt samma belopp. Såsom i Internets

³ Jämför beslut diskussion med efterföljande beslut vid 2023 års förbundskonkregss inom förningenen

barndom, då datatillgängligheten snabbt revolutionerades på ett sätt som underlättade för professionella inom fältet management consulting, är det förstås viktigt att ha i åtanke att Chat GPT lika lite som Internet utgör en källa i sig. När uppgifter som har framkommit den vägen skall användas måste de preciseras med sitt egentliga ursprung. Som det brukade heta *”Skriv aldrig källa internet på en slide.”* och det har vi inte heller gjort.

I varje upplaga brukar vi uppdaga någon helt ny kostnadspost som tidigare så att säga har fallit under radarn och förbisetts. I denna upplaga finns en sådan kostnadspost i termer av de kungligas tåganvändning genom att ta SJ:s tjänster i anspråk, något som vi blev varse i samband med att det brittiska Kungahuset försommaren 2025 genom ett utspel från Kung Charles III tillkännagav sin avsikt att lägga ner det brittiska så kallade kungatåget. Därför finns i denna rapport en post för kungliga tåganvändning med, vilken innefattar kostnader framdrivna av den kungliga väntloungen vid Stockholms Central, den särskilda kungavagn som finns alltsedan Gustaf V:s dagar, samt slutligen de kungligas resande med reguljära tågturer. Vi har även tagit med Slottskyrkan som också den medför kostnader som finansieras via ett skatteuttag, låt vara ett som begränsas till medlemmar av Svenska kyrkan.

Det skall också sägas att i de fall senare tillkomna kunskaper har lett till en mer raffinerad och mer korrekt estimatsmetod har ingen retroaktiv revidering skett, utan gamla estimat som ligger till grund för tidigare års jämförelsetal har lämnats oförändrade, såsom ett utslag av bästa tillgängliga vetande vid de tidpunkterna. Detta kan i några fall ha medfört att tidsserierna framstår som ryckiga och svårförståeliga, men är likväl ett pragmatiskt och försvarbart arbetssätt. Således representerar årets rapport en fördjupning rent beräkningstekniskt, medan vissa deskriptiva avsnitt avseende exempelvis hur Riksrevisionens granskning av Kungahusets ekonomi är upplagd och har utvecklats över tid har bibehållits mer eller mindre oförändrade, eftersom inga större förändringar har inträffat såsom initiativ till en mera långtgående revision mera i enlighet med vad statlig förvaltning i övrigt är underkastad. Så i det avseendet har utvecklingen stått ganska still under den gångna femårsperioden och transparenskraven har inte heller artikulerats så tydligt via parlamentariska motioner och liknande.

I allt väsentligt handlar denna övning således om att konstruera en kunglig resultaträkning som är så rättvisande och tillförlitlig som möjligt.

2.3 Begränsningar i rapporten

Det skall också innan vi kommer in på beräkningarna och deras utfall sägas att vi i våra kalkyler enbart sysselsätter oss med kostnader hänförliga till Kungahuset, vilket innebär att vi inte ger oss in på att skatta dels intäkter, dels kapitaluppbyggnad inom Kungahuset.

- Gällande intäkter handlar detta om ansatser att kvantifiera positiva dynamiska effekter som påstås uppstå till följd av Kungahusets existens och aktiviteter, såsom inflöde av pengar via turism respektive export. Att kvantifiera Kungahusets eventuellt bidrag i sådana sammanhang framstår som mycket vanskligt, om ens möjligt, och vi presenterar på denna punkt därför endast ett resonemang vars grundpremiss är att svenska produkters framgång på utlandsmarknader främst är en funktion av deras produktens egenskaper samt prissättning relativt den utländska konkurrens som föreligger. Endast en vetenskaplig avhandling på grundutbildningsnivå, härrörande från Lunds universitet, anges ha tagit sig an temat, med slutsatsen att en positiv exporteffekt med ursprung i Kungahuset inte har kunnat ledas i bevis. Men avhandlingen ifråga tycks inte ha utgått från vedertagen utrikeshandelsteori och ägnar sig främst åt spekulationer under akademisk pretext. Helt oberoende av detta arbete lutar vi oss således mot den akademiskt mest försvarbara synen, det vill säga att handelsteorin enligt Heckscher-Ohlin med kompletterande teknologirelaterade hypoteser alltjämt förklarar handelsflöden bättre än tanken om att en delegation med Kungen blir så *"audacious"* att produkterna börjar sälja sig själva och kontrakten undertecknas av bara farten.
- Gällande kunglig förmögenhetsbildning finns fragment till att kartlägga denna exempelvis i Linderborgs bok, där det talas om att enbart kungliga lösören inklusive smyckes- och konstsamlingar skulle betinga ett värde av minst 10 miljarder kronor, till vilka skall läggas kungliga aktieportföljer samt kapital som återfinns i diverse svårgenomskådliga kungliga stiftelser mer eller mindre direkt kontrollerade av Kungen. Republikanska föreningen finner dock att dessa frågor ligger utanför rapportens *"scope"*, för det första eftersom det ur ett medborgarperspektiv endast av intresse av i vilken omfattning Kungahuset belastar det offentliga budget. Vidare är ju uppgifter om de kungliga stiftelsernas balansräkning inte allmänna, vilket gör att en ansats att få tillgång till uppgifter om dessa bygger på helt orealistiska förväntningar om datatillgänglighet, datatillgänglighet, med totalt oväntade informationsläckage.

I allt väsentligt handlar denna övning således om att konstruera en kunglig resultaträkning som är så rättvisande och tillförlitlig som möjligt och balansräkningsfrågorna lämnas därför därhän åt insiders och dem som vill spekulera.

2.4 Reaktionen på rapporten

Slutligen vill vi också tillägga att syftet med att Republikanska föreningen tar till orda i ekonomiska frågor först och främst är just ambitionen att besvara frågan om vad det kungliga kalaset sammantaget kostar skattebetalaren. Därtill vill vi dock även introducera något mera ekonomisk sakkunskap i debatten. Kungahuset har inte kommenterat eller visat att man aktivt har förhållit sig till våra slutsatser, men väl må våra rapporter vara ett led i efterlysandet av ett större mått av transparens såvitt avser ekonomiska förhållanden inom Kungahuset, där ju några trendbrott har kunnat noteras de senaste decennierna:

- 2014 började hovet publicera årliga verksamhetsberättelser i årsredovisningsformat, med ganska fyllig verksamhetsrelaterad rapportering och hög detaljeringsgrad.
- Under några år kring 2011 levererades också en särredovisning där ekonomiskt utfall rapporterades separat för Konungens, Drottningens respektive Kronprinsessans hovstater, men vi uppfattar att denna uppdelning var alltför artificiell för att vara långsiktigt meningsfull, och den återfinns i vart fall inte längre i verksamhetsberättelsen.
- Vid något tillfälle framkom också uppgifter härrörande direkt från Hovet om hur stora apanagemedel som tillföll enskilda medlemmar av Kungahuset och det talades om någon miljon till Prins Carl Philip och lite mer till Kungen respektive Kronprinsessan, men knappast stort mycket mer än tio miljoner om året till någondera.

Ovan nämnda milstolpar representerar helt klart en vilja från Kungahusets sida att efterkomma önskemålen om ökad insyn i hur framförallt apanagemedlen brukas, som från medborgarhåll alltjämt ofta upplevs som en väl stor klumpsumma. Vid ett tillfälle tog dock hovets informationschef Margareta Thorgren till orda apropå i pressen cirkulerande rykten om att apanagemedlen finansierade restaurering och underhåll av kungens privata antikvitetsinsamlingar. Thorgren uppgav då att det förelåg en strikt skiljelinje sådan att apanagemedlen helt hölls åtskilda från sådana utgifter, vilket rimligen inte kan ha varit ett giltigt påstående, detta redan med hänsyn till att någon absolut gränsdragning mellan vilka tillgångar som är privata respektive offentliga knappast kan sägas föreligga. Att Thorgren

förser media med en sådan halvsanning får därmed tas som ett tecken på att de kungliga likväl uppfattar att det finns en viss laddning kring kungliga ekonomiska frågor och på vilket sätt det offentliga bidrar till den kungliga ekonomin.

När det gäller reaktioner på rapporten från andra håll är väl egentligen Rojalistiska föreningens motkalkyl i form av en så kallad *"back-of-the-envelope"*-beräkning med två ingående värden och ingen bakomliggande egen research det mest påtagliga försöket att invalidera ansatsen. Rojalistiska föreningen presenterade emellertid aldrig heller någon underliggande kalkyl utan framlade endast sitt nyckeltal som en absolut sanning. Republikanska föreningen skulle därför gärna se att en eventuell vidare diskussion i frågan mera lades upp som en jämförelse av de båda föreningarnas estimat post för post, än att Rojalistiska föreningen framlägger förenklade nyckeltal som bara reflekterar en del av den samlade kostnadsmassan. Att den samlade kostnaden är snarare 1,1 miljarder kronor än 150–200 MSEK i apanagemedel må i sig inte vara ett sensationellt resultat, som på ett avgörande sättet påverkar statsskicksöverbudgeten. Men samtidigt skall rätt vara rätt och i de fall de kostnader som Kungahuset vållar det allmänna tas upp till diskussion, bör Republikanska föreningens framräknade värden nämnas som en relevant referenspunkt, såvida de inte desförinnan har invaliderats.

I övrigt är det främst enskilda medlemmar som har återkommit med feedback. Ofta genom att ifrågasätta någon enskild datapunkt, vilket i några fall också har lett till errata som har kunna inkorporeras i de senare upplagorna. Det är däremot ingen som hittills har försökt att på allvar ifrågasätta metoden som sådan eller gjorda antaganden.

2.5 Relation till övrig sentida kungagranskning

En intressant fråga är vad en sådan här broschyr har att tillföra den samlade sentida kungalitteraturen, som ju är relativt omfattande och inkluderar flera digra arbeten med ambitionen att nå någon slags sanning om Kungahusets väsen och effekter på det svenska samhället. De böcker vi syftar på i synnerhet är Hall⁴, Holmqvist⁵, Linderborg, Lyrevik⁶, Ortmark⁷ och Sjöberg⁸. Böckerna berör ekonomiska frågor i tämligen varierande grad, och det är kanske framförallt Ly-

4 Hall, B [2018], *"Republik"*. Fri tanke

5 Holmqvist M [2023], *"Kungen – Sveriges ledare"*. Natur och Kultur

6 Lyrevik T [2018], *"Den kungliga kleptokratin"*. Bokförlaget Korpen samt [2020] *"Den kungliga korruptionen : kort om svensk kleptokrati"*. Bokförlaget Korpen"

7 Ortmark Å [2013], *"Makten och lögnen"*. Albert Bonniers förlag

8 Sjöberg T [2010], *"Den motvillige monarken"*. Lind & Co

**Vi låter fakta
tala och utfärdar
inga korruptions-
etiketter.**

revik som på djupet kommer in på sådana frågor genom att illustrera apanagemedlens utveckling över en längre tidsperiod som omfattar den kompletta Bernadotte-eran ”so far” samt även genom att föra resonemang om kungliga kringkostnader vid sidan av apanaget. Han gör dock detta utan att riktigt sätta ned foten genom att kvantifiera identifierade kostnadskällor fullt ut. Skillnaden med Lyreviks ansats består vidare i att denne läser in onda uppsåt i Kungahusets anspråk på att finansiera sin verksamhet och ser exempelvis existensen av en kunglig balansräkning och en kunglig kapitalbildning som något som per se är av ondo, vilket gör att ett subjektivitetens skimmer vilar över hela framställningen och dess uttalade ambition att ställa Kungahuset mot väggen.

Republikanska föreningens interna ansats är i så måtto mera begränsad och inriktad på den snävare frågeställningen vilka kostnadskonsekvenser monarkin har ur ett skattebetalarperspektiv. Då vi dryftade frågeställningen med ordföranden i World Taxpayer’s Association, Björn Tarras-Wahlberg, framhöll denne att en presidentadministration med alla bikostnader för avhållande av val etcetera sannolikt är väl så dyr och enbart detta är skäl nog att ägna frågan den systematik som detta kvantifieringsförsök står för. Vi låter fakta tala och utfärdar inga korruptionsetiketter, vilket Lyrevik är snar att göra baserat på alla de oegentligheter han tycker sig skönja, varav ett flertal har bäring på ekonomiska frågeställningar och närmast kallas för svindleri.

Bengt Halls bok rymmer faktiskt ett kortare kapitel på temat ”*Monarkin kostar*”, men han går där inte i detalj in på att bilda sig en uppfattning om de skilda kostnadsposterna vid sidan av apanaget. Eftersom Hall själv är mångårig medlem i föreningen och har varit aktiv inom Skåne-kretsen, samt eftersom hans alster i övrigt är mycket informativt då det gäller att jämföra alternativa konstitutionella format skulle man kanske kunna se denna lilla skrift som ett komplement eller ett supplement till dennes bok, som under många år flitigt har används i föreningens kampanjarbete och ger en god faktabas för resonemang i statsskicksfrågan.

Holmqvists bok är mera en studie i ledarskap, vilket är naturligt givet hans företagsekonomiska infallsvinkel, även om denna kanske kunde ha förväntats föranleda ett något större fokus på de ekonomiska aspekterna av fenomenet. Porträtteringen av monarken är här bitvis hagiografisk och Kungen framställs som en modern, sportig och exekutiv ledare med stark näringslivsorientering och en hårt arbetande attityd till uppgiften. Kanske kan man säga att Holmqvists

bok i vissa stycken är något okritisk, men framförallt är det ett försök att beskriva Hovet 2.0 i bemärkelsen Hovet bortom Carl-Fredrik Palmstierna och Tom Wachtmeister eller varför inte Hovet 2.1, det vill säga Hovet bortom Stig Ramel, Alice Trolle-Wachtmeister och Beth Palmstierna. Ibland framställs 1980- och 1990-talen som ett formativt skede som handlade om att Kungen skulle finna sin egen *"touche"* till ämbetet och frigöra sig från Gustaf VI Adolfs profil samt bli varm i kläderna, och vad Holmqvist presenterar är således slutresultatet av en sådan process, som enligt författaren utföll tämligen väl. För Holmqvist är det statscheffsbegrepp som slog igenom under 1950-talet centralt och han tycks mena att Kungen väl motsvarar de krav som kan ställas på den mera samtidsdefinierade rollen.

Sjöberg är inte alls inne på det ekonomiska utan här är det själva avslöjandet av Kungens samöre med vissa dubiösa eller rent av kriminella kretsar som är huvudsaken. Detta är således mera ett fördjupat scoop än en biografisk helhetsansats som syftar till att teckna Kungen i helfigur. Det är kanske den bok ägnad åt de svenska kungligheterna under senare år som både har fått störst genomslag och som har påverkat bilden av Kungen mest. Men i frågan om den kungliga ekonomin har den föga att tillföra.

Linderborg berör i stort sett alla ovan nämnda verk om Kungen och är i motsats till de övriga författarna den som följer den mest strikta historiska metodologin, vilket är fullt naturligt då hon i botten är disputerad och professionell historiker. Redogörelsen utgör en mix av att teckna Kungens karaktär och contextualiserande smånostalgiska samtidsobservationer, fakta om andra kungligheter inklusive utländska sådana, samt reflektioner och analyser om monarkin som system. Möjligen följer de inledande avsnitten, som behandlar i princip perioden fram till Prinsessan Sibyllas död 1973, en mer strikt kronologisk struktur, som ger en mycket väl underbyggd bild av Kungahuset på den tiden, det vill säga i stort sett från bröllopet mellan Sibylla av Sachsen-Coburg och Gotha och arvprinsen Gustaf Adolf i Coburg hösten 1932 och fram till början av 1970-talet. Skildringen av de senare decennierna är kanske något mera fragmentarisk eller i vart fall rapsodisk, och godtar möjligen väl okritiskt Holmqvists slutsatser om kvaliteterna hos Kungahusets nuvarande representanter utan att problematisera fullt ut. Linderborg lämnar dock till läsaren att göra den slutliga bedömningen av vad hon skådat.

Gällande ekonomiska frågor förbigås dessa inte helt av Linderborg, men den enda av Lyreviks talrika trådar som hon plockar upp gäller den påstådda undervärderingen av de kungliga smyckessamlingarna och övriga antikviteter i kunglig ägo som genomfördes av auktionsfirman Bukowskis i anslutning till Gustaf

VI Adolfs frånfälle 1973 och som förmodades vara motiverad av strävan att minimera arvsskatteeffekten, då ju arvsskatten bibehölls ända fram till 2006. I övrigt förekommer resonemang om både fastigheter och säkerhet, men kvantifieringsambitionen lyser med sin frånvaro, vilket gör att ett visst kompletteringsbehov kan sägas föreligga när det gäller att verkligen sätta ned foten kring kostnaden för Kungahuset och räkna sig fram till en totalsiffra.

Låt oss så kommentera också Ortmark, som inte har skrivit en bok om Kungahuset allena, men väl återkommer ofta till statsskicksfrågan i sin memoarbok. Ortmark bekänner sig oförblommerat till republikanismen och analyserar bland annat socialdemokratins ambivalenta och inkonsekventa eller i vart fall otydliga hållning i denna fråga, varvid han uppehåller sig särskilt vid enskilda partiledares hållning. Han går igenom Erlanders partiella kungliga samsyn och känsla av *”shared interest”*, Palmes mera radikala kommentarer gällande Kungahusets framtid samt vidare Carlsson samt Persson, som bägge i stort sett följer linjen att kungafamiljen såsom hårt arbetande representanter för Sverige förtjänar respekt och att partiprogrammets republikkrav därför ligger i träda. Ett viktigt och notabelt undantag är Juholt, som på en rak fråga uppgav att han ansåg att monarkin faktiskt borde avskaffas, rent av i närtid, men senare tvingades backa genom att nyansera svaret genom att uttala förbehåll om att reformen i nuläget saknade omedelbar aktualitet.

Ortmark var också känd för sin benägenhet att inte väja för att uttala kritik mot enskilda företrädare för Kungahuset och då i synnerhet den nuvarande Kungen, då denna fortfarande gav ett juniort och som det sades osäkert och ibland nästan försagt intryck. Ortmark kan rent av sägas ha utgjort en del av det kvasidrev som hävdade att Kungens intellektuella kapacitet var otillräcklig, men han böjde sig senare, sedan IQ-test hade gett vid handen att det inte var någon fara på taket, och därtill Ortmark personligen via ett arrangemang av den då hovnära funktionären Stig Ramel, som fungerade som vad som idag skulle kallas Kungens mentor och kanske även utbildningsledare, hade beretts tillfälle att över en lunch vid Stallmästaregården stifta närmare bekantskap med Hans Majestät, och efteråt vidgick att Kungen hade resonerat fullt adekvat och att han därför i delar hade reviderat sin tidigare negativa uppfattning, något som också fick ett bredare genomslag då det gäller den allmänna bilden av Kungen. I sina senare omdömen gällande Kungens agerande och intervjusvar blir Ortmark också mera försonligt sinnad, dock utan att överge sin republikanska grundinställning. Ekonomiska spörsmål relaterade till Kungahuset ger sig Ortmark dock inte in på, trots att han som civilekonom DHS borde ha haft vissa begrepp och viss sakkunskap om sådana angelägenheter. Sammantaget är Ortmarks vittnesbörd ändå en viktig del av att förstå hur bilden av Kungahuset har formats i efterkrigstidens Sverige.

Kvarstår gör då frågan vad denna redogörelse kan bidra med, och väsentligen menar vi således att den är ett komplement för att verkligen fullfölja den kvantifieringsansats som andra skribenter som tagit till orda har avstått från att ta sig an av det ena eller andra skälet. Det må vara att deras strikta metodbundenhet förbjuder dem att ge sig in på mera spekulativa resonemang som inte kan verifieras genom entydiga källor som går i god för sanningshalten, det må vara att frågan bedöms som ointressant eller det må vara att de helt enkelt saknar ekonomisk expertis nog för att göra de ändå ganska basala överslag som denna skrift bygger på. Att frågan bedöms som ointressant i förhållande till frågan om hur väl Kungahuset representerar Sverige och hur väl de lever upp till den kungliga rollen samt vilka principiella aspekter som kan anläggas på landets val av statskicks, må dels sammanhånga med att den till sin natur är sekundär, dels med att det anses ha ett begränsat intresse att driva kvantifieringen hela vägen och att beslutsfattande och ställningstaganden kan låtas bygga på mer av approximationer och grova tillnärmningar.

Nu är skriften i alla fall här och vi vet att det hos medlemmarna finns en viss efterfrågan på den här typen av analyser, samtidigt som det för föreningens del i hög grad handlar om att successivt förfina och förbättra kvaliteten och exaktheten i de olika beräkningsstegen, och därmed också i de konklusioner som faller ut och som kan ses som en form av input till den mera övergripande statskicksdiskussion som alltid ligger under ytan även i lägen då många dröjer kvar vid ett vagt helhetsintryck av att Kungahuset gör en god insats för Sverige och lever upp till medborgarnas förväntningar.

2.6 Datatillgänglighet

De siffror som framkommer i rapporten gör inte anspråk på att utgöra en absolut sanning utan representerar ett bästa estimat utifrån förutsättningarna och datatillgänghetsläget. Sekretessrelaterade restriktioner har i vissa fall också tvingat oss att göra tämligen långtgående antaganden för att få fram en beräkning som verkligen syftar till att ge ett totalbelopp för vad Kungahuset kostar skattebetalarna. Vad gäller de olika källorna kan följande kommentarer göras såvitt avser transparens samt även hur benägenheten att medverka till att tillhandahålla ett fullödigt underlag har utvecklats över tid:

- Kungahuset redovisar ekonomiska uppgifter som avser sina verksamheter med en tämligen konstant detaljnivå. Ambitionen att i verksamhetsberättelsen bryta ner kostnadsmassan på enskilda hovstater enligt ett affärsenhetstänkande har visserligen givits upp, men i övrigt är

redovisningen lika utförlig idag som den var när vi började ägna oss åt denna granskning, vilket är en fördel inte minst med tanke på jämförbarhet och försök att utläsa trender över tid. Kungahuset har givetvis inte kontaktats med begäran eller önskemål om kompletterande uppgifter eftersom offentlighetsprincipen inte råder och det därför saknas grund för en sådan hänvändelse.

- Försvaret samarbetade det första år vi skrev rapporten, det vill säga 2018 med avseende på 2017 års data, i viss grad, men var under påföljande år inte beredda att tillgängliggöra motsvarande data. Här har dock ett skifte skett under 2024 så att än mera ingående uppgifter om kostnader för högvakten och nu även övriga ceremoniella insatser har lämnats ut.
- Säpo slopade efter det första året sin nedbrytning av verksamheten i omsättningstermer på fem strategiska verksamhetsområden (personskydd, kontraterrorism, kontraspionage, säkerhetsskydd och författningsskydd) och upphörde då även att ens ange den totala omsättningen, varför vi har fått gå på uppgifter från statsbudgeten om det totala årliga budgetutrymmet, kombinerat med estimat utifrån den ursprungliga nedbrytningen på olika verksamhetshuvudområden.
- Statens Fastighetsverk har troget levererat ett material som i princip får betecknas som komplett inför varje upplaga och vi upplever också att kvaliteten i tillhandahållna uppgifter snarast har förbättrats över tid, vilket gör att vi numera har en tämligen säker grund att bygga våra uppskattningar av fastighetsrelaterade kostnader på.
- Det finska presidentkansliet har tidigare gett ut en tydligare och mera nedbruten kostnadssammanställning, men hänvisar numera till sin officiella verksamhetsberättelse med mera knapphändiga uppgifter. Men vi har här kunnat applicera fördelningsnycklar och beräkningsprinciper från den tidigare rapporten för att få fram hållbara nyckeltal även till årets rapport.
- Utöver det finska presidentkansliet har vi gjort hänvänelser till de tyska, österrikiska, schweiziska, irländska och isländska presidentkanslierna via e-post, för att om möjligt inhämta underlag för att utvidga jämförelsen till flera länder. Men vi har endast erhållit svar från Schweiz, som framhåller att den schweiziske förbunds-presidenten inte är ett statsöverhuvud i traditionell mening utan snarare en ”*primus inter pares*” inom kretsen av de sju förbundsråden som under en period av ett år övertar vissa ceremoniella befogenheter, utan att det i någon större omfattning påverkar dennes ersättning, som i huvudsak således består av den ersättning som vederbörande redan uppstår i egenskap av förbundsråd. Det talas om en mindre summa av

17 kCHF, det vill säga 149 kSEK, vilket givetvis inte är en totalsiffra för det schweiziska presidentskapet, men genom sin modesta storlek ändå blir en kontrast mot de siffror som är aktuella då det gäller det svenska Kungahuset. Nämnas kan att vi inte har funnit några elektroniska kontaktvägar avseende de franska och italienska presidentkanslierna, och därför har avstått från att forska vidare i kostnaderna för dessa.

- UD har varje år sedan de började tillfrågas (2020) tillhandahållit ett fylligt material med detaljredovisning av deras egen kostnadsbudget för kungahusets aktiviteter och det har därtill skett på ett rappt sätt utan fördröjningar eller krångel.

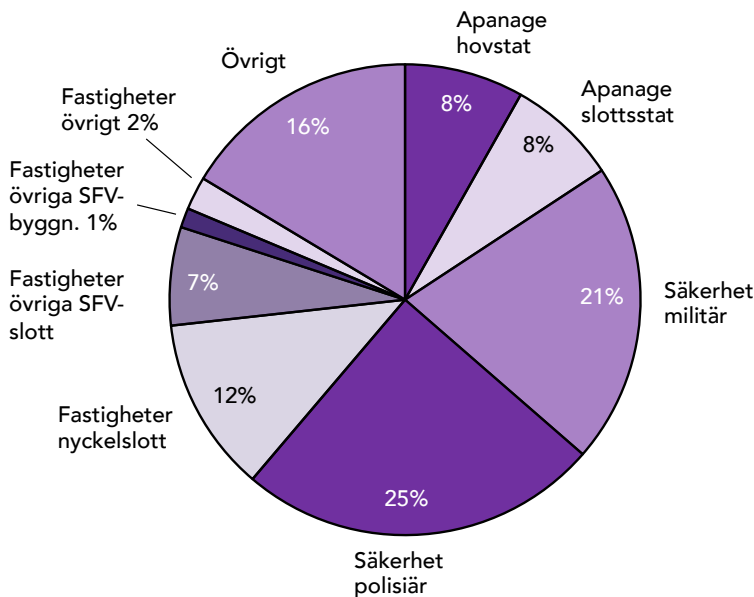
Vår förhoppning är vidare att vi genom att uppträda frågvist kan bidra till att skapa ett efterfrågetryck avseende tillförlitliga offentliga uppgifter som har med kostnaden för de kungliga att göra, inte minst genom att visa vår avsikt att göra en seriös beräkningsansats samt vid behov fylla i luckorna med egna resonemang och estimat baserade på en så god förståelse som går att få som extern betraktare.

När det gäller frågan om hovet är granskningsvärt och om denna rapport alls har en funktion att fylla kan det vara värdefullt att dra paralleller till hur och med vilken intensitet andra övergripande statliga verksamhetsområden än just statschefsfunktionen utsätts för sådan revision. Ett intressant specifikt exempel som kan vara värt att ta upp i det sammanhanget är de svenska medlemskapen i FN:s säkerhetsråd, något som i snitt har tenderat att infalla ungefär vart tjugonde år och som är förknippat med statliga merkostnader för kampanjaktiviteter etc. Frågan avhandlas i Hans Dahlgrens memoarer som med sin karaktäristiska transparensambition anger den aktuella kostnaden till 88 MSEK, fördelat på två år, vilket per tjugooårscykel således ger 4,4 MSEK per år. Trots att detta endast är en av 240 i förhållande till den framräknade kostnaden för monarkin, utsattes utgifterna för en specialgranskning av Statskontoret, vilken kom fram till att kostnaden var försvarbar och rimlig, med motiveringen att den kunde ses som en ”framtidsinvestering” samt att den kunde bidra till att stärka Sveriges beredskap inför kommande internationella åtaganden. Slutsatsen för vår del är att om det är nödvändigt eller angeläget att nå ingående nagelfara något som i grunden okontroversiellt som Sveriges säkerhetsrådsaspirationer och vilja att profilera sig i den kontexten, så finns det, inte minst med tanke på de aktuella totalbeloppen, all anledning att utsätta kungahusets kostnader för en liknande övning, varvid föreningen ställer sig högst tveksam till om det skulle kunna passera att på motsvarande sätt beteckna det reaktionära kungahuset som någon slags investering inför framtiden.

3 Övergripande slutsatser

Rapporten konkluderar genom sitt angreppssätt bottom-up att den totala kostnaden för monarkin för 2024 stannar vid 1 055 MSEK, vilket är en siffra för att ges mening kan relateras till olika referenspunkter, såsom vilka resurser inom offentlig sektor som en sådan kostnadsmassa skulle motsvara. Exempelvis brukar vi också räkna fram nyckeltalet kostnad per arbetande kunglighet, med utgångspunkt från att sju kungliga personer (Kungen, Drottningen, Victoria, Daniel, Carl-Philip, Sofia och Madeleine), vilket ger 151 MSEK/kunglighet enligt denna klassifikation. Yrkeskategorier inom samhällsnyttiga områden som vi brukar använda som jämförelsenorm är lärare, poliser, brandmän och sjuksköterskor och om vi utgår från en månadslön i snitt av 40,2 kSEK för lärare, 44,1 kSEK för poliser, 37,4 kSEK för brandmän och 43,9 kSEK för sjuksköterskor, vilket ger oss ett antal av 1 518 lärare, 1 383 poliser, 1 631 brandmän och 1 390 sjuksköterskor, med heltidstjänstgöring för respektive kategori. Vidare erhåller vi om vi utgår från de 1 001 programpunkter som genomfördes under 2024 en kostnad per programpunkt av 1,1 MSEK.

Det övergripande kostnadsutfallet framgår av nedanstående cirkeldiagram, med utgångspunkt från de fyra huvudsakliga kostnadsblocken apanage, fastigheter, säkerhet och övrigt, med viss indelning i underpunkter.

Källa: Hovets verksamhetsberättelser, Statsbudgeten, Statens Fastighetsverk, Försvarsmakten, RepF research och analys

Figur 1. Övergripande kostnadsfördelning 2024.

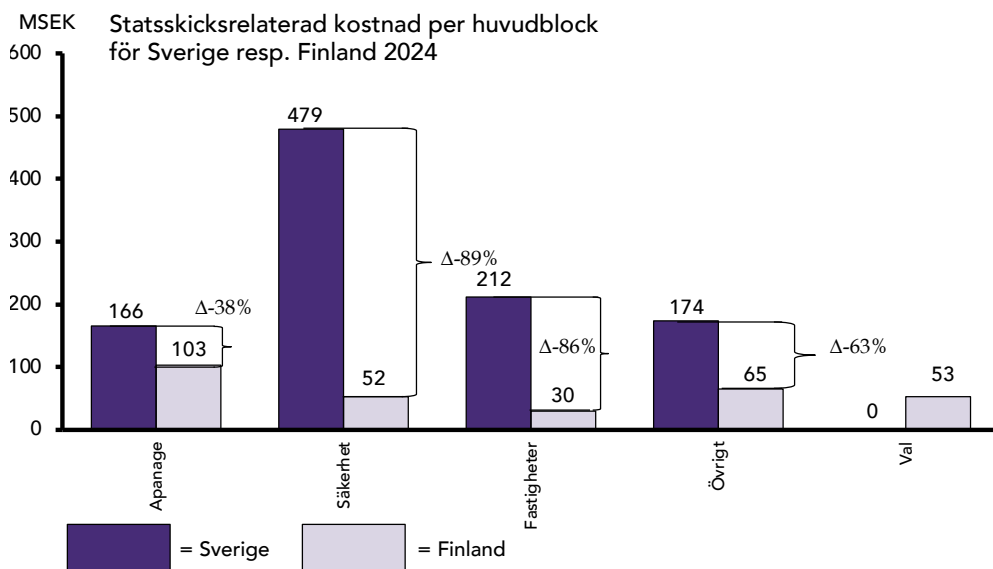

**Den totala
kostnaden för
monarkin för
2024 stannar vid
1 055 MSEK.**

Finlands statskick är billigast för alla kostnadsblock utom valkostnaden och i synnerhet för säkerhets- och fastighetskostnader.

Denna översiktsbild ger således vid handen att apanagets båda delkomponenter endast står för 8% vardera av den totala kungliga kostnadsmassan, medan istället fastigheter med 22% och säkerhet med 45% utgör de båda viktigaste kostnadsblocken. De fastighetsrelaterade kostnaderna sönderfaller i sin tur i nyckelslotten med 12 procentenheter, de övriga SFV-slotten med 7%, övriga kungliga SFV-byggnader med 1% samt övrigt fastighetsrelaterat med 2%. medan säkerhetskostnaderna kan indelas i militär säkerhet inklusive högvakten med 21% och polisiär säkerhet inkl. Säpo med 25%, och detta ger sedan en övrigtpost om 16%.

Låt oss här initialt också lyfta fram jämförelsen med Finland, som ju fanns med redan i föregående version av rapporten och syftar till att skapa en jämförelsenorm och visa att övergången till republik faktiskt skulle vara förenad med en högst påtaglig besparingspotential. Totalt sett stannar ju kostnaden för republiken vid 304 MSEK, eller 71% lägre än för monarkin, även när vi tar höjd för de merkostnader som är förknippade med genomförandet av presidentval, innefattande både arrangerandet av själva valet och kampanjbidrag till kandidaterna. Om vi jämför post för post enligt den övergripande indelningen erhåller vi följande utfall:

Källa: Hovets verksamhetsberättelser, Statsbudgeten, Statens Fastighetsverk, Försvarsmakten, RepF research och analys

Figur 2. Jämförelse Sverige vs. Finland 2024.

Avseende jämförelsen mellan apanaget och det som i Finland kan jämföras med apanage i form av presidentens lön och vissa kostnader för det finska presidentkansliet finns således en betydande skillnad, med 38% lägre kostnad i Finland. Men denna skillnad är ändå måttlig jämfört med säkerhetskostnader (-89%) och fastighetskostnader (-86%), där den finska kostnaden ligger betydligt under den svenska, medan motsvarande differens för övriga kostnader är 32%. Endast för de valrelaterade kostnaderna ligger Finland högre, som helt utgår i den svenska sammanställningen eftersom val av statschef saknar aktualitet i Sverige.

Låt oss i detta inledande sammanfattande avsnitt också ge en övergripande karaktärisering av de fem kostnadsblocken enligt figuren nedan:

	Apanage	Säkerhet	Fastigheter	Övrigt	Valadmin
Storlek Sverige ¹⁾					
Storlek Finland ¹⁾					
Republikens fördel ²⁾					
Fragmenteringsgrad ³⁾					
Osäkerhet i estimat					
Förmåga att uppröra allmänheten					
Tillväxt CAGR 19-24 ⁴⁾					

○ Mycket låg ◐ Låg ◑ Medel ◒ Hög ● Mycket hög

1) Mycket låg <25 MSEK, Låg 25-100 MSEK, Medel 100-250 MSEK, Hög 250-500 MSEK, Mycket hög >500 MSEK

2) Mycket låg <0%, Låg 0-10%, Medel 10-25%, Hög 25-50%, Mycket hög >50%

3) Mycket låg 1 post, 2 poster, Medel 3-5 poster, Hög 5-10 poster, Mycket hög >10 poster

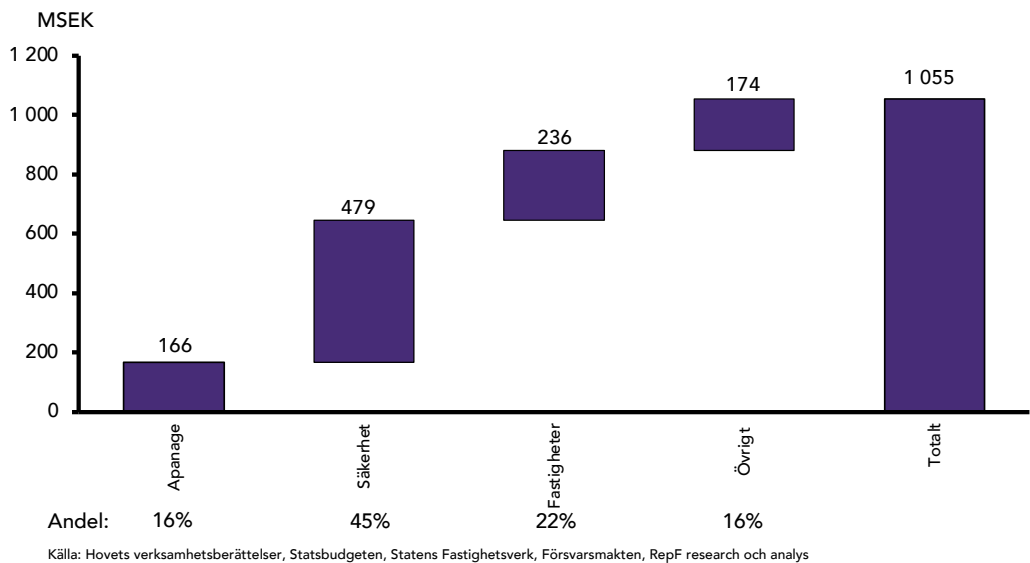
4) Mycket låg <-2,5%, Låg 0,0-(-2,5%), Medel 0,0-2,5%, Hög 2,5-5,0%, Mycket hög >5,0%

Figur 3. Övergripande karaktärisering av kostnadsblocken.

Figuren ovan åskådliggör således tydligt var de stora kostnadsblocken för monarkins del är lokaliserade, det vill säga till fastighets- och säkerhetskostnader, medan apanage och övriga kostnader är medelhöga. I republiken är alla kostnader låga inklusive den för republiken unika valkostnaden med undantag för apanaget, det vill säga det som är att betrakta som jämförbart med apanage och inkluderar de delar av kostnaderna för presidentens kansli som inte är att betrakta som fastighetsrelaterade. Detta medför vidare att fördelen med republiken framträder tydligast såvitt avser fastighets- och säkerhetskostnader, men den är stor även för apanage och övrigt, medan det såvitt avser valadministrationskostnaden istället föreligger en nackdel för republiken i den tappning som Finland representerar.

Fragmenteringsgraden inom kostnadsblocken är vidare mycket hög för fastighets- samt övriga kostnader med ett stort antal småposter, medan den är hög för säkerhet och låg för de övriga beståndsdelarna i form av apanage och valkostnad. Slutligen är tillväxttakten högst för apanage och valadministration, medan den är mera begränsad för säkerhet och övrigt samt i än högre grad vad gäller fastigheter där Statens Fastighetsverk kontinuerligt arbetar med att effektivisera lokalanvändningen även i de kungligt relaterade delbestånd som ingår i denna utvärdering. Vi bedömer slutligen att faktaosäkerheten är störst för säkerhetskostnader samt övriga kostnader, medelhög för fastigheter, låg för kostnader relaterade till valadministration och mycket låg gällande apanaget, där det ju inte finns någon osäkerhet alls i Sverige.

Låt oss innan vi går vidare också ge en överblick såvitt avser de fyra kostnadsblocken:

Figur 4. Fördelning av total kostnad 2024: De fyra kostnadsblocken i Kungahusets "utvidgade resultaträkning".

Av en total kostnads massa på 1,1 miljarder kronor svarar således apanaget för 16% eller 166 MSEK, säkerhet för 45% eller 479 MSEK, fastigheter för 22% eller 236 MSEK och slutligen övrigt för 16% eller 173 MSEK.

4 Sammanställning av kostnaderna för 2024

Här följer initialt en renodlat kvantitativ framställning, där vi redovisar en bruttolista över inkluderade kostnadsposter som ingår i vår modell, innan vi ger oss in på att förklara vad mera exakt som ligger till grund för dessa. Inom parentes anges motsvarande värde vid de föregående skattningarna, det vill säga de som gjordes 2020, baserat på 2019 års data samt 2019 baserat på 2018 års data. Inom parentes anges slutligen också ökning mellan de två mättpunkterna/betraktelsemomenten 2024 och 2019:

Kostnadspost	Kostnad
A. Hovstaten	86,2 MSEK (71,7; 71,0; +20,1%)
B. Slottsstaten	79,8 MSEK (68,9; 68,2; +15,7%)
C. Kungahuset personskydd (Säpo)	172,7 MSEK (164,4; 179,1; +5,1%)
D. Kungahuset kontraterrorism (Säpo)	75,9 MSEK (68,1; 69,4; +11,5%)
E. Kungahuset kontraspionage (Säpo)	3,9 MSEK (0,0; 0,0; n.a.)
E. Livgardet högvakt	30,7 MSEK (68,7; 66,7; -55,3%)
F. Livgardet övrigt	5,0 MSEK (89,7; 87,0; -94,4%)
G. Högvakt andra förband	28,4 MSEK (78,3; 76,0; -63,7%)
H. Ceremoniella insatser från Försvarsmakten	127,7 MSEK (45,9; n.a.; +177,2%)
I. Adjutantstaben	26,5 MSEK (7,4, 7,3; +256,4%)
J. Säkerhetskostnader Polismyndigheten	9,0 MSEK (18,0; 17,6; -50,0%)
K. Förvaltningsnetto nyckelslotten	78,4 MSEK (81,2, 76,7; -3,5%)
L. Förlorade hyresintäkter nyckelslotten ej uthyrda delar	9,5 MSEK (28,2; 181,0; -66,3%)
M. Förlorade hyresintäkter nyckelslotten uthyrda delar	38,9 MSEK (273,5; 22,9; -85,8%)
N. Förvaltningsnetto övriga slott	22,8 MSEK (24,2; 16,0; -5,9%)
O. Förlorade hyresintäkter övriga slott ej uthyrda delar	10,4 MSEK (22,1; 143,5; -52,7%)
P. Förlorade hyresintäkter övriga slott uthyrda delar	37,9 MSEK (222,5; 27,1; -83,0%)

N. Förvaltningsnetto övriga kungliga SFV-byggnader	9,7 MSEK (n.a.; n.a.; n.a.)
O. Förlorade hyresintäkter övriga kungliga SFV-byggnader ej uthyrda delar	0,4 MSEK (n.a.; n.a.; n.a.)
P. Förlorade hyresintäkter övriga kungliga SFV-byggnader uthyrda delar	4,0 MSEK (n.a.; n.a.; n.a.)
Q. Kungligt förmedlade lägenheter	17,9 MSEK (37,7; 36,4; -52,6%)
R. Stenhammars gods	6,1 MSEK (6,1; 6,0; +0,6%)
S. Användning av regeringsplanen	21,2 MSEK (20,3; 19,4; +4,3%)
T. Kostnader förorsakade hos SJ	2,1 MSEK (n.a.; n.a.; n.a.)
T. Yield loss entré- och visningsavgifter	25,6 MSEK (18,2; 19,0; +40,7%) MSEK
U. Övriga intäkter slottsstaten	5,9 MSEK (9,1; 8,7; -34,3%)
V. Kostnader för UD vid statsbesök	35,0 MSEK (25,3; 25,0; +37,9%)
W. Kostnader vid övriga departement	12,5 MSEK (n.a.; n.a.; n.a.)
W. Yield loss Djurgårdsförvaltningen	15,7 MSEK (0,0; 11,0; n.a.)
X. Yield loss övriga intäkter hovstaten	6,9 MSEK (8,5; 6,0; -18,9%)
Y. Kostnader för public service, TV	4,6 MSEK (11,1; 11,2; -58,8%)
Z. Kostnader för public service, radio	2,0 MSEK (3,0; 2,8; -33,3%)
Å. Lokala myndigheter	8,3 MSEK (7,2; 7,0; +15,6%)
Ä. Kungliga flaggdagar	10,9 MSEK (6,0; 5,9; +82,3%)
Ö. Yield loss försäljning i slottsbodar	3,7 MSEK (3,0; 2,7; +23,0%)
AA. Offentlig försinkelse/tidsspillan	4,4 MSEK (4,4; 4,3; -0,2%)
AB. Rekvisita på kollektiva färdmedel	1,8 MSEK (0,6; 0,6; +197,2%)
AC. Rekvisita i samband med lokala besök	0,5 MSEK (0,1; 0,1; +364,4%)
AD. Blomsterarrangemang i samband med lokala besök	1,6 MSEK (2,1; 2,0; -22,6%)
AE. "Window-dressing" inför lokala besök	4,4 MSEK (2,5; 2,5; +72,6%)
AF. Förtäring i samband med lokala besök	1,7 MSEK (1,6; 1,5; +6,4%)
AG. Yield loss jaktarrenden, Sveaskog etc.	0,5 MSEK (0,1; 0,1; +383,8%)
AH. Övernattningar vid landshövdingeresidens etc.	0,1 MSEK (0,1; 0,1; -3,2%)
AI. Slottskyrkan	4,3 MSEK (n.a.; n.a.; n.a.)
AJ. Gage till lokala blåsorkestrar	0,1 MSEK (0,1; 0,1; +118,2%)
Totalkostnad	1 055,1 MSEK (1 499,9; 1 281,9; -29,7%)

5 De verkliga kostnaderna förklaras

Detta avsnitt får gärna kallas för rapportens huvudavsnitt, eftersom det är här vi blottlägger våra antaganden och beräkningar och visar hur vi har kommit fram till de summor som anges som totalkostnad. Vi redovisar våra källor i de fall säkra sådana finns att tillgå, och redogör för våra antaganden där våra efterforskningar har kommit till korta och våra förfrågningar till berörda myndigheter har mötts av tystnad eller avslag på vår begäran att ta del av uppgifter som vi hade hoppats skulle vara offentliga. I de fallen har vi kompenserat genom utfyllande antaganden.

Framställningen struktureras med utgångspunkt den femdelade struktur som vi har begagnat oss av alltsedan de första rudimentära versionerna av modellen, där apanaget är den första och mest uppenbara, då det utgörs av en statlig kostnadspost, redovisad som utgiftspost 1 i varje version av statsbudgeten och därtill i Kungahusets egen verksamhetsberättelse. Därpå följer säkerhetskostnader, med en uppdelning i insatser via militär, säkerhetspolis respektive konventionell polisstyrka, med vidare uppdelning i olika underposter. Rimliga utgångspunkter finns för att göra antaganden utifrån exempelvis säkerhetspolisens totalomfång samt både äldre och helt färsk uppgifter om kostnaden för högvakten. Men för fullständig bild har ett flertal kompletterande kvalificerade antaganden varit nödvändiga. Vidare följer fastighetskostnader, där slott knutna till Kungahuset men förvaltade av Statens Fastighetsverk utgör en så pass hög andel av den totala kostnaden att den väl underbyggda rapporteringen från Fastighetsverket säkerställer robusta värden i modellen. Slutligen finns också en post övrigt, som bland annat syftar på kostnader som uppstår hos andra centrala-, regionala- och lokala myndigheter som är inblandade i kungahusets program och där det är relevant att tala om kostnader som uppstår som en följd av detta.

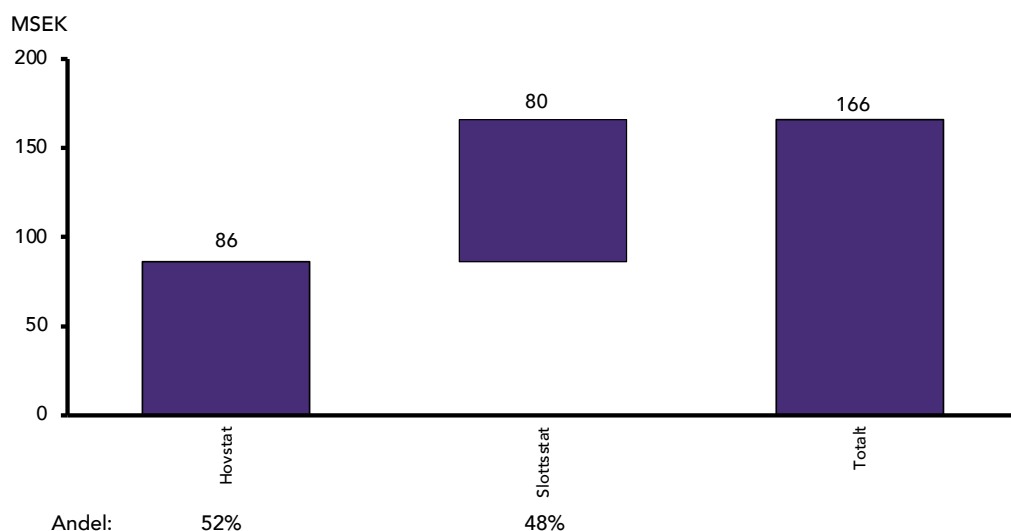
I princip kan siffrorna sägas vara härledda enligt endera av följande principer, applicerade i prioritetsordning. I första hand har så kallade hårda siffror erhållna direkt från myndigheter eller organisationer, antingen via direktrapportering eller efter riktad dataförfrågan direkt till organisationen via angivna kontaktvägar. I andra hand har en indexuppräkningsföretagits av äldre estimat baserat på relevanta kostnadsindex, vilket i flertalet fall har varit konsumentprisindex, real-löneindex eller fastighetsindex. I tredje hand har ett rent estimat företagits, oftast

enligt samma metodik som har begagnats i de tidigare versionerna, men någon gång har även en omestimering företagits, då föreningen under arbetet har funnit data som har möjliggjort ett mera tillförlitligt estimat än tidigare, vilket då har fått ersätta det tidigare förenklade estimatet.

Låt oss således gå igenom den nämnda kostnadsblocken ett efter ett för att illustrera hur våra resonemang och kalkylbanor är uppbyggda.

5.1 Apanaget

Nedan följer först en översikt över apanagets kostnadstotal om 166 MSEK:

Källa: RepF analys, Hovets verksamhetsberättelser, Statsbudgeten

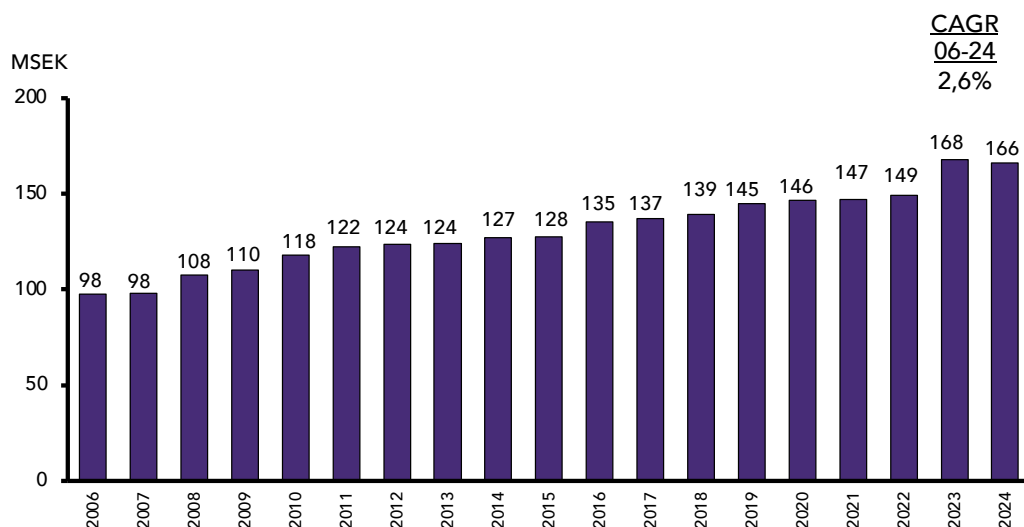
Figur 5. Apanagets fördelning 2024.

Detta år avvek Kungahuset således från schablonfördelningen 51/49 och Hovstaten erhöll 86 MSEK eller 52%, medan Slottsstaten erhöll 80 MSEK eller 48%.

Värt att notera är att apanaget under vissa perioder definitivt växer snabbare än inflationen mätt som konsumentprisindex (KPI) och vid flera tillfällen har det hänt att Kungen på senare år har äskat så stora höjningar att det har kunnat betecknas som trendbrott, vilket i allmänhet har tillmötesgått utan någon form av invändningar. Detta skedde förvisso redan under 1980- och 1990-talen enligt Åsa Linderborgs bok, då Kungen yrkade på större apanagemedel med hänvisning till att kungabarnens utbildning krävde ett sådant extra tillskott, som utan tvekan var högre än vad både terminsavgifter vid Lundsberg och senare arvoden till så kallade personliga mentorer kunde tänkas betinga. Längre fram återopade

Kungen istället sina barns mera omfattande representation som en kostnadsdrivande faktor och senare blev det populärt att i ett mera terrorintensivt världsklimat också åberopa säkerhetsuppbyggnaden som kostnadsdrivande, även om detta ju i hög grad är förlagt till Säpo och därmed inte finansieras via apanagemedlen. Som en historisk observation kan tilläggas att i samband med unionsupplösningen med Norge 1905, var det apanagebortfall i form av norrmännens andel, också ett exempel på en sådan strukturell omständighet som motiverade en kompensation av Kungahuset i form av ökade apanagemedel. På den tiden fordrade dock gällande standards för hovsamhet och underkastelse att Kungen inte själv behövde framställa sina önskemål, utan detta kunde kanaliseras via kungavänliga politiker. Idag drar han sig inte för att äska själv.

Låt oss dock ta vår utgångspunkt i hur apanagets storlek de facto har utvecklats från 2008 och framåt i form av tidsserien nedan:

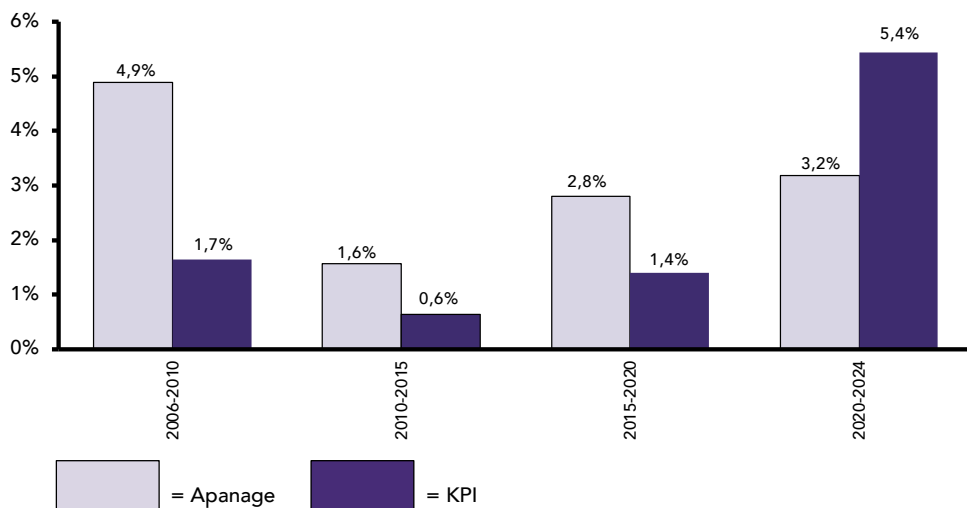

Källa: RepF analys, Hovets verksamhetsberättelser, Statsbudgeten

Figur 6. Apanagets utveckling 2006–2025.

Vi noterar att apanagets totalsumma över tid har ökat med i genomsnitt 2,8% per annum över perioden 2006–2024, vilket ger en totalökning av 70%, samtidigt som konsumentprisindex har stigit med 2,0% per år eller över hela perioden med 46%. Apanagetidsserien visar en ganska jämn utveckling över tid, men några år sticker ut i termer av större ökning, nämligen 2010 (bröllopsåret) med 7,2% ökning, 2008 med 9,5% ökning samt så även med allra störst ökning 2023 med 12,6% ökning. I dessa lägen har Kungen onekligen försökt kompensera sig utöver

inflationen och varit mera anspråksfull i sitt sätt att kräva offentliga medel för att finansiera sin verksamhet. Låt oss dock för att fokusera på de långsiktiga trenderna och istället betrakta utvecklingen i fyra separata 5-årsperioder där vi ställer apanagets utveckling mot konsumentprisindex. Vi erhåller då följande utfall:

Källa: RepF analys, Hovets verksamhetsberättelser, Statsbudgeten, SCB

Figur 7. Apanagets utveckling vs. konsumentprisindex 2006–2024 i femårsperioder.

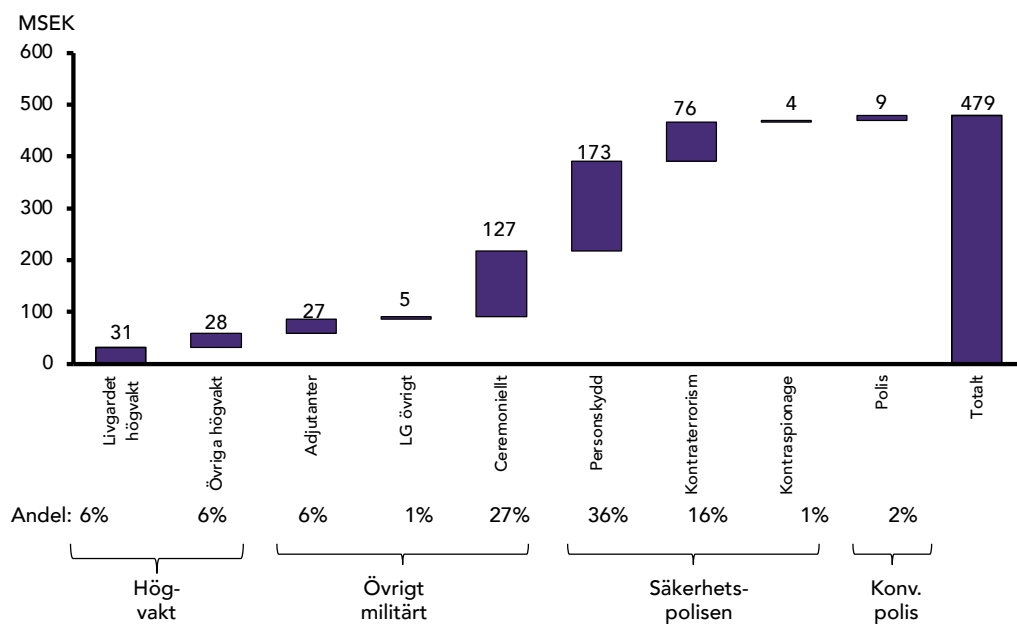
Dessa skärningar ger således vid handen att senare års övergenomsnittliga ökning av apanagemedlens storlek (3,2% per år mellan 2020 och 2024) snarast framstår som modest givet den samtidiga förhöjda inflationstakten, som ju för samma period uppgick till 5,4% om året. Det kan exempelvis ställas mot tidsfönstret 2006–2010, då apanaget steg som mest på årliga basis (4,9% per år), medan KPI ökade med enbart 1,7% per år. Under de mellanvarande perioderna 2010–2015 respektive 2015–2020 var årlig ökningstakt med avseende på apanaget istället mera måttliga 1,6% respektive 2,8%, vilket i båda fallen likväl representerade en viss överkompensation i förhållande till inflationen, som då var 0,6% samt 1,4% per år.

Beaktar vi istället, fortfarande med utgångspunkt från de angivna 5-årsintervallen, hur stor differensen mellan apanagets ökning och KPI:s var, så erhåller vi i tur och ordning 3,2 procentenheter, 0,9 procentenheter, 1,4 procentenheter respektive –2,2 procentenheter, vilket verifierar slutsatsen ovan, att Kungahusets kostnadsökning i termer av apanage var mest anmärkningsvärd under perioden 2006–2010 och minst notabel under den senaste perioden 2020–2024. Låt oss

i apanageanalysen slutligen betrakta fördelningen mellan Hov- och Slottsstaten, där ju utgångspunkten är att över tid skall fördelningsnyckeln 51% till Hovstaten och 49% till Slottsstaten gälla, dock med visst utrymme för variationer i form av avvikelser från denna norm under enskilda år då en omdisposition anses berättigad. Faktum är att efterlevnaden har varit mycket god och endast för tre år, nämligen 2019 då Hovstaten fick endast 49,6%, 2021 då den erhöll blott 50,3% och 2024 så den fick 51,9%, har fördelningen varit en annan och i de fallen är det ju Hovstaten vid två tillfällena, som inkluderar den del av de totala medlen som så att säga går rakt ner i Kungens ficka, som har fått maka på sig.

5.2 Säkerhetsrelaterade kostnader

Låt oss återigen inleda med att överblicka det totala kostnadsutfallet:

Källa: RepF research och analys, Statsbudgeten, SÄPO, Försvarsmakten

Figur 8. Säkerhetskostnadens fördelning 2024.

Av en total säkerhetskostnad av 479 MSEK utgörs de största delposterna således av personskydd via Säpo (36% eller 173 MSEK) och ceremoniella insatser via Försvarsmakten (27% eller 127 MSEK), följt av kontraterrorism via Säpo (16% eller 76 MSEK) och högvaktsinsatser via Livgardet (6% eller 31 MSEK) respektive via övriga förband (6% eller 28 MSEK). För mindre poster svarar den sam-

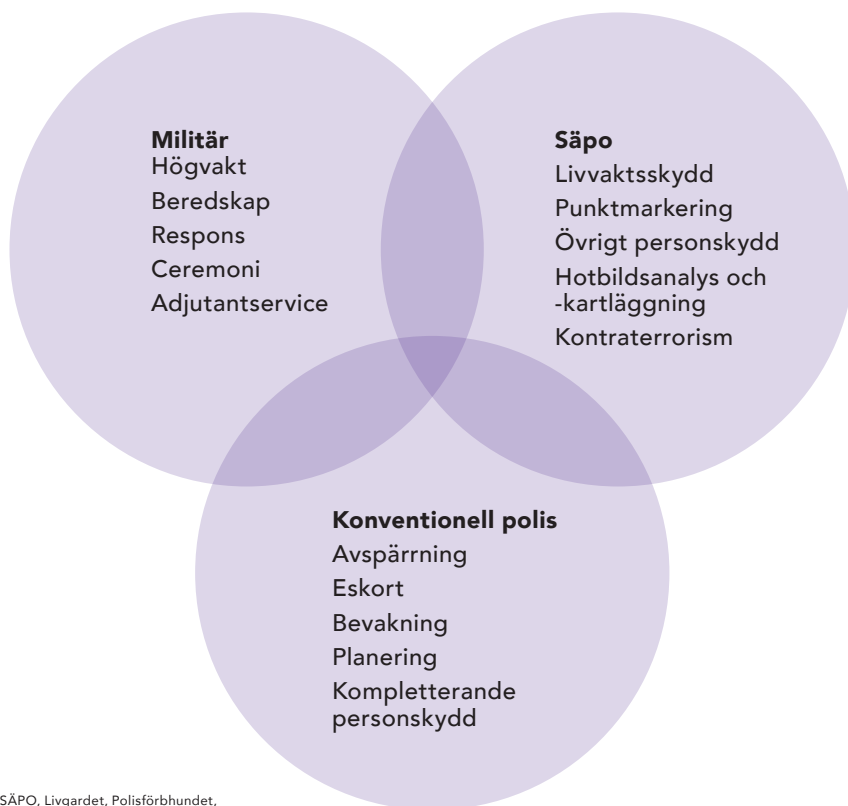
lade adjutantstaben (6% eller 27 MSEK), rent polisiära insatser (2% eller 9 MSEK), övriga insatser från Livgardets sida (1% eller 5 MSEK) samt slutligen kontraspionage via Säpo (1% eller 4 MSEK).

Den totala säkerhetsinsatsen dimensioneras efter primärt följande kostnads-
påverkande faktorer:

- Antalet skyddsobjekt
- Dessas exponering i det offentliga rummet
- Aktuell hotbild per skyddsperson och prospektiv situation
- Andra generella och specifika riskbedömningar
- Ceremoniell överdimensionering, vilket i viss mån gäller högvakten, men framförallt övriga ceremoniella insatser via Försvaret som i strikt mening inte är nödvändiga ur säkerhetssynvinkel även om den preventiva avskräckningseffekten beaktas.

För att kunna åstadkomma ett i faktiska förhållanden förankrat kostnadsestimat är det nödvändigt att dela upp säkerhetsuppbyggnaden efter de huvudsakliga huvudmännen i form av försvarsmakten, säkerhetspolisen och den konventionella polisen som framförallt har en betydande roll vid besök ute i landet, men också vid större arrangemang med kunglig medverkan och i någon mån även för att hantera svåra situationer som fångas upp av högvakten i anslutning till respektive slottskomplex. Figuren nedan illustrerar den samlade säkerhetsorganisationen kring de kungliga verksamheterna och hur varje av de nämnda aktörerna har distinkta ansvarsområden inom ramen för helheten, även om dessa också kan gå in i varandra, exempelvis när det gäller personskyddets olika komponenter.

Av en total säkerhetskostnad av 479 MSEK utgörs de största delposterna således av personskydd via Säpo och ceremoniella insatser via Försvarsmakten.

Källa: SÄPO, Livgardet, Polisförbundet, RepF analys, RepF research och estimat

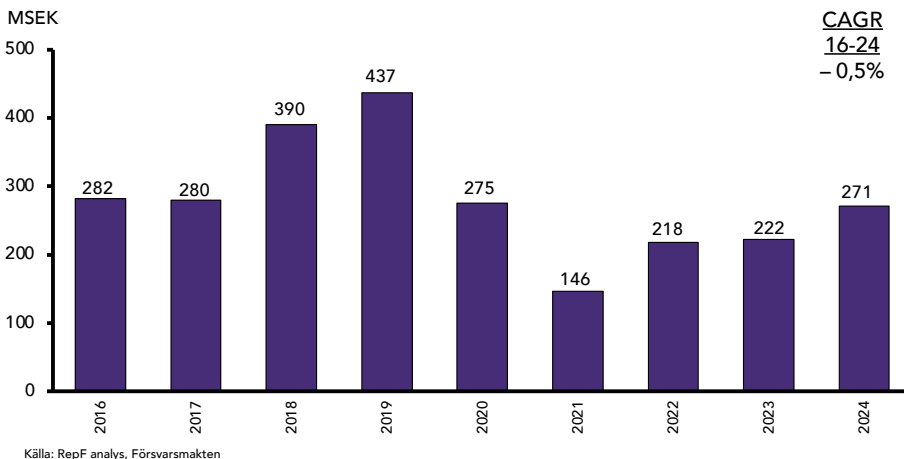
Figur 9. Översikt kunglig säkerhetsorganisation.

Vad som faller utanför denna ram är eventuella insatser genom vaktbolag etcetera exempelvis för att förebygga inbrott också vid de perifera slottscomplexen, vilket förmodas finansieras främst via Statens Fastighetsverk som en del av slottsanläggningarnas driftskostnader, möjligen med någon apanagefinansierad andel. Det skall också nämnas att de samlade säkerhetskostnaderna har ökat på ett nästan explosionsartat sätt i takt med ett förvärrat terrorismklimat i allmänhet samt specifika omvärldshändelser som gör Sverige till en långt ifrån riskfri zon. Morden på Olof Palme 1986 och Anna Lindh 2003 gav anledning till att revidera både bedömningen av den generella hotbilden och synen på och normen för vad som utgör en fullgod personbevakning. Kontrasten är betydande i synnerhet vid jämförelser mot det idylliska 1950 talet, då Gustaf VI Adolf på lördagarna strosade Hamngatan ner och hälsade till höger och vänster och tidigt på morgnarna kunde skådas i Humlegården i sällskap med Drottning Louise och deras pekineserhundar, utan tillstymmelse till närvaro av livvakter. Ett motsvarande scenario kan idag knappast ens föreställas.

5.2.1 Militär säkerhet

Militär säkerhet är ett ganska vitt begrepp med ett flertal olika komponenter och där ingår också ceremoniella insatser via Försvarsmakten samt också den så kallade adjutantstaben, vars funktion ju egentligen snarare är att ge Kungahusets medlemmar en slags marksupport än att svara för ett egentligt säkerhetsarrangemang. De statsceremoniella insatserna inkluderar dels högvakten, som ju har skattats separat, men därtill insatser i en rad olika sammanhang varav flertalet har en kunglig inblandning. Detta kan gälla ceremoniella inslag vid statsbesök, högtidsdagar inom Kungahuset, medverkan vid veterandagen, nationaldagen, Svenska Akademiens högtidsdag och riksmötets öppnande, paradering i samband med högtidliga audienser i samband med mottagning av blivande Stockholmsackrediterade ambassadörer, samt därtill med lägre grad av kunglig participation örlogsbesök, utländska besök på försvarsminister- eller generalspersonsnivå samt försvarsattachébesök. Även mer avancerade operationer med ceremoniell innebörd såsom överflygningar skall betraktas som en del av denna helhet.

2018 var det senaste år för vilket Försvarsmakten i sin årsredovisning angav omfattningen av de statsceremoniella insatserna, som för det året uppgick till 390 MSEK, vilket representerade en klar ökning jämfört med 2017 (280 MSEK) och 2016 (282 MSEK), vilket ju ger en 18-procentig årlig ökningstakt, vilket rimligen måste förklaras av extraordinära omständigheter såsom att 2018 skulle ha utgjort ett särskilt ceremonitätt år. Genom en riktad dataförfrågan till försvarshögkvarteret har föreningen dock lyckats få tillgång till motsvarande siffror även för senare år, trots att de inte förekommer i försvarsmaktens årsredovisningar och de var som högst för 2019, för att sedan avta till som lägst 146 MSEK 2021 och sedan stiga på nytt med 86% fram till 2024, då de kom att uppgå till 271 MSEK. Utvecklingen avseende totalsumman ifråga om statsceremoniell verksamhet kan således utläsas av figuren nedan:

Figur 10. Total budget för statsceremoniell verksamhet 2016–2024.

Studerar vi hur andelen för olika kostnadsposter har utvecklats över tid blir det framförallt märkbart att personalkostnadsandelen har ökat väsentligt, från att 2018 ha stått för endast 38% upp till 85% under 2024, medan centrala omkostnader, som 2018 stod för 22%, helt har slutat bokföras på det ceremoniella kontot, vilket sannolikt snarare vittnar om någon slags förändring av redovisningsprinciper. Märk vidare att delposten ”Verksamhet” från och med 2019 till och med har börjat tas upp med negativa värden. Utvecklingen över tid framgår närmare av tabell enligt nedan, även om det också skall anmärkas att fördelningen mellan olika delposter egentligen inte ger stor vägledning till hur mycket av Försvarets utgifter för det ceremoniella som i slutändan skall allokeras till det kungliga kontot.

Post	Andel 2016 (%)	Andel 2024 (%)	Belopp 2016 (MSEK)	Belopp 2024 (MSEK)
Materiel	0%	0%	0	0
Personal	38%	85%	107	231
Infra	7%	15%	21	40
Verksamhet	17%	-5%	48	-14
Lokala omkostnader	16%	5%	44	14
Centrala omkostnader	22%	0%	62	0
Totalt	100%	100%	282	271

Tabell 1. Försvarmaktens kostnader för statsceremoniell verksamhet 2024 uppdelat på huvudsakliga kostnadsposter.

Då det uttryckligen framgår att högvakten inräknas måste denna som är separat skattad initialt subtraheras från dessa för 2024 giltiga 271 MSEK. Om högvakten vet vi att denna rent operativt består av 55 personer som tjänstgör under en begränsad tid, antingen vid Drottningholms slott eller vid Stockholms slott, och att dessa soldater rekryteras dels från det i Kungsängen baserade Livgardet, dels från diverse andra förband rund om i landet. Vi kan här falla tillbaka på hårda och färska siffror direkt från Livgardet, som anger 30,7 MSEK i kostnad via Livgardet och 28,4 MSEK via övriga förband, det vill säga totalt 59,1 MSEK, varav Livgardet står för 52%, mot tidigare (2017) 135,9 MSEK, varav Livgardet svarade för 47%. Med indexuppräknings av 2017 års siffror, som är det senaste äldre året med hårda siffror, erhålls således i reella termer en minskning med 66%. Försvarmakten uppger som förklaring att högvakten idag i högre grad än tidigare utförs

av värnpliktiga snarare än av anställd personal, medan dess omfattning förblir oförändrad⁹.

Summan 59,1 MSEK drar vi nu från de totala statsceremoniella kostnaden så erhåller vi $271-59=212$ MSEK, och kvarstår gör då frågan hur mycket av detta som skall allokteras till Kungahuset. Detta blir i grund och botten en fråga om att skilja ut sådant som är rent försvars- och utrikespolitiskt betingat och inte är förknippat med någon kunglig medverkan. För vissa evenemang, såsom veteran-dagen, finns mestadels en kunglig representation, men evenemanget är inte helt och hållet kungligt till sin karaktär. Örlogsbesök, som vissa år kan vara ganska talrika, liksom utländska försvars- och utrikesministerbesök, skall också de exkluderas och sammantaget kan det vara rimligt att kalkylera med en kunglig andel av 60%, motsvarande 127 MSEK, vilket är klart högre än tidigare år, då vi inte analyserade de olika statsceremoniella aktiviteterna i detalj, utan gjorde mer av en schablonartad och mycket konservativ skattning.

För att bättre förstå kostnadsdynamiken bakom högvakten har föreningen även besökt Livgardet och ställt frågor om hur det operativa upplägget ser ut. Vid såväl Drottningholm som Stockholms Slott finns tio poster för högvakten och detta är således det antal soldater som tjänstgör samtidigt, men tjänstgöring sker å andra sidan dygnet runt vid samtliga posteringar. Dessa är strategiskt placerade runt respektive skyddsobjekt, med uppgift att förebygga otillbörligt intrång. Delvis är funktionen mera symbolisk, men vid Drottningholm finns ett mera reellt syfte att säkerställa att otillbörliga inte närmar sig slottsbyggnadens privata delar, eftersom Stockholms Slott mer har karaktären av en borg med en *”self-contained”* konstruktion. De utposterade soldaterna har instruerats att avvisa, avlägsna samt vid behov tillfälligt omhänderta dem som inte respekterar avspärningarna. De kan i viss utsträckning vara behjälpliga med att besvara frågor från exempelvis turister utan att för den skull agera turistguider, och det är således en myt att de har blivit beordrade att aldrig konversera med förbipasserande. Om situationen blir övermäktig eller hotfull kontaktar de i första hand polisen för ett ingripande. I tillägg till högvakten finns supplementära säkerhetsarrangemang som den så kallade *”slottsäkerheten”* som inkluderar insatser från privata vaktbolag och bland annat innefattar också brandsäkerhet.

Beträffande den militära säkerheten gäller det att välja ett rimligt och balanserat perspektiv eftersom alla förband lokaliserade i Stockholm med omnejd i en mening är delaktiga i att skydda till huvudstaden förlagda vitala och centrala samhällsfunktioner, dit Kungahuset räknas. Berörda är framförallt Livgardet och Musköbasen. Livgardet har sin huvudbas i Kungsängen och en sekundär

⁹ Jfr. mail från Försvarshögkvarteret i ärende FM2025-21044 per 2025-09-19

Livgardet har totalt 2 600 hel- och deltidanställda, varav 38% är stationerade i centrala Stockholm som är bas för den ceremoniella verksamheten och inkluderar Livkompaniet och Dragonmusikkåren.

etablering på Gärdet. Livgardet har totalt 2 600 hel- och deltidsanställda, varav 1 000 (38%) är stationerade i centrala Stockholm som är bas för den ceremoniella verksamheten och inkluderar Livkompaniet och Dragonmusikkåren, medan insatsförband inklusive säkerhetsförband, militärpolis och liknande utgår från Kungsängen 3 mil nordväst om Stockholm, varifrån också flertalet av de 550 per år intagna värnpliktiga utgår. Musköbasen ligger i Haninge, närmare 7 mil sydost om centrala Stockholm. Kostnaden för dessa båda baser kan skattas till uppemot 4 miljarder kronor, varför det i ett mera vidlyftigt scenario hade varit möjligt att utgå från att en inte obetydlig andel av detta syftade till att garantera Kungahusets säkerhet. Vi väljer dock att endast medräkna en mindre andel av Livgardets kostnad och då Försvarmakten själva uppger 5,0 MSEK har vi ingen anledning att utgå från något annat, även om andelen av Livgardets totala verksamhet, som ju i någon mening ändå har tillskapats för att skydda Kungens person, är så många gånger större, och detta är också en av anledningarna till att vi i den senare känslighetsanalysen har inkluderat just den militära säkerhetens totala omfattning som en variabel. Detta bidrar också till att årets totalsiffra blir lägre, då vi tidigare i avsaknad av Försvarmaktens egna data utgick från närmare 90 MSEK.

Vad som återstår på den militära sidan är nu i stort sett endast adjutantstaben, som ju är en grupp av kungliga medhjälpare som står till tjänst med allt ifrån att betala för inköp till att tillhandahålla diverse praktiska tjänster relevanta i det dagliga värvet, genom att mer eller mindre skugga de kungliga personerna. Denna kostnadspost är som estimatet skall visa inte avskräckande, men har likväl betonats av vissa kungakritiska debattörer som vill försäkra sig om att inget viktigt glöms bort och att detta tillkommer utöver apanage-summorna. En adjutant är definitionsmässigt en militär befattning för en officer, med uppgift att biträda en kunglig person, en minister eller en militär chef ifråga om praktiska detaljer samt att tillhandahålla vissa praktiska råd som underlättar vardagen. Adjutanterna tillhör rent organisatoriskt H.M. Konungens stab, men de serverar även Kronprinsessan samt i mån av tid Prins Carl Philip. Denna stab inkluderade sist vi tog fram ett skattningsunderlag endast tio personer, varav fem adjutanter och fem överadjutanter.

Under mellantiden har denna marksupport dock expanderat rejält och enligt uppgifter till Alltinget samt även utifrån Hovets egna uppgifter finns numera tolv dedikerade adjutanter för Kungen och tio för Kronprinsessan och därtill två stycken som serverar Prins Carl Philip. Prinsessan Madeleine, Drottningen, Prins Daniel samt Prinsessan Sofia uppges i nuläget inte ha några egna fasta adjutanter, utan förmodas istället dra nytta av de övriga adjutanterna. Adjutantskollegiet är fördelat så att det finns en stabschef eller försteadjutant, tolv överadjutanter och

13 adjutanter. Vi antar att fördelningen är oförändrad, så att hälften av dem som tjänstgör har adjutants rang. Den samlade adjutantstaben kommer då att vara uppbyggd enligt nedanstående tabell:

Tjänstekategori	H.M. Konungen	Kronprinsessan	Prins Carl Philip	Totalt
Stabschef	1	0	0	1
Överadjutanter	5	5	1	11
Adjutanter	6	5	1	12
Summa	12	10	2	24

Tabell 2. Den kungliga adjutantstabens nuvarande uppbyggnad.

Totalt handlar det således om en personalstyrka av 26 helt dedikerade personer med den fördelning som framgår ovan. Adjutanterna arbetar i princip heltid, men tjänstgöringshorisonten är begränsad och de återgår efteråt i allmänhet till sin militära karriär. Gällande löneantaganden för adjutantstaben har vi utgått från ett äldre estimat från 2018, som sedan har indexuppräknats och även justerats för att alla personer som tjänstgör i adjutantstaben har ett extra månatligt lönetillägg om 6 kSEK oavsett rang. Vi adderar även sociala avgifter med 44% till bruttolönesumman och använder 22,3% som indexförändringstal för den aktuella perioden och erhåller då följande kostnadsparametrar:

Position	Månadslön	Inkl. lönetillägg	Inkl. sociala avgifter
Adjutant	39,8	45,8	65,9
Överadjutant	45,9	51,9	74,7
Stabschef	55,0	61,0	87,9

Tabell 3. Lönekostnadsparametrar för adjutantstaben

Med dessa grunddata är det enkelt att sedan summera upp och detta ger den rundliga summan av 26,5 MSEK. Skillnaden jämfört med tidigare versioner av rapporten är således att adjutantstaben har omdimensionerats samt att vi tidigare saknade kännedom om det särskilda lönetillägget. Nämnas kan i tillägg att sju vänsterpartister med Mia Sydow Mölleby under riksdagsåret 2015/16 inkom med en motion i ämnet ”Adjutanter”¹⁰, där de förordade att både adjutanternas finansiering och systemet som sådant borde ses över. I sammanhanget nämndes

¹⁰ Jfr. Motion 2015/16 :750 signerad av riksdagsledamöterna Mia Sydow Mölleby, Torbjörn Björklund, Nooshi Dadgostar, Rossana Danimarca, Lotta Johnsson Fornarve, Maj Karlsson samt Karin Rågsjö

en total kostnad av 1 383 kSEK för hela staben, vilket naturligtvis är fullständigt orimligt med tanke på hur många personer som ingår i denna, så alltid kan vi bidra med att klarlägga något. Motionen är hursomhelst en god illustration av tendensen att anmärka på just denna kostnadspost, då den tycks falla i ögonen även om den motsvarar en begränsad andel av den framräknade totalkostnaden. Värt att notera är dock tillväxten i antalet medarbetare, som må skvallra om att Kungahuset försöker externalisera vissa av sina driftskostnader genom att övervältra kostnadsansvaret till Försvaret, således presumtivt genom att ge dessa arbetsuppgifter som tidigare föll på hovinterna medarbetare avlönade via Hovstaten och därmed ytterst apanagemedlen. Man skulle därför rentav kunna se detta som ett förtäckt tilläggsapanage, som kommer till stånd genom en slags glidningsmekanism som det gäller att som kritisk betraktare vara uppmärksam på för att undvika tillskapandet av ett yttareligare servilt lager.

5.2.2 Säkerhetspolisen

Säpos verksamhet har expanderat kraftigt de senaste åren och den totala kostnadsramen ligger nu vid 2 450 MSEK, att ställa mot 788 MSEK under 2007. Över hela denna period har Säpos verksamhet med andra ord expanderat med 211% eller 6,9% per år. De senaste åren kännetecknas dock av en snabbare tillväxttakt och bara mellan 2020 och 2024 har tillväxten varit 10,5% per år eller totalt 49,3%. Detta ifrågasätts generellt sett inte i samhällsdebatten och Kungahusets säkerhetskostnad har därmed kunnat låtas växa med den generellt sett stigande säkerhetsmedvetenheten och högre grad av proaktivitet i förhållande till registrerade, anteciperade och befarade säkerhetshot, särskilt givet tillkomsten av komplexa och cyberrelaterade risker. I Säpos senaste årsrapport talas det exempelvis explicit om det försämrade säkerhetsläget relaterat till faktorer såsom attentatsrisk, extremism etcetera som ju också påverkar den kungliga säkerheten.

Det som försvårar bedömningen av frågan hur mycket som skall bokföras på det kungliga kontot är emellertid Säpos ökade slutenhet, som innebär att sedan 2019 kan Säpos totalbudget enbart extraheras från statsbudgeten, där den framgår som utgiftspost 4.2 (Rättsväsendet, Säkerhetspolisen) i motsats till tidigare, då den också angavs i Säpos årsbok. Vad värre är är att 2017 var det sista år då säkerhetspolisen dekomponerade sin totala kostnads massa och angav vilken andel som belöpte på de fem verksamhetsfälten personskydd, kontraterrorism, kontrapionage, säkerhetsskydd och författningsskydd. Dessa andelar kan förvisso antas i hög grad utgöra relativt beständiga så kallade strukturvariabler, så att värden kan antas för de senare åren möjligen med ett tilläggsantagande om att kontraterrorism och kontrapionage har ökat i relativt betydelse som en konsekvens av det

nya världsläget, med en större vaksamhet i österled samt därtill mera komplexa och svår-bemästrade hot med större eller mindre cyberkomponent snarare än klassisk terrorism med utsända attentatsmän. Dock är detta att betrakta som en tillkommande osäkerhetsfaktor som gör det svårare att med absolut precision komma fram till hur hög andel av den totala kostnaden som bör allokeras till Kungahuset, som främst antas påverka kostnaden för personskydd samt i någon mån även kontraterrorism.

Med dessa grundläggande utgångspunkter fastlägger vi de antagna andelarna för säkerhetspolisens olika verksamhetsgrenar för de senare åren till 33% såvitt avser personskydd, 31% såvitt avser kontraterrorism, 16% avseende kontraspionage, 11% avseende säkerhetsskydd samt slutligen 9% gällande författningsskydd. Därigenom kommer den summa som används för personskydd och kontraterrorism att uppgå till 1 572 MSEK under 2024 och den har vuxit från 504 MSEK 2007, med 6,9% per år och totalt sett med 194%, det vill säga något långsammare än Säpos samlade kostnadsram.

När det gäller att sedan fördela personskyddet på kungliga skyddsobjekt och övriga står så mycket klart som att det finns 17 kungliga skyddsobjekt inklusive den fulla barnaskaran, varvid dock en lägre bevakningsintensitet kan antas för de yngre medlemmarna av kungafamiljen, som inte har samma exponering via representation och självständiga rörelser i det offentliga. Det kan då vara rimligt att anta att Säpo laborerar med skilda nivåer med tanke på exponering samt skyddsstatus, men högst skyddsintensitet för Kungen och Kronprinsessan, följt av en andra kategori som inkluderar Drottningen, Prins Daniel och Prinsessan Estelle, följt av Prins Carl Philip, Prinsessan Sofia, Prinsessan Madeleine, Christopher O'Neill och Prins Oscar och slutligen en sista kategori med de sju övriga personerna fördelade på Prins Carl Philips och Prinsessan Madeleines respektive barnkullar. Att de sistnämnda individerna betraktas som sekundära förstärks av det kungliga beslutet 2019-10-07, då det från hovhåll klargjordes att dessa inte längre skulle betraktas som en del av Kungahuset, även om de även framgent tillhör kungafamiljen och behåller sina prins- och prinsessetitlar jämte sina tilldelade hertigdömen.

Bedömningen skall även ta hänsyn till att Säpo enligt egen utsago täcker 400 så kallade skyddspersoner, det vill säga skyddsobjekt som betingar en större eller

Den summa som används för personskydd och kontraterrorism uppgår till 1 572 MSEK under 2024.

mindre grad av insatser enligt Säpos personskyddsklassifikationer, detta i form av såväl kungliga skyddsobjekt som ministrar, vissa särskilt utsatta riksdagsledamöter, vissa andra ledare etcetera. Om vi enbart ser till antalet personer med skyddsbehov utgör de kungliga således endast 4,3%, men givetvis har de olika objekten olika skyddsintensitet och det är rimligt att anta en högre skyddsklass för statsministern, utrikesministern och talmannen jämte vissa kungliga. Den högre skyddsintensiteten för de kungliga följer av regelbundna offentliga framträdanden, resor, internationella kontakter samt ceremoniella plikter samt även att dessa personer ur ett nationellt hänseende är mer av "key men" som representerar en statlig sårbarhet.

Kanske dras den ned något i förhållande till politiker givet att Kungahuset i princip inte agerar politiskt kontroversiellt och därför kan undvika hotbilder som har vuxit fram politiskt. Likväl är det fullt rimligt att anta en högre skyddsintensitet för kungliga skyddsobjekt jämfört med icke-kungliga, som ju bland annat inkluderar riksdagsledamöter med vaga och lågintensiva hotbilder och därmed ett mera extensivt och icke-operativt skydd, som bedöms och utreds men föranleder få konkreta åtgärder och ingripanden. Det kan också finnas anledning att tro att insatsintensiteten avseende ett specifikt objekt varierar över tid med tanke på vilka aktuella hot som har uttalats, vilket illustreras av den periodvis rigorösa punktbevakning av den tidigare vänsterpartistiske riksdagsledamoten Amineh Kakabaveh som bitvis bevakades som en kunglighet.

Vi har för att arbeta kvantitativt under alla omständigheter antagit en fem gånger högre skyddsintensitet för det genomsnittliga kungliga skyddsobjektet jämfört med det genomsnittliga skyddsobjektet på Säpos bruttolistan och anländer då till en andel 21% (5x4,3%) av Säpos totala personskyddsbudget, vilket representerar en viss nedrevidering jämfört med tidigare versioner av rapporten, där vi har arbetat med basantagandet 30% kunglig andel. Det skall nämnas att denna justering bland annat har gjorts efter att grundligt ha analyserat frågan med hjälp av artificiell intelligens i form av verktyget Chat GPT, vilket gör att vi känner oss mer konfidenta idag att konkludera att den kungliga andelen är hög, om än inte så hög som vi tidigare har antagit.

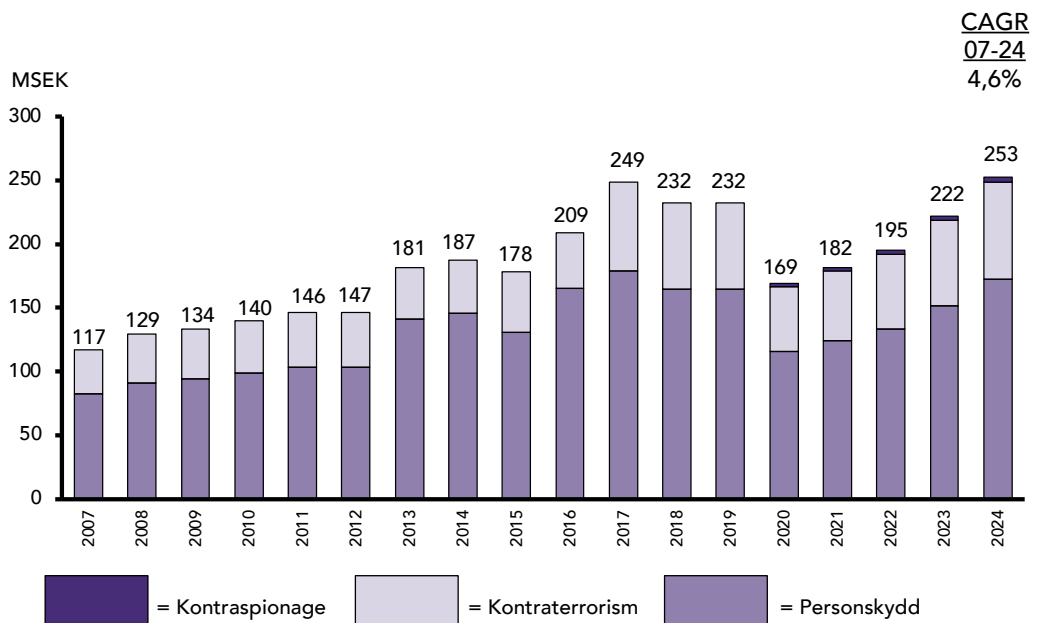
Likaledes behåller vi en viss andel för Kungahuset såvitt avser Säpos verksamhet inom kontraterrorism, men justerar ned detta till 10%. Vi lägger dock även till 1% andel för kontraspionage, vilket inte har förekom-

Det fullt rimligt att anta en högre skyddsintensitet för kungliga skyddsobjekt jämfört med icke-kungliga.

mit tidigare, detta då det kan finnas ett marginellt element relaterat till kontakter med utländska statschefer, statsbesök etcetera. Däremot antar vi ingen kunglig andel för säkerhetsskydd som främst gäller myndigheter, kritisk infrastruktur och företag med skyddsvärd information, där beröringspunkterna med de kungliga är små, och vi sätter även andelen 0% såvitt avser författningsskyddet, som ju avser att skydda landets demokratiska processer, där ju monarkin ur Säpos synvinkel är att betrakta mer som en fast komponent.

Med detta erhåller vi för 2024 en kostnad som kan anses vara en följd av Kungahuset som uppgår till 253 MSEK, varav 173 MSEK (68% av kunglig total) för personskydd, 76 MSEK (30% av kunglig total) och 4 MSEK för kontraspionage (2% av kunglig total) och detta korresponderar mot 10,3% av Säpos totalbudget, vilket inte heller det sticker ut som en direkt eller uppenbar orimlighet utifrån hur Säpo kan förväntas prioritera olika samhällsaktörer och -sektorer utifrån dessas skyddsvärdighet samt hur starkt samhällets intresse av att avvärja hot mot personen ifråga är.

Med detta kan vi åskådliggöra Kungahusets säkerhetskostnader via Säpo i form av en tidsserie från 2007 och framåt, varvid vi inte företar att revidera de tidigare estimaten, vilket förklarar det negativa trendbrottet 2020:

Källa: RepF analys, Hovets verksamhetsberättelser, Statsbudgeten

Figur 11. Kungahusets totala säkerhetskostnad via Säpo 2007–2024.

5.2.3 Konventionella polisinsatser

Slutligen finns ytterligare en säkerhetsrelaterad insats som inte är att förglömma och detta gäller den konventionella poliskårens insatser i samband med att de kungliga rör sig i offentliga miljöer, vilket alltid leder till ett visst lokalt uppbåd och användning av framförallt personella resurser både för planeringen, förberedelser i form av avspärrningar etcetera och för genomförandet. Detta avser ett flertal olika kategorier av kungliga events som kan kategoriseras enligt nedan:

- Större representationer (jubileer, invigningar, statsbesök etc.).
- Mindre officiella framträdande (prisutdelningar, skolbesök, arbetsplats- och myndighetsbesök, mindre lokal representation).
- Privata framträdanden som föranleder polisiär säkerhetsinsats.

Vi skattar mycket grovt den första kategorin till 40, den andra till 110 och den tredje till tio och går så vidare till att uppskatta hur många polisiära dagsverken varje sådan polisrelevant händelse kräver. Vidare måste ett specifikt dimensioneringsövervägande göras för varje slags händelse enligt denna grova segmentering och vi antar då 35–50 dagsverken för de större händelserna, 10–15 för de mindre och 2–4 för de privata. Vi erhåller då en skattning enligt nedan:

Typevent	Antal intervall	Antal intervallmitt	Dagsverken per event intervall	Dagsverken per event intervallmitt	Totalt antal dagsverken
Större	30–50	40	30–50	42,5	1 700
Mindre	100–120	110	10–15	12,5	1 375
Privata	5–15	10	2–4	3,0	30
Totalt	135–175	160	n.a.	19,4	3 105

Tabell 4. Skattning av dimensionering och omfattning av konventionella polisiära insatser vid kungliga händelser.

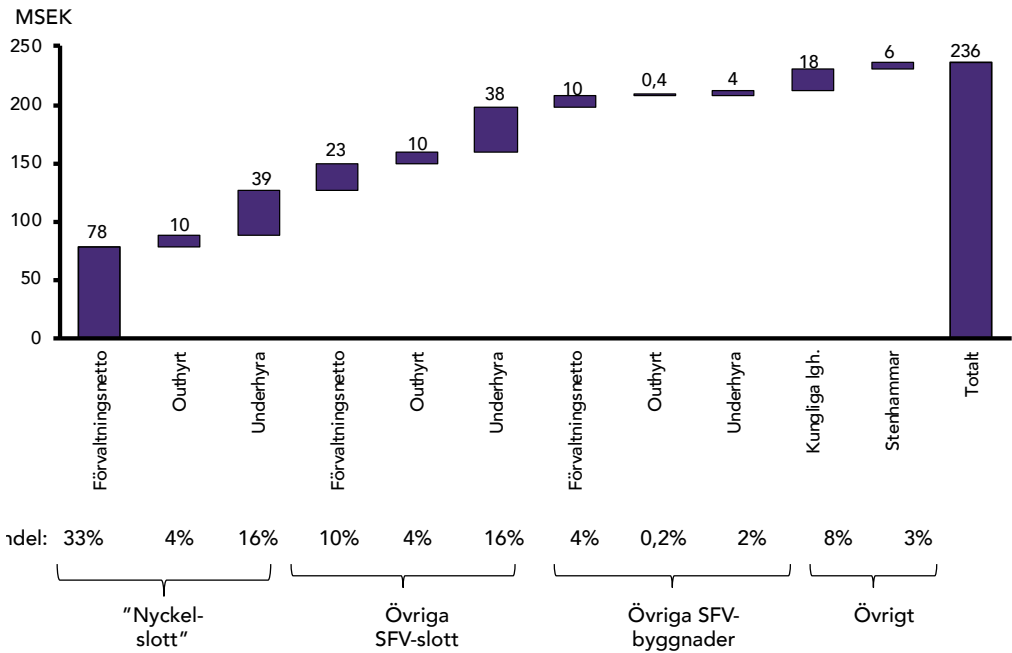
Vi erhåller således ett totalt insatsomfång som uppgår till 3 105 polisiära dagsverken, utöver vad säkerhetspolisen och militären levererar i termer av kunglig säkerhet. Detta skall i sin tur omvandlas till monetära termer genom att anta en månadslön och slå ut denna på 22 dagar i tjänst per månad. Enligt Polisförbundet tjänade snittpolisen i tjänst på faktiska uppdrag under 2023 i snitt 41,5 kSEK (41–42 kSEK), vilket vi räknar upp ett år med löneindex för tjänstemän, som mellan 2023 och 2024 steg med 5,7%, således upp till 43,9 kSEK.

Med 44% sociala avgifter får vi då 2,9 kSEK per dagsverke samt med 160 händelser och 19,4 polisiära dagsverken per händelse 8,9 MSEK i totalsumma. Detta är klart lägre än föregående skattning och skillnaden förklaras med att antalet

events tidigare har underskattats något, men att insatsens omfång per event har överskattats genom att vi inte har tagit hänsyn till att många mindre events kräver en mera begränsad insats från Polisens sida om tio dagsverken eller mindre. Vi adderar en mindre post om 0,1 MSEK genom att därtill kvantifiera kostnaden för de fall där polisen måste ingripa för att omhänderta individer som agerar påstridigt gentemot högvakten och utgår då från 50 sådana ingripanden per år både vid Drottningholm och Stockholms slott, som vardera tar två timmar för tre polismän.

5.3 Fastighetsrelaterade kostnader

Vi börjar som i det föregående med att beskåda det totala kostnadsutfallet i form av ett så kallad flyng bricks-diagram som visar de olika kostnadsposternas storlek:

Källa: RepF research och analys, Statsbudgeten, SÄPO, Försvarsmakten

Figur 12. Fastighetskostnadernas fördelning 2024.

Således är de största enskilda delkomponenterna i en total av 236 MSEK nyckel-slottens förvaltningsnetto med 33% eller 78 MSEK, följt av underhyra i övriga SFV-slott med en andel av 16% och ett belopp av 38 MSEK samt underhyra i nyckel-slotten med andelen 16% och beloppet 39 MSEK. Därefter följer förvalt-

ningsnettot för övriga SFV-slott med 10%, kostnader förknippade med systemet med kungligt förmedlade lägenheter med 8%. Lägre kostnadsandel än 5% uppträder för outhyrda delar av övriga SFV-slott, outhyrda delar av nyckelslotten, förvaltningsnetto för övriga SFV-byggnader, värdet av Stenhammars-arrendet samt underhyra för övriga SFV-byggnader.

Den absolut största delposten gällande fastighetskostnader är förvaltningsnettot för i nyckelslotten och detta motsvarar 33% av 236 MSEK.

5.3.1 Statens Fastighetsverks slottsbestånd

Den stora delen av det fastighetsrelaterade kostnadsblocket är på ett eller annat sätt förknippat med det av Statens Fastighetsverk förvaltade bestånd som Kungahuset disponerar. Detta sönderfaller i sin tur i tre delbestånd, nämligen i form av nyckelslotten som också är de till ytan dominerande (Stockholms slott samt Drottningholms slott inklusive Kina slott och förrådsbyggnad för förvaring av kungliga överskottsinventarier som byggdes på senare år¹¹), övriga slott (i storleksordning Gripsholm, Ulriksdal, Tullgarn, Rosersberg, Strömsholm samt Haga inklusive Hagaparkens byggnader) och slutligen övriga faciliteter (i storleksordning Kungliga hovstallet samt Ridderholmskyrkan). Byggnaderna är idag till viss del uthyrda, men till vad som får betecknas som ett underpris, långt under marknadsvärdet. Det gör att den kostnad som monarkin medför kan delas upp i tre komponenter i form av driftsnettot för de aktuella anläggningarna såvitt avser de delar Kungen/Ståthållarämbetet disponerar som finns tillgängliga som hårda siffror, förlorade hyresintäkter för de idag icke uthyrda delarna av komplexen samt slutligen förlorade hyresintäkter för de uthyrda delarna, på grund av underprissättning.

11 Det vill säga de slott som bebos eller regelbundet nyttjas av kungen sedan flytten till Drottningholm 1781. Jämför det franska kungahuset som gjorde tvärtom och flyttade in till Paris från Versailles till Tuilerierna efter Louis XVI:s tid på tronen

5.3.1.1 Översikt aktuellt bestånd

Innan vi kommer in på de ekonomiska parametrarna kan det vara lämpligt, att för läsarens orientering skapa en översikt gällande slottsbeståndets beskaffenhet och uppbyggnad, givet denna kostnadsposts överskuggande karaktär. De byggnadsenheter som är aktuella framgår av figuren nedan:

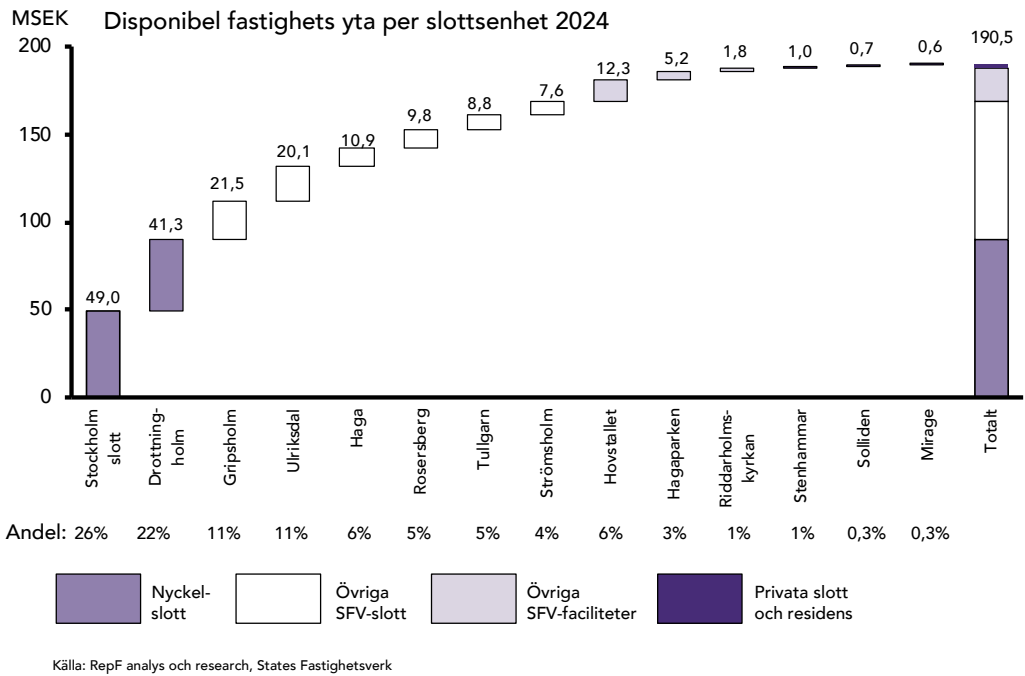
Fastighetskostnader – enheter Sverige¹⁾

”Nyckelslott”	Övriga SFV-slottslott	Övriga SFV-byggnader	Övriga byggnader
<ul style="list-style-type: none">• Stockholms slott (0 km)• Drottningholms slott (inkl. Kina slott samt förvaringsmagasin för kungliga inventarier, 24 km)	<ul style="list-style-type: none">• Haga slott (8 km)• Ulriksdals slott (12 km)• Rosersbergs slott (39 km)• Tullgarns slott (66 km)• Gripsholms slott (70 km)• Stenhammars slott (126 km²⁾)• Strömsholms slott (129 km)	<ul style="list-style-type: none">• Riddarholmskyrkan (1 km)• Kungliga hovstallet (1 km)	<ul style="list-style-type: none">• Rosendals slott (4 km)³⁾• Solliden (447 km)• Storlien-sportstugan (723 km)• Villa Mirage (2 521 km)

1) Avståndsangivelsen avser avstånd till Stockholms slott
2) Ägs av Statens fastighetsverk, men förvaltas av Kungen
3) Förvaltas via Djurgårdsförvaltningen

Figur 13. Översikt enheter inom det svenska kungliga slottsbeståndet.

Det handlar således om 15 fastigheter belägna på ett avstånd av i snitt 278 km från Stockholms slott eller 43 km såvitt avser endast SFV-byggnader. Vissa förändringar sker över tid och exempelvis låg hovstallet, som på den tiden också hade större dimensioner, under Oscar II:s tid ungefär där riksdagshuset nu ligger. För att ge läsaren en översikt över de fastighetsytor som slotten motsvarar ges nedan en enkel översikt över hur dessa fördelar sig per slottsenhet. Där har vi indelat dem i de tre kategorierna ovan och även lagt till en fjärde kategori i form av de residens som kungafamiljen äger privat och som därför inte ingår i kostnadssammanställningen, eftersom de inte finansieras med allmänna medel, nämligen Sollidens slott samt den av Prins Bertil ärvda utanför Saint-Tropez belägna Villa Mirage. Tillkommer gör Stenhammars slott som ägs av Statens Fastighetsverk men disponeras enligt särskilda premisser som också måste beaktas. Utfallet blir då som i diagrammet på följande sida.

Figur 14. Slottsbeståndets fördelning per slottsenhet.

Bilden illustrerar de så kallade nyckelslottens överordnade betydelse och Stockholms slott står med sina 49 tusen kvm för 26% av den samlade arealen, vilket är fullt naturligt givet att komplexet säga ockupera cirka en femtedel av Staden mellan broarnas samlade yta, vilket visserligen är litet om man jämför med Kreml som omfattar 27,5 ha och var tsarens boning fram till Peter den Stores regenttid. Detta följs av Drottningholm, vars 41 tusen kvm motsvarar 22% av total area. Därefter följer de sex sekundära slotten, där Gripsholm (21 tusen kvm eller 11%) respektive Ulriksdal (20 tusen kvm eller 11%) är något större. Mera beskedliga till ytan sett är Haga (elva tusen kvm eller 6%), Rosersberg (tio tusen kvm eller 5%), Tullgarn (åtta tusen kvm eller 5%) samt Strömsholm (motsvarande åtta tusen kvm eller 4%).

Detta följs av övriga SFV-faciliteter, där Hovstallen med tolv tusen kvm eller 6% svarar för störst yta, följt av Hagaparkens byggnader med fem tusen kvm eller 3% och slutligen Riddarholmskyrkan med två tusen kvm eller 1%. I jämförelse med dessa mastodontkomplex tycks de slott och övriga residens som kungafamiljen disponerar på annan grund såsom enskilt ägande som ganska beskedliga, detta i form av Stenhammar (1,0 tusen kvm eller 0,5%), Solliden (0,7 tusen kvm eller 0,3% samt Villa Mirage med 0,6 tusen kvm eller 0,3%).

För en sammanfattning avseende denna inledande betraktelse ger tabellen nedan också en summering avseende de fyra delbeståndets ytparametrar:

Parameter	Nyckelslott	Övriga SFV-slott	Övriga SFV-faciliteter	Övriga slott och residens	Totalt
Yta (tusen kvm)	90,3	78,7	19,3	2,2	190,5
Andel av total yta (%)	47%	41%	10%	1%	100%
Antal objekt	2	6	3	3	14
Yta per objekt (tusen kvm)	45,1	13,1	6,4	0,7	13,6

Tabell 5. Det kungliga slottsbeståndets ytparametrar.

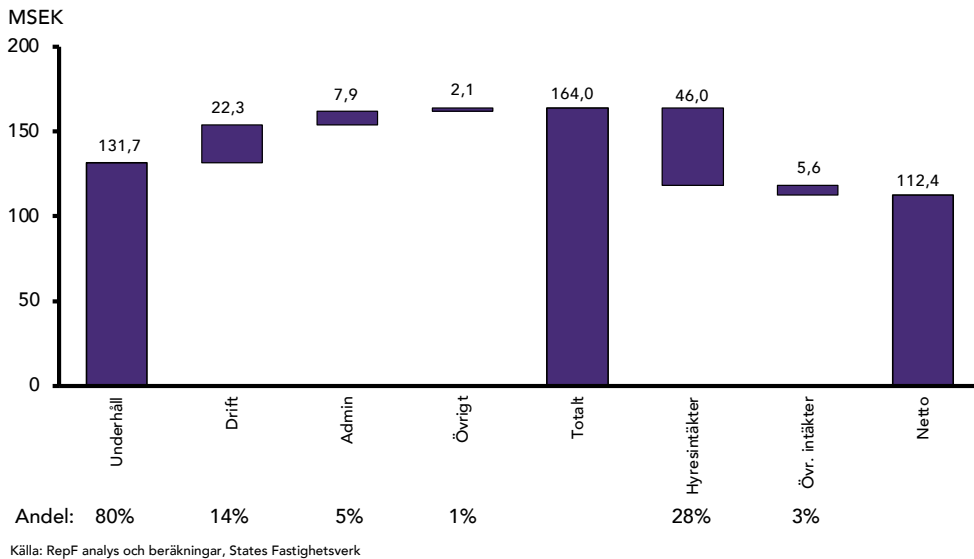
Vi noterar här såldes att nyckelslotten med sina 47% svarar för nära halva lokalytan, medan övriga SFV-slott svarar för 41%, övriga SFV-faciliteter för 10% och Kungahusets egna slott, om de kan kallas så, står för endast 1%. Genomsnittlig fastighetsyta per enhet blir då 45,1 tusen kvm för nyckelslotten, 13,1 tusen kvm för de övriga SFV-slotten, 6,4 tusen kvm för övriga SFV-faciliteter och slutligen endast 0,7 tusen kvm för de övriga slotten och residensen.

5.3.1.2 Driftsnetto

Den mest givna kostnadsposten förbunden med förvaltningen av de statliga slottsinnehaven är förstas det så kallade förvaltningsnettot, det vill säga de totala driftskostnaderna belöpande på de delar som disponeras av Ståthållarämbetet. Den totala bruttokostnadsvolymen uppgår till 163 MSEK (exklusive kostnader för hyresanpassning) och av detta avser 132 MSEK eller 81% underhåll, 22 MSEK eller 14% driftskostnader, 8 MSEK eller 5% förvaltningsadministration och 1 MSEK eller 1% övrigt inklusive avskrivningar. Av detta skall dock endast 64% eller 111 MSEK belasta Kungahuset, eftersom Statens Fastighetsverk för övriga ytor kan tillgodogöra sig hyresintäkter. Detta blir då för nyckelslotten 78 MSEK, för övriga slott 23 MSEK och för övriga kungliga SFV-byggnader 10 MSEK.

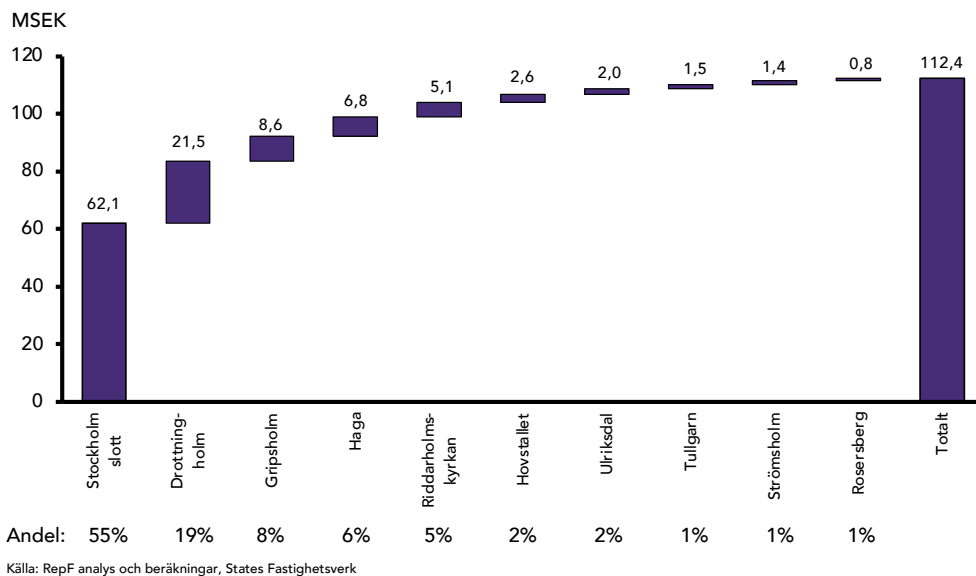
Vi illustrerar nedan de SFV-ägda kungliga byggnadernas samlade resultaträkning således inklusive de uthyrda delarna:

Total kostnadsmassa för fastigheterna uppgår till 164 MSEK och av detta avser 80% underhållskostnader.

Figur 15. De kungliga slottens resultaträkning 2024 åskådliggjord.

Denna illustrerar således att av en total kostnadsmassa på 164 MSEK står underhåll för 80%, drift för 14%, administration för 5% och övrigt för 1%. Från detta dras hyresintäkter om 46 MSEK samt övriga intäkter om 6 MSEK, vilket ger oss nettot 112 MSEK. För att få överblick kan vi även bryta ner totalsiffran på de tio huvudobjekten och detta ger oss ett utfall som nedan:

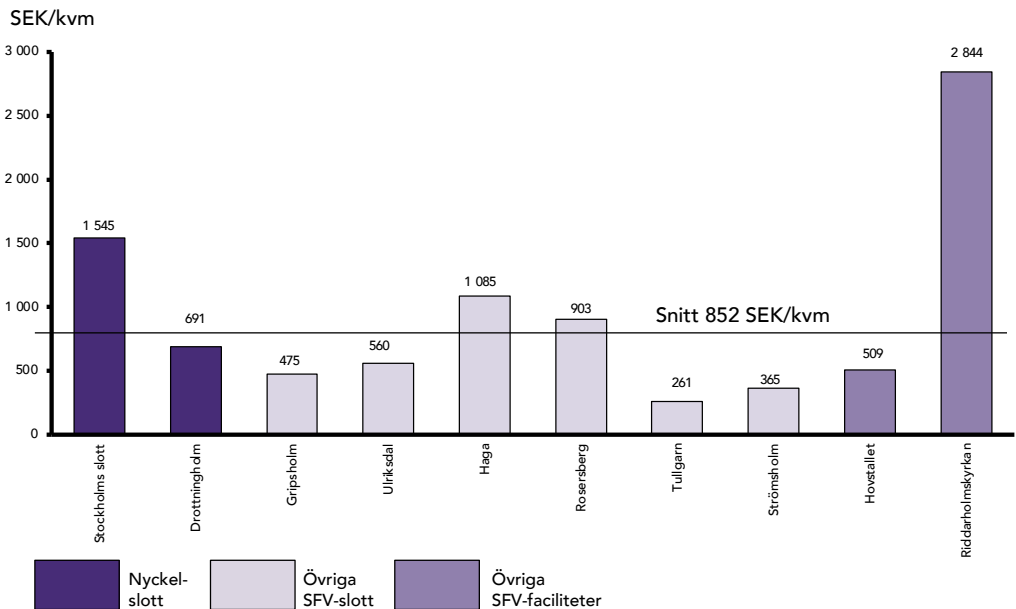

Figur 16. Driftsnetto 2024 för kungliga slott nedbrutet per slottsenhet.

Således dominerar Stockholms- och Drottningholms slott som svarar för hela 74% av det totala driftsnettot eller en summa av 84 MSEK, vilket då skall ställas mot att dessa båda slottskomplex endast står för 47% av samlad fastighetsarea inom slottsbeståndet, vilket torde innebära att de båda bebodda och för representativa ändamål nyttjade faciliteterna är mera kostnadsintensiva. Dock skall beaktas att för några av de enheter där nettot är mycket blygsamt så beror detta inte på att kostnaderna är försumbara, utan att dessa uppvägs av mera betydande hyresintäkter. Detta gäller främst Rosersberg och Ulriksdal.

I dessa fall samt även i fallet Gripsholm har vidare en separation av intäkt- och kostnadsflöden gjorts med uppdelning på olika kostnadscentra, varvid det är summan som presenteras i diagrammet ovan. Så gäller exempelvis att av Ulriksdals intäkter faller 12% på Polishögskolan och 37% på Ulriksdals värdshus, som utgör två betydande hyresgäster i det fallet. Vidare har i fallet Rosersberg det separata bolaget Rosersbergs hyresfastigheter etablerats och dit hör 39% av Rosersbergs intäkter och för Gripsholms del har bolaget Gripsholms Kungsladugård separerats och med detta 84% av intäktsströmmen.

Av intresse är förstås vidare att ställa förvaltningskostnaderna mot korresponderande fastighetsytor och om vi utgår från bruttokostnad utan att dra ifrån matchande hyresintäkter och delar denna med total fastighetsyta per slott, så blir utfallet som nedan:

Källa: RepF analys och beräkningar, States Fastighetsverk

Figur 17. Förvaltningskostnad brutto per ytenhet per slott 2024.

Den genomsnittliga förvaltningskostnaden hamnar således vid 852 SEK/kvm, med högst värden för Ridderholmskyrkan (2 844 SEK/kvm) samt Stockholms slott (1 545 SEK/kvm), medan de lägsta värdena uppträder för Tullgarn (261 SEK/kvm) samt Strömsholm (365 SEK/kvm), det vill säga slott med låg nyttjandegrad och hög museifieringsgrad.

Av intresse kan vara att se hur detta har utvecklats över tid, och vi konstruerar därför nedanstående tabell som visar förvaltningskostnaden per kvm för de olika delbestånden vid tre olika tidpunkter, nämligen 2018, 2019 och 2024:

Parameter	Nyckelslott	Övriga SFV-slott	Övriga SFV-faciliteter	Totalt
2018 (SEK/kvm)	1 210	540	1 046	910
2019 (SEK/kvm)	1 144	657	759	897
2024 (SEK/kvm)	1 153	600	771	852
Förändring 2018–2024 (%)	-4,7%	+11,1%	-15,7%	-5,5%

Tabell 6. Förvaltningskostnad brutto per kvm per kategori av byggnader 2018, 2019 samt 2024.

Även om kostnadsnivån således förefaller fluktuera något från år till år kan vi faktiskt konstatera att kostnaden per kvm har minskat med 5,0% från 910 SEK/kvm till 852 SEK/kvm och ökat har den egentligen bara gjort för de övriga slotten (+11,1%), medan den har minskat med 4,7% för nyckelslotten och med 15,7% för de övriga SFV-faciliteterna, detta under en period då konsumentprisindex har gått upp med 26,4%. Genom att relatera detta till marknadspriser för fastighetsunderhåll och -skötsel kan konstateras att det inte är anmärkningsvärt högt, utan snarare borde ha kunnat ligga i vart fall uppemot en 1 000 SEK/kvm utan att det hade stuckit ut givet att det handlar om kulturhistoriska byggnader som måste skötas med vederbörlig omsorg.

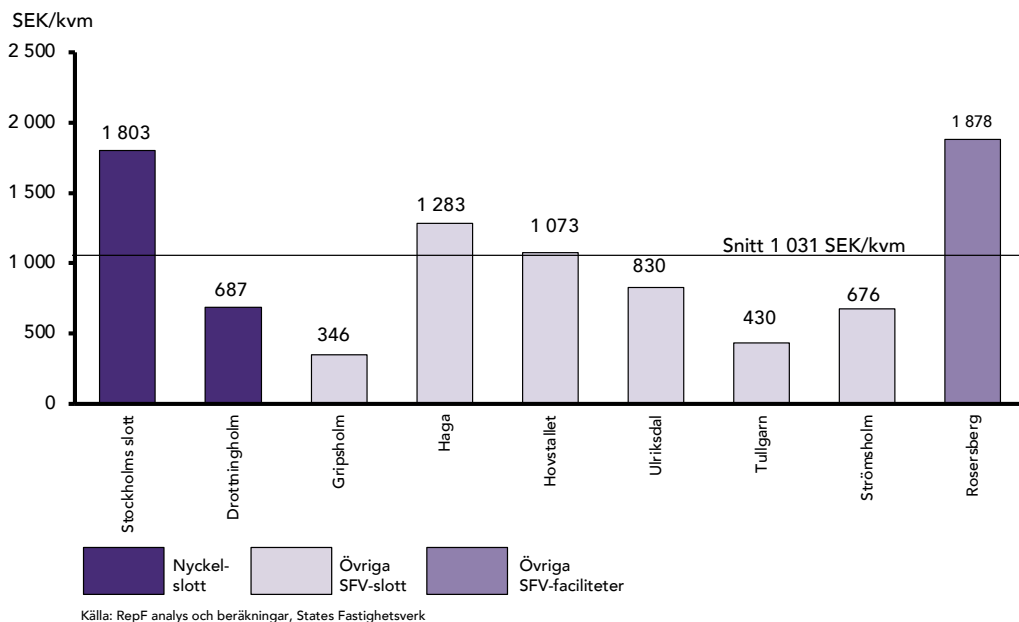
Från detta avsnitt hämtar vi nu under alla omständigheter värdena till den övergripande sammanställningen 78 MSEK för nyckelslott, 23 MSEK för övriga slott samt slutligen så 10 MSEK för övriga kungligt relaterade/disponerade byggnader inom SFV-beståndet, således sammanlagt 111 MSEK.

78 MSEK för nyckelslott, 23 MSEK för övriga slott samt 10 MSEK för övriga kungligt relaterade/disponerade byggnader inom SFV-beståndet – sammanlagt 111 MSEK.

5.3.1.3 Förlorade hyresintäkter uthyrda delar

Utöver de således relativt lätt fastställbara driftkostnaderna som ju bygger på faktisk rapportering vill vi beakta alternativkostnaden i form av vad föreliggande fastigheter hade betingat på en hyresmarknad om de hade bjudits ut där. Denna potential styrs förstås av hur stor den totala ytan är (bruttoytan), hur hög andel av denna som är i uthyrningsbart skick (kommersialiserbarhet), fastighetsbranschens universella kostnadsdrivare vakansgraden, det vill säga hur hög andel av det uthyrningsbara som verkligen genererar intäkter utifrån hyresförhållanden samt slutligen till vilken prisnivå uthyrningen sker. Vi börjar med potential hänförlig till möjlig underprissättning av idag uthyrda ytor.

Av den totala ytan betecknas 155 tusen kvm eller 81% per idag som uthyrd, med en uthyrningsgrad per slott som varierar mellan 70% för Rosersberg upp till 95% för Riddarholmskyrkan. Viktig är dock distinktionen mellan det som har hyrts ut till ståthållarämbetet för 0 SEK/kvm/år och således inte är uthyrt i egentlig mening och det som är uthyrt på mer eller mindre kommersiella grunder till externa hyresgäster. Till externa är endast 50 tusen kvm uthyrda, vilket motsvarar 31% av det som är uthyrningsbart respektive 32% av det som faktiskt är uthyrt. Det är således på dessa ytor som erlagda hyresintäkter skall slås ut och vi erhåller då inklusive posterna avseende intäkter för hyresgäst Anpassningar och övriga intäkter ett utfall i enlighet med figuren nedan:

Figur 18. Hyresintäkt per kvm per slottsenhet 2024.

Variationerna i hyresintäkterna varierar således i ganska stor grad mellan endast 346 SEK/kvm/år för Gripsholm och 430 SEK/kvm/år för Tullgarn, upp till outliermässiga 1 878 SEK/kvm/år för Hovstallet, 1 803 SEK/kvm för Stockholms slott och 1 878 SEK/kvm för Rosersberg. För Drottningholm stannar värdet vid 687 SEK/kvm/år och detta lägre värde skall visserligen tolkas med medvetenhet om att den kompletterande förrådsbyggnad som för ett antal år sedan uppfördes i slottets närhet på Lovön i Ekerö

kommun inkluderas och drar ner snittvärdet. Denna facilitet beräknas motsvara 16 tusen kvm eller 39% av den totala på Drottningholm bokförda delytan.

Det är svårt att här presentera en hållbar jämförelse över tid, eftersom fastighetsverket tidigare inte har redovisat någon uppdelning på ytor uthyrda till ståt-hållarämbetet respektive till andra hyresgäster, vilket försvårar enkla jämförelser över tid.

De 1 031 SEK/kvm/år som utgör snittet understiger vidare vida vad som skulle kunna betecknas som en marknadsmässig hyresnivå för jämförbara fastigheter med liknande standard, lokalisering etcetera. Eftersom det aktuella fastighetsinnehavet är unikt finns inga direkta jämförelseobjekt att basera estimatet på, men Stockholms slott representerar ändå tveklöst en prima lokalisering centralt i stan, som om det hade gällt en renodlad kontorsfacilitet säkerligen hade betingat ett pris i intervallet 4 000–6 000 SEK/kvm/år. Lite får dock detta reduceras med tanke på att det mer är att anse som en musei- och kulturyta, i vart fall till övervägande delen, och vi lägger oss därför på ett antagande om 3 750 SEK/kvm/år, vilket är i linje med tidigare års rapporter.

Drottningholms slott utgör en standardmässigt jämförbar fastighet, men lokalisering och därmed tillgänglighet är något lägre, och vi antar därför 3 000 SEK/kvm/år. För de övriga slotten gör vi en viss differentiering med tanke på lokalisering, så att Haga och Ulriksdal som ligger i nära anslutning till stan åsätts värdet 2 500 SEK/kvm/kvm, medan Rosersberg som ligger i ett förortsläge åsätts det lite lägre värdet 2 250 SEK/kvm/år, och de mera perifera lägena med det ännu lite lägre värdet 2 000 SEK/kvm/år. Gällande de byggnader som inte definieras som slott avser detta Riddarholmskyrkan och Hovstallet, det vill säga i båda fallen mycket centrala lägen. För Riddarholmskyrkan redovisas för 2024 inga intäkter alls, men för tidigare år har den faktiska nivån legat i intervallet 1 700–1 800 SEK/kvm/

**Hyresintäkten
varierar från endast
77 SEK/kvm
för Gripsholm
upp till
1 178 SEK/kvm för
Hovstallet, dock
med snittvärdet
332 SEK/kvm.**

år och vi sätter därför 3 250 SEK/kvm/år. Gällande Hovstallet slutligen måste en individuell bedömning göras, givet att det förefaller handla om en blandning av bostäder och rena stall- och driftsytor som ger ett lägre värde per kvm, vilket får oss att anta 2 000 SEK/kvm.

Därmed skönjer vi en kommersiell potential hänförlig till att justera/marknadsanpassa hyran, som kan uttryckas som en hyresdifferens per kvm per år, som i snitt uppgår till 1 616 SEK/kvm/år, och varierar mellan 372 SEK/kvm/år för Rosersbergs slott och 3 250 SEK/kvm/år för Riddarholmskyrkan, med ett snitt för nyckelslotten av 2 160 SEK/kvm/år, för de övriga slotten av 1 370 SEK/kvm/år och för de övriga faciliteterna 927 SEK/kvm/år.

Detta skall så appliceras på den underliggande ytan, som i och med den artificiellt låga hyresnivån får betraktas som underkommersialiserad. Den multiplikationen ger oss 39 MSEK för nyckelslotten, 38 MSEK för de övriga slotten samt slutligen 4 MSEK för de övriga byggnaderna och faciliteterna, och det innebär totalt sett 81 MSEK. Detta är klart lägre än tidigare år och det förklaras av att mera konservativa antaganden har gjorts om realistiska hyresnivåer och vad som under optimala omständigheter hade kunnat erhållas, samtidigt som vi har beaktat att en stor andel av det som tidigare har betecknats som uthyrt i själva verket endast kallas så medan det upplåts gratis åt Ståthållarämbetet.

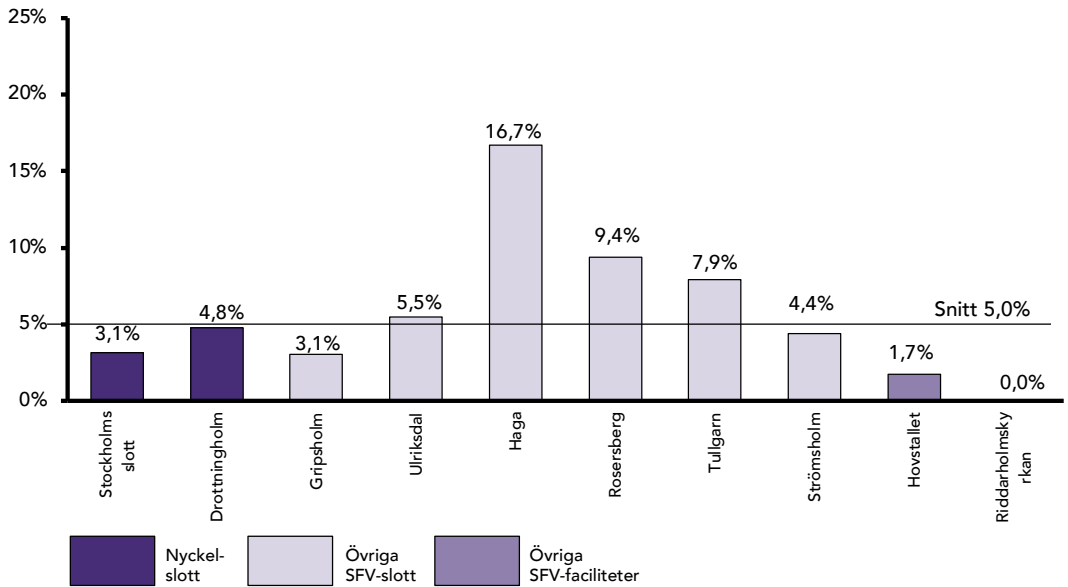
5.3.1.4 Förlorade hyresintäkter ej uthyrda delar

En ytterligare tillkommande potential kan spåras till de delar av beståndet som i dagsläget inte är uthyrda överhuvudtaget men som är uthyrningsbart. Den ytans storlek styrs således dels av hur mycket som kan anses vara uthyrningsbart, dels av hur stor andel av den uthyrningsbara delmängden som faktiskt är uthyrd. Enligt tidigare klassifikation delades den samlade ytan in i lokalarea (82%), boarea (13%) och biytor (4,6%) och i princip kunde då biytorna räknas bort såvitt avser potential för uthyrning. Numera anges istället explicit hur stor andel som är uthyrningsbar och den inte uthyrningsbara andelen blir då 15,0%, vilket är vad vi utgår från.

Uthyrningsbar andel varierar således mellan 77% för Rosersberg och 95% för Riddarholmskyrkans del, och det ger 164 tusen

Genomsnittlig vakansgrad belöper på 5%, med högst värden för Haga och Rosersberg och lägst för Hovstallet och Riddarholmskyrkan.

uthyrningsbara kvadratmetrar. Den totala uthyrningsgraden med avseende på uthyrningsbara delar uppgår idag till 95,0%, vilket är en minskning från 97,0% 2019. Det ger per idag således en vakansgrad av 5,0% och detta med ett spann mellan 0,0% för Riddarholmskyrkan och 16,7% för Haga, med en fördelning per objekt enligt figur nedan:

Källa: RepF analys och beräkningar, States Fastighetsverk

Figur 19. Vakansgrad med avseende på uthyrningsbara delar per slottsenhet 2024.

Om vi konverterar dessa fastighetstekniska förhållanden till reda ytor, så erhåller vi en sammanlagd uthyrningsbar men idag inte uthyrd yta uppgående till 8 239 kvm och av detta avser 3 111 kvm eller 38% nyckelslotten, 4 915 kvm eller 60% övriga slott och 213 kvm eller 3% övriga SFV-faciliteter. För att värdera detta i hyrestermer utgår vi från samma slottspecifika kvadratmeterhyror som i det föregående, det vill säga från 2 000 SEK/kvm/år för Kungliga hovstallet samt de perifera slotten Strömsholm, Gripsholm och Tullgarn och hela 3 750 SEK/kvm/år för klenoden Stockholms slott. Möjligen kan det vara lite extremt att anta 100-procentig uthyrningsgrad då branschens genomsnittliga uthyrningsgrad i vart fall är lägre än så, men vi gör nu detta mer som en tillnärmning.

Detta ger oss en intäktpotential om 20,4 MSEK och av detta avser 9,5 MSEK eller 47% nyckelslotten, 10,4 MSEK eller 51% övriga slott och 0,4 MSEK eller 2% övriga relevanta faciliteter. Dock vill vi för att scenariot skall framstå som realistiskt i likhet med förra gången ta höjd för att uthyrning av tidigare ej uthyrda ytor

kan påverka driftskostnaderna. Vi gör dock ett lite försiktigare antagande än sist eftersom många kostnader är fasta och inte proportionella mot utnyttjandegrad och säger att det sker en ökning som motsvarar 25% av den genomsnittliga totala förvaltningskostnaden per kvm för aktuell facilitet.

Det ger en kostnadsökning av 1,7 MSEK och vi får då med samma procentandelar som ovan 9,5 MSEK för nyckelslotten, 10,4 MSEK för övriga slott samt 0,4 MSEK för övriga faciliteter och det blir sammanlagt 20,4 MSEK. Detta är ekvivalent med en 60-procentig minskning, vilket förklaras främst av minskade vakanta ytor, men även med mera modesta förväntningar på vad marknaden förväntas betala för sådana ytor. Nyckelslotten minskar med 66% och de övriga byggnaderna med 51%.

5.3.2 Kungligt förmedlade lägenheter

Redan i den första versionen av rapporten 2018 beaktades det faktum att Kungens agerar som förmedlare av ett bestånd av attraktiva lägenheter med mer eller mindre central lokalisering i Stockholm, med särskild koncentration på Djurgården kring Stockholms slott i Gamla Stan, Drottningholms slott på Ekerö samt Östermalm. Denna verksamhet kartlades under vintern 2016/2017 av journalisten Mikael Bergling i tidningen Scoop, där detaljerade uppgifter om både antalet lägenheter och tillämpade hyresnivåer framlades på ett sätt som möjliggjorde att göra beräkningar kring de ekonomiska implikationerna av fenomenet, som närmare bestämt består i att lägenheterna i enlighet med Kungens anvisningar hyrs ut till rabatterade priser, trots att dessa ägs av staten, vilket helt enkelt skulle kunna ses som att systemet gör att staten går miste om den intäktsdifferens som hade uppstått om lägenheterna hade hyrts ut på marknadsmässiga villkor eller i vart fall enligt de normer i form av någon slags bruksvärdesprincip som tillämpas för andra privata och kommunala bostadsbestånd.

Någon skall också ha invänt att genom denna tågordning frångås gängse praxis, som består i en visserligen informell och frivillig överenskommelse mellan fastighetsägare i Stockholm, om att hälften av alla tillgängliga lägenheter skall förmedlas via en kommunalt organiserad bostadsförmedling. Här inriktar vi oss på de ekonomiska konsekvenserna för statshushållet. Som motargument till att normalisera hyressättningen har anförts att hyresgästerna inom det aktuella beståndet har avstått det så kallade besittningsskyddet och att detta motiverar en mera modest hyressättning. Hyreskontrakten gäller nämligen inte tills vidare utan för en begränsad tid, beroende av hyresgästens relation till hovet i allmänhet och kungliga anställningars fortbestånd i synnerhet, med konsekvensen att de boende i vissa fall kan tvingas avflytta på mycket kort varsel, vilket sammantaget

gör hyresgästens sits totalt sett mindre fördelaktig, men också med justering för denna omständighet framstår hyresnivåerna som orimligt låga med tanke på den i viss mening ”överhettade” bostadsmarknaden i Stockholm.

Kontrakten fördelas också i hög grad bland hovanställda, för vilka de kan betraktas som en form av anställningsförmån, som i viss mån gottgör för att lönenivåerna vid Hovet i allmänhet sägs ligga något under vad som gäller för motsvarande tjänster hos andra arbetsgivare där kollektivavtal och andra förhandlingsmekanismer spelar in. Detta innebär i sin tur att hyresförhållandet många gånger på ett naturligt sätt upphör då anställningen avslutas på grund av pensionering eller av annan anledning. Bland de kartlagda hyresgästerna i övrigt, som visserligen främst avser de lite större bostäderna märks även en hel del släktingar till Kungen i form av dennes systrar och syskonbarn samt ett antal seniora befattningshavare inom både offentlig och privat sektor samt vidare diverse ”kungagunstlingar”.

Det totala lägenhetsbeståndet har uppgivits motsvara 350 lägenheter och våningar, vars övergripande geografiska fördelning framgår av nedanstående tabell:

Område/distrikt	Antal lägenheter (#)	Andel av totalt bestånd (%)
Djurgården	120	34%
Drottningholm	55	16%
Ulriksdal	50	14%
Östermalm	40	11%
Gamla Stan	35	10%
Övrigt	50	14%
Totalt	350	100%

Tabell 7. Det kungligt förmedlade statliga bostadsbeståndets geografiska fördelning

Således återfinns över en tredjedel (totalt 120 objekt) på Djurgården, medan andra betydande kluster av kungligt förmedlade lägenheter är förlagda till Drottningholm (16%), Ulriksdal (14%), Östermalm (11%) samt Gamla Stan (10%). Övrigt bestånd uppgår till 50 objekt eller 14% och är bland annat lokaliserat till Hagaparken. Den explicita kartläggning på objektsnivå som Mikael Bergling företog omfattar endast 17 objekt med en genomsnittlig boyta av 208 kvm (intervallet 85–420 kvm) och en genomsnittlig hyresnivå 2017 uppgående till 881 SEK/kvm/år, med ett variationsspann från 568 SEK/kvm/år upp till 1 155 SEK/kvm/år. Bergling har specificerat hyresgästernas identitet, men vi avser inte inkludera den detaljnivån i vår rapport, som inte är inriktad mot skvallerjournalistik.

Uppgiften består således i att skatta dels den genomsnittliga lägenhetsstorleken, dels vad en rimlig hyra hade varit för dessa åtråvärda bostäder, dels också att göra den indexjustering som gör oss i stånd att uttala oss om läget 2024. Omedelbart kan vi säga att den genomsnittliga lägenhetsstorleken betydligt kommer att underskrida genomsnittsstorleken för de 17 konkretiserade paradvåningarna, eftersom en betydande del av totalt bestånd avser mera anspråkslösa tjänstebostäder för operativ personal inom segmentet 1:or och liknande. I tidigare års editioner har vi mera schablonmässigt antagit en genomsnittlig lägenhetsstorlek exklusive de kända lägenheterna om 100 kvm, men i år har vi gjort ett mera detaljerat övervägande, där vi har antagit att de övriga lägenheterna består av 200 mindre tjänstebostäder à 55 kvm och 133 (350-17-200) större våningar som antas motsvara i snitt 160 kvm. Med de förutsättningarna blir den genomsnittliga lägenhetsstorleken inom kungabeståndet istället 102,3 kvm.

Nästa frågeställning gäller att justera hyrenivån (881 SEK/kvm/år för urvalet av större lägenheter) så att den är applicerbar på hela beståndet. Generellt gäller ju att hyran per kvm är högre för mindre lägenhetsstorlekar, vilket gör att det handlar om att göra en viss uppjustering. Republikanska föreningen har bearbetat ett stort antal rapporter avseende hyresmarknaden från bland annat Boverket, SCB och Fastighetsägarnas Riksförbund, som indikerar att om de större våningarna i stickprovet åsätt en faktor 1,00, så bör för de medelstora lägenheterna (snitt 160 kvm) en faktor 1,10 användas och för de mindre (snitt 55 kvm) en faktor 1,25. På så vis kan vi räkna fram en genomsnittlig hyresnivå i det kungliga beståndet 2017 som uppgår till 1 041 SEK/kvm/år enligt nedanstående beräkningslogik:

Storlek (kvm)	Justeringsfaktor	Hyra 2017 (SEK)	Antal enheter	Andel av bestånd	Viktning
55	1,25	1 102	200	57%	630
160	1,10	970	133	38%	368
208	1,00	881	17	5%	43
Totalt	n.a.	n.a.	350	100%	1 041

Tabell 8. Beräkning av genomsnittlig hyra per kvm per år inom kungligt förmedlat bostadsbestånd.

Nästa beräkningssteg handlar om att konvertera detta till ett för 2024 jämförbart värde varvid vi kan välja mellan två alternativa index i form av antingen konsumentprisindex som mellan 2017 och 2024 har ökat med 3,7% per år och totalt 28,9% eller fastighetsindex för hyreshus, som under motsvarande period har ökat med 4,0% per år eller sammanlagt 31,6%. Inget av dessa index är för ändamålet perfekt, men vi väljer fastighetsindex för hyreshus och erhåller då en hyresnivå för

**Attraktiva
lägenheter hyrs
ut långt under
marknadspris,
vilket ger oss
tappade årliga
statliga hyres-
intäkter på
17,9 MSEK i årliga
hyresintäkter.**

204 uppgående till 1 370 SEK/kvm/år.

Detta skall nu ställas mot vad som vore en marknadsmässig hyra för detta lägenhetsbestånd. Tillgänglig markandsstatistik ger vid handen att en rimlig marknadsnivå för centralt belägna lägenheter och våningar i Stockholm är 1 400–2 000 SEK/kvm/år och väljer vi intervallmitten hamnar vi på 1 700 SEK/kvm/år, men företar att vidare justera upp detta värde med 10% för att reflektera att de kungligt förmedlade lägenheterna bör betinga ett relativt sett ännu högre värde, för att reflektera kungliga proveniens, paradlägen samt i viss mån en högre charmfaktor än genomsnittslägenheten, som antas ha en på det hela taget högre ”funkisfaktor”. Vi hamnar då på ett jämförelsetal av 1 870 SEK/kvm/år och i och med detta en differens eller en implicit intäktsförlust som uppgår till exakt 500 SEK/kvm/år, vilket förvisso är lägre än vad vi tidigare har utgått från, men likväl lämnar oss med en kostnad att bokföra på det kungliga kontot uppgående till 17,9 MSEK, givet 350 lägenheter samt skattade 102,3 kvm/lägenhet.

5.3.3 Stenhammar och övrigt

Stenhammar och övrigt syftar på övriga av Kungahuset disponerade fastigheter, utöver de som Statens Fastighetsverk ansvarar för, varav Stenhammar och Solliden nuförtiden också presenteras på Kungahusets hemsida under rubriken ”Kungliga slott och residens” och därmed tveklöst också officiellt får räknas till de kungliga ”domänerna”. Här skulle man kanske också kunna medräkna även Villa Mirage i Saint-Maxime i närheten av Saint-Tropez, som förvärvades av Prins Bertil, sportstugan i Storlien samt Villa Solbacken på Djurgården där Prins Carl Philip bor med sin familj. Som vi redan nämnt skall kostnaden för att äga och underhålla dessa delbestånd dock inte finnas med i vår kalkyl eftersom de är privat ägda och därför inte belastar det offentliga hushållet. Ett hybridfall utgörs dock av Stenhammars slott beläget i Flens kommun som 1903 testamenterades till Kungahuset av hovmarskalken Robert von Kræmer¹² enligt vars sista vilja godset framgent skulle disponeras av i första hand den vid var tidpunkt gällande hertigen av Södermanland, vilket vid den tidpunkten var Gustaf V:s näst äldste son Prins Wilhelm (1884–1965) som bebodde slottet fram till sin död och även begravdes vid en lokal kyrka. Sedermera övertogs arrendet av den nuvarande Kungen, som då var kronprins, trots att han var hertig av Jämtland och avsikten är att det sedermera skall gå i arv till Prins Carl Philip, även om inte heller han är hertig av Södermanland utan av Värmland. Därefter följer dock Carl Philips äldste son Prins Alexander, som de facto bär titeln hertig av Södermanland.

Upplägget innebär att förmånstagaren skall låtas arrendera egendomen till

12 Adliga ätten von Kræmer (Nr 1 959), introducerad 1756

en symbolisk summa av 1 000 SEK per år, som inte heller räknas upp med något index. Fastighetsytan kan skattas till 1 400 kvm¹³ och därtill relaterade arealer motsvarar enligt Statens Fastighetsverk 2 600 ha (det har tidigare talats om 2 200 ha, vilket kan indikera att viss osäkerhet finns om hur egendomen är lateralt avgränsad. Vi antar att detta fördelar sig så att det finns 1 400 ha skogsmark, 750 ha betesmark och 400 ha åkermark. Grunden till att inkludera värdet av Stenhammars-arrendet i denna modell är således strikt sett att det testamentariska upplägget innebär att staten äger egendomen via Statens Fastighetsverk, men att de arrenderas av Kungahuset enligt fastlagda ekonomiska och övriga villkor.

Givet antaganden om arrendenivåer via Jordbruksverkets statistik är det möjligt att få fram vad detta under marknadsmässiga omständigheter skulle motsvara i termer av årligt arrende och närmare bestämt räknar vi med 1 945 SEK/ha/år för åkermark och 669 SEK/ha/år för åker- respektive betesmark, vilka i tabellen nedan används för att räkna fram vad som skulle kunna ses som ett mera skäligt arrende. Justering skall dock ske för att arrendatorn, som i det här fallet är Kungen, enligt vad som stipuleras i testamentet skall svara för underhåll i form av stängsel, diken och grundläggande markskötsel. Detta kan för åkermark förväntas motsvara 500 SEK/ha/år, vilket resulterar i ett netto av 1 445 SEK/ha/år. För betesmark är normalt intervall för underhållskostnad 200–600 SEK/ha/år (snittvärde 400 SEK/ha/år), vilket ger nettot 269 SEK/kvm/år. Slutligen för skogsmarken antar vi ett underhållskostnadsintervall av 50–250 SEK/ha/år (intervallmitten 150 SEK/ha/år och netto 519 SEK/ha/år).

Vidare skall dock hyra för själva mangårdsbyggnaden inkluderas, och vi utgår där från data från SCB:s statistik samt Newsecs och Colliers marknadsrapporter, som indikerar en nivå av 1 200–1 800 SEK/kvm/år generellt för bostäder i enbostadshus på landsbygd, men detta bör justeras upp med tanke på att exklusiva herrgårdar snarare brukar ligga i intervallet 1 500–2 500 SEK/kvm/år då de blir aktuella för uthyrning, och hänsyn skall sedan också tas till den stora totala ytan, som drar ner kvadratmeterpriset något, vilket ger ett rimligt intervall kring 1 500–2 000 SEK/kvm/år, där vi väljer intervallmitten 1 750 SEK/kvm/år. Dock

Upplägget innebär att förmånstagaren skall låtas arrendera egendomen till en symbolisk summa av 1 000 SEK per år, som inte heller räknas upp med något index.

13 Jfr. Lyrevik s. 66

innebär det rådande upplägget i motsats till vad som gäller för flertalet slott ägda av Statens Fastighetsverk att det åvilar Kungen som disponerande part att svara för underhåll, som i sin tur kan skattas till 500–800 SEK/kvm/år för en sådan byggnad, med en intervallmitt av 650 SEK/kvm/år, vilket i sin tur ger oss ett netto av 1 100 SEK/kvm/år.

Slutligen sägs det totalt sett existera 150 byggnader på egendomen inklusive förråd och övriga ekonomibygnader. Om vi antar 100 ekonomibygnader och 50 bostäder samt att dessa omfattar 100 kvm respektive 90 kvm per styck kan vi om vi därtill finner ett nyckeltal för relevant hyra i de fallen närma oss det samlade estimatet. Rimligt kan vara att anta 800–1 200 SEK/kvm/år för bostäderna (använd intervallmitt 1 000 SEK/kvm/år) och 100–300 SEK/kvm/år för ekonomibygnaderna (använd intervallmitt 200 SEK/kvm/år). Källa för de talen är en sammanvägning av data från SCB, Jordbruksverket, fastighetsbolag och lokala mäklarfirmor.

För dessa byggnader kan en lägre genomsnittlig underhållskostnad än för det exklusivare och mer underhållsintensiva slottet antas, närmare bestämt 400–700 SEK/kvm/år för bostäderna (mittpunkt 550 SEK/kvm/år), vilket ger oss ett netto av 450 SEK/kvm/år. För ekonomibygnaderna antas istället 50–150 SEK/kvm/år i underhåll finansierat av Kungen (intervallmitt 100 SEK/kvm/år och netto 100 SEK/kvm/år).

Summa summarum ger detta oss nedanstående totaltabell avseende vilka brukbara arealer respektive fastighetsytor som är aktuella:

Del av egendomen	Antal enheter	Yta per enhet	Total yta
Slottet (kvm)	1	1 400	1 400
Övriga byggnader ekonomibygnader (kvm)	100	100	10 000
Övriga byggnader bostäder (kvm)	49	90	4 500
Total fastighetsyta (kvm)	150	n.a.	15 900
Åkermark (ha)	1	450	750
Betesmark (ha)	1	750	450
Skogsmark (ha)	1	1 400	1 400
Total markareal inom egendomen (ha)	3	2 600	2 600

Tabell 9. Skattning av tillgängliga markarealer samt fastighetsytor vid Stenhammars-godset.

Här kan vi således se hur den totala fastighets- och markytan fördelar sig mellan egendomens olika delar och vi kan gå vidare till att göra de ekonomiska skattningarna, som ju utgår från de ovan utmejslade nyckeltalen per kvm respektive ha och sammanfattas i tabellen här nedan:

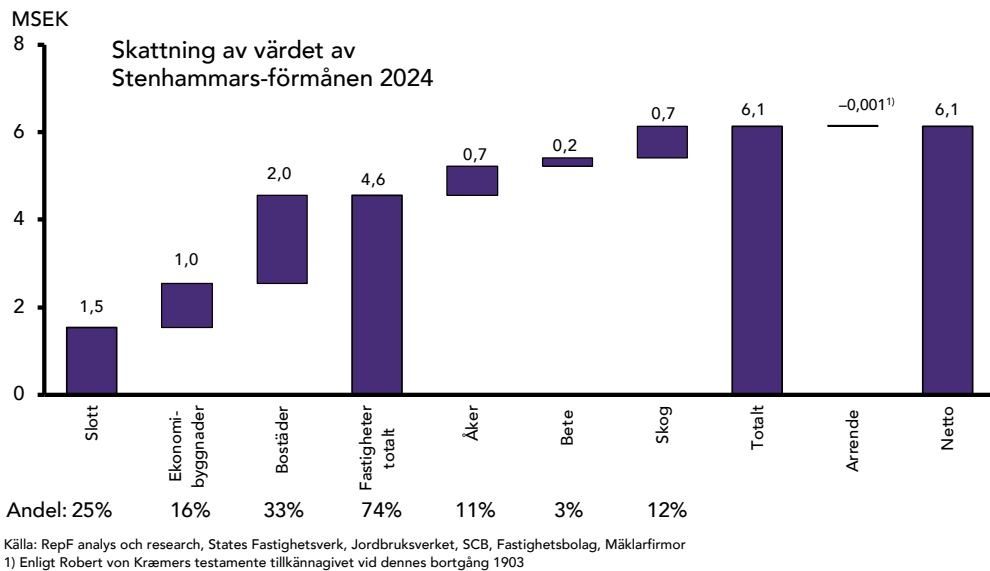
Del av egendomen	Skäligt arrende/skälig hyra (per kvm/ha)	Skattad underhållskostnad (per km/ha)	Netto (per kvm/ha)	Totalt skäligt arrende med justering för underhållskostnaden (MSEK)
Slottet	1 750	650	1 100	1,5
Övriga byggnader ekonomibyggnader	200	100	100	1,0
Övriga byggnader bostäder	1 000	550	450	2,0
Totalt fastigheter	563	276	287	4,6
Åkermark	1 945	500	1 445	0,7
Betesmark	669	400	269	0,2
Skogsmark	669	150	519	0,7
Total markareal inom egendomen	890	283	607	1,6
Totalt	n.a.	n.a.	n.a.	6,1

Tabell 10. Skattning av skäligt arrende/skälig hyra för Stenhammars-egendomen, med justering för arrendatorns underhållsansvar.

Det intressanta är att vi nu således baserat på en fastighetsekonomisk mycket mera djupgående analys än vad som presterades i de föregående årens rapport har landat på ett totalbelopp av 6,1 MSEK, vilket sammanfaller med 2019 års estimat, men är en effekt av att vi tidigare har underskattat den totala arealen liksom förekomsten av bifastigheter samtidigt som vi något har överskattat vad som utgör skälig hyra respektive skäligt arrende i dessa trakter, och även försummat att justera för att underhållsansvaret åvilar Kungahuset. Detta visar att de grova estimaten många gånger är bärkraftiga och tillförlitliga, men osäkerhetsfaktorerna är naturligtvis mera kontrollerade

**Stenhammars-
sförmånen
beräknas vara vär-
da 6,1 MSEK per år
och av detta avser
74% fastigheter
och 26% till-
hörande mark.**

med detta mera rigorösa tillvägagångssätt. Låt oss avsluta avsnittet med att också diagrammatiskt sammanfatta den ekonomiska bilden för Stenhammars-godset:

Figur 20. Ekonomisk analys avseende Stenhammar.

I den republikanskt färgade litteraturen, och i synnerhet i Lyreviks bok, jämförs Stenhammar ofta med statsministerbostaden Harpsund, som också ligger i Flens kommun och som testamenterades till staten 1952, det vill säga ett halvsekel senare, av direktören Carl August Wicander. Harpsund är något mindre med 1 654 ha tillhörande mark (36% mindre än Stenhammar) samt en fastighetsyta av uppskattningsvis 1 250 kvm (11% mindre än Stenhammar), vilket av Lyrevik upplevs som ett betydligt mera rättfärdigt arrangemang, trots att statsministern inte erlägger någon hyra eller något arrende alls för denna nyttjandemöjlighet. Bland annat anser Lyrevik att en avgörande skillnad är att statsministern inte har tillträde till hela fastighetsytan utan endast en representationsdel. Han menar också att Stenhammarsdonationen borde kunna ogiltigförklaras då han anser att juridiska avtal som tillkom före parlamentarismens fulla genomförande saknar full giltighet.

5.4 Övriga kostnader

Låt oss återigen börja med en överblick avseende det aktuella kostnadsblocket:

Källa: RepF research och analys

Figur 21. De övriga kostnadernas fördelning 2024.

De övriga kostnaderna adderar således upp till 173 MSEK och av detta utgörs de viktigaste beståndsdelarna av centrala myndigheter (27% eller 47 MSEK), försäljning (17% eller 29 MSEK) och övriga poster från årsredovisningen (17% eller 29 MSEK). Relativt stora poster avser också statsflyget (12%), flaggningar (7%) samt lokala myndigheters medverkan (6%).

Övriga kostnader står således för ett totalt sett mindre kostnadsblock som också är ganska fragmenterat med många små poster som inte påverkar den totala kostnadsmassan nämnvärt, men som ändå tas med för att tydliggöra att vi arbetar med en helhetsansats där ambitionen är att inget skall glömmas bort eller lämnas obeaktat. Hos allmänheten finns ibland också en tendens att överskatta de kostnader som Kungahusets events ute i landet förorsakar hos lokala myndigheter och hos de kommuner som agerar värd, varför det är viktigt att inkludera en realistisk bedömning av vad dessa kostnadsposter betingar, för att i slutändan kunna försvara argumentationen att det är apanagets avvikelser från motsvarande personkompensation i ett republikanskt system i kombination med de enorma eller i vart fall betydande säkerhets- och fastighetsomkostnaderna som är huvudskälen till att monarki trots allt skall betraktas som den relativt sett dyrare av de tänkbara statsskickmodellerna.

5.4.1 Kostnadsposter skattade baserat på Hovets verksamhetsberättelser

5.4.1.1 Kungliga Djurgårdens Förvaltning

Låt oss inleda detta avsnitt med de övriga kostnadsposter som kan utläsas respektive skattas på grundval av de verksamhetsberättelser som kungahuset färdigställer och numera görs tillgängliga så tidigt som i februari månad. Till att börja med återfinns här Kungliga Djurgårdens Förvaltning, som ingår i den kungliga ekonomin och inom, om uttrycket tillåts, det kungliga konglomeratet drivs som en relativt separat verksamhet som inkluderar skötseln av parkområdena i princip på hela Djurgårdön och vidare på Norra Djurgården hela vägen upp till Frescatis domäner, med en permanentboende befolkning som de senaste åren har legat i intervallet 800–900 personer. Områden får i huvudsak sägas vara väl underhållet, även om parkskötsel med hög intensitet främst utövas utmed kanalen och andra populära stråk, medan Norra Djurgården bitvis är mera vildvuxet, så att man inte riktigt når upp till den nivå som gäller för vissa stadsnära parker såsom ”Bois de Boulogne”¹⁴.

Intäktsmassan består huvudsakligen av arrendeintäkter från de boende inom området, något som nyligen uppmärksammades så sent som våren 2024 i samband med att Kungen hade aviserat en intention att i vissa fall tredubbla arrendavgifterna för boendekollektivet, något som resulterat i rättssak samt protestyttringar som även omfattat så namnkunniga ätter som Wachtmeister. Det är svårt att sia om hur mycket en sådan höjning skulle påverka den totala intäkten, som 2024 låg på 188 MSEK och än mera hur det skulle påverka vinst, men högst sannolikt skulle båda effekterna och i synnerhet den sistnämnda vara ganska betydande, vilket dock kan förväntas få genomslag först 2026, så att det syns i 2027 års verksamhetsberättelse för Hovet.

Om vi dock koncentrerar oss på den tillgängliga historiken, så är rapportens utgångspunkt att rätten att inkassera arrendavgifter hänförliga till aktuellt territorium att anse som ett kungligt privilegium, innebärande att vinsten hänförlig till detta skall anses vara en intäkt som den svenska staten går miste om, givet att det i grunden handlar om statligt ägd mark. Detta synsätt må framstå som småaktigt, men har ändå en god rimlighet. Emellertid visar det sig att Djurgårdsförvaltningen inte alltid har varit en pålitlig kunglig vinstmaskin och av de 19 studerade verksamhetsåren har driften under sju år, nämligen 2009, 2010, 2012, 2016, 2018, 2019 samt 2024 varit förknippad med genererade förluster, vilka som mest

14 Fr. ex-vis Céline L-F [1971] ; «Voyage au bout de la nuit». «Boulogneskogens natur är hårt tuktad.»

under 2018 uppgick till 39 MSEK. 2024 var förvisso ett förlustår, men med ett underskott motsvarande 4,5 MSEK inte ett extremt sådant, vilket i kombination med att de fyra föregående verksamhetsåren gav vinst gör att det framstår som väl drastiskt att höja arrendavgifterna så pass kraftigt, enbart med hänvisning till 2024 års resultat, vilket gör att andra förklaringar måste sökas.

Ser vi till hela perioden har genomsnittresultaten ändå varit 4,6 MSEK per år för perioden 2006–2024, motsvarande en total ackumulerad vinst uppgående till 86 MSEK, vilket således är nettot av tolv vinstgivande år som har resulterat i en total vinst av 160 MSEK och de sju förlustbringande åren, med en total förlust av 74 MSEK. Relevant för bedömningen av Kungahusets långsiktiga profitgenerativa kapacitet är givetvis ett långsiktigt snittvärde, men för modellens ändamål har vi använt ett femårigt snitt baserat på perioden 2020–2024, vilket uppgår till 15,7 MSEK. Dock återger vi här nedan snittvärdet baserat på var och en av de fyra stycken femårsperioder som vi använde oss av i analysen av apanaget och dess utveckling över tid:

Tidperiod	Genomsnittlig vinst per år (MSEK)	Total vinst (MSEK)	Genomsnittlig vinstmarginal (%)*	Total vinstmarginal (%)**
2006–2010	0,6	3,2	1,0%	0,7%
2011–2015	8,3	41,5	6,2%	4,6%
2016–2020	-4,5	-22,3	-2,9%	-3,3%
2021–2024	16,0	64,1	10,1%	9,5%

* Enkelt medelvärde

** Viktat medelvärde

Tabell 11. Ekonomiskt utfall för Kungliga Djurgårdsförvaltningen per femårsperiod 2006–2024.

Vad som kan utläsas ur denna tabell är för det första att volatiliteten ändå är betydande och kanske lite förvånande givet att intäktströmmarna förmodas vara relaterade till arrendavgifter för boende inom området och i och med detta relativt stabila. Vi kan ju notera att behållningen från verksamheten är betydligt mindre för tidsintervallet 2011–2015 (8,3 MSEK per år eller 41,5 MSEK för hela perioden) samt än mer för tidsintervallet 2021–2024 (16,0 MSEK per år respektive 64,1 MSEK för hela perioden), vilket återigen talar för att Kungens beslut att chockhöja arrendet under 2024 knappast var utlöst av en försämrad lönsamhet och därtill relaterade underskott i denna verksamhet.

Värre såg det således ut under perioden 2006–2010 (0,6 MSEK överskott per år respektive 3,2 MSEK för hela perioden) samt framförallt för perioden 2016–2020 (-4,5 MSEK på årsbasis respektive -22,3 MSEK totalt). Tittar vi istället på

vinstmarginaler så är denna likaledes högst för perioden 2011–2015 (6,2% enkelt snitt samt 4,6% viktat) och den som inföll 2021–2024 (10,1% enkelt snitt samt 9,5% viktat), medan den endast når upp till 1,0% viktat snitt och 0,7% viktat för perioden 2006–2010 och för 2016–2020 till och med blir negativt (–2,9% respektive –3,3%).

Sammanfattningsvis är detta en begränsad kostnadspost som kännetecknas av en större variabilitet och som medger att till den kungliga kostnadstotalen addera beloppet 15,7 MSEK.

5.4.1.2 Intäkter härrörande från besöksverksamheten

Hit räknas intäkter för besöksverksamheten samt intäkter från försäljning i så kallade slottsbodar, det vill säga den souvenir-kommers som bedrivs i anslutning till de kungliga besöksmålen. Hur försäljning vid café- och restauranginrättningar vid de för allmänheten öppna slotten klassificeras vet vi inte och vi vet därmed inte heller säkert om sådan verksamhet i form av exempelvis slottscaféet vid Ulriksdal alls bedrivs i Slottsstaten regi eller om det handlar om fristående näringsidkare med kunglig koncession. Intäkter från besöksverksamhet respektive från därtill relaterad försäljning är dock redovisat på ett tydligt och konsistent sätt, alltsedan Kungahuset började tillhandahålla årsredovisningar och därför lätt att internalisera i totalmodellen.

Det skall medges att vår kalkyl implicit bygger på antagandet att motsvarande besöksverksamhet skulle kunna upprätthållas även i det republikanska scenariot och att intäkten då skulle tillfalla staten. Detta må te sig osäkert, men bygger i allt väsentligt på att besöksströmmarna till Château de Versailles i Paris, Schloss Schönbrunn i Wien och Simnij Dovrets i St Petersburg inte har visat någon tendens att avmattas sedan kungar och kejsare flyttat ut, utan fortsätter att attrahera stort intresse från när och fjärran.

Eftersom intäkterna för dessa verksamheter fordrar vissa driftskostnader kan vi naturligtvis inte hävda att Kungahuset erhåller ett nettoflöde i nivå med omsättningen och det är inte heller lätt att skatta överskottet, givet att en del av kostnaderna består av det underhåll av slotten som skulle fordras också i frånvaro av mot dem riktad turism. Som särkostnad räknas således kostnaden för att bemanna och vakta besöksmålen samt att göra dessa presentabla och musealt inramade så att de är gångbara för visning.

Således har vi antagit en marginal av 20% för försäljningen i slottsbodarna, där priset för presentartiklar o dyl med kunglig anknytning, vilket reflekterar viss proveniens, medan vi för besöksverksamheten (det vill säga främst inträdesavgifter samt avgiftsuttag för eventuella guide turer och liknande) i år har justerat

upp marginalen till 25%, givet konstaterandet att slotten måste hållas i visst skick oavsett turistisk exponeringsgrad.

Begrundar vi så tidsserien över besöksverksamhetens intäkter, står klart att från 2009 till 2024, det vill säga under 15 års tid, har dessa ökat från 51 MSEK upp till 103 MSEK, det vill säga med 4,8% per år eller sammanlagt 102,2%; detta samtidigt som inflationen i termer av KPI har uppgått till 2,2% per år eller sammanlagt 38,5%. Om vi studerar hur besöksvolymen har utvecklats under samma period är det för det första värt att nämna att denna rapporteras i reda tal endast från och med 2011; dessförinnan sker endast diagrammatisk redovisning, där antalet på sin höjd kan avläsas på tio tusen besökare när. Om vi likväl använder dessa approximativa tal, framkommer att besöksvolymen mellan 2009 och 2024 har ökat från cirka 850 tusen till 1 160 tusen, det vill säga med 2,1% per år eller sammanlagt 36,4%. Detta gör i sin tur att intäkten per besökare har stigit från 59,7 SEK till 88,4 SEK, det vill säga med 2,7% per år eller totalt 48,2%, vilket i sin tur gör att intäkten per besökare per annum har ökat 0,5 procentenheter snabbare än inflationen respektive totalt 9,6% mer.

Det som kanske ändå är mest anmärkningsvärt är att de kungliga besöksmålen 2024 med 1 160 tusen besök fortfarande ligger klart under rekordnoteringen 1 708 tusen besökare från 2019, det vill säga året före Corona-débaclet och faktiskt får vi undantaget de förlorade ”pandemi”-åren gå tillbaka hela vägen till 2012 med 1 159 tusen besökare för att finna jämförbara besöksår. Under 2020 och 2021 då Covid ju härjade som mest intensivt och jämförelser började göras med spanska sjukan och koleran var besökstalen inte högre än 175 tusen respektive 195 tusen och därefter skedde en gradvis normalisering med över en miljon besökare redan under 2022, men således ännu inte full återhämtning till prepandemi-åren.

Om vi övergår till den andra posten som grundas på den utåtriktade verksamheten med utgångspunkt från slottens turistiska attraktionsvärde, det vill säga souvenir- och bokförsäljningen, så har denna under aktuell tidsperiod 2009–2024 gått från 8,9 MSEK till 17,7 MSEK, vilket är en ökning med 4,7% per år eller sammantaget 99,9%. Försäljningen per besökare har stigit från 10,4 SEK till 15,2 SEK, vilket motsvarar 2,5% årligen i snitt respektive 45,8% ackumulerat. Det är i sin tur 0,3 procentenheter per år utöver KPI-ökningen respektive över hela perioden 7,3 procentenheter utöver KPI:s förändring.

Det som kanske är lite anmärkningsvärt är att Corona-dynamiken, som ju visserligen kännetecknas just av att den tar sig annorlunda ut i snart sagt varje bransch samt nisch, här tycks ha ett lite annorlunda verkningssätt. Antalet besökare minskade 2020, som var det värsta Corona-året då karantänerna var hårda,

med 90% och intäkterna från besöksverksamheten med 83%, medan försäljningen via slottsbodarna minskade med endast 64%. Detta kan knappast förklaras av migration till andra försäljningskanaler såsom e-handel, eftersom någon sådan inte existerar för de kungliga souvenirerna, utan måste helt enkelt bero på att besökarna spenderar mer per person och per besökstillfälle än vad som tidigare var fallet. Mera specifikt ökade faktiskt spenderat belopp per besökare från 10,7 SEK till 37,3 SEK under just Corona-året 2020. Kanske en fråga om att ”tröstshoppa” under dystra tider, eller om att de mest köpstarka besökarna inte låter sig bekommas av Corona på samma sätt.

För att ge en samlad bild av de just beskrivna nyckeltalens evolution så sammanfattas dessa i nedanstående tabell:

Parameter	Intäkter från besöksverksamhet	Försäljning i slottsbodar	Total intäkt relaterad till de kungliga besöksmålen
Omsättning 2024 (MSEK)	102,5	15,2	117,8
CAGR 09-24	4,8%	4,7%	4,8%
Total ökning 09-24	102,2%	99,0%	101,7%
Corona-tapp 2020	-82,8%	-64,3%	-79,7%
Återhämningsgrad post Corona*	113%	97%	110%
Intäkt per besökare (SEK)	88,4	15,2	103,6
CAGR 09-24	2,7%	2,5%	2,6%

* Total belopp 2024 vs. totalbelopp 2019

Tabell 12. Utveckling över tid avseende intäkter hänförlig till de kungliga besöksmålen.

Denna sammanfattande bild ger således en översikt över de tal som ovan kommenterats och ger därtill motsvarande tal för summan av intäkter från besöksverksamheten och försäljningen i slottsbodarna. Denna total har ökat med 4,8% om året och totalt med 101,7%, samtidigt som totalintäkten per besökare har stigit med 2,6% per år eller totalt 47,8% upp till 103,6 SEK. Detta motsvarar 0,4 procentenheter mer än KPI-ökningen per annum. Dessa kalkyler ger för den totala summeringstablan således givet de marginalantaganden som initialt gjordes ett tillskott av 25,6 MSEK såvitt avser besöksverksamheten och 3,7 MSEK avseende slottsbodsförsäljningen, totalt således 29,3 MSEK, en liten andel av totalen, men inte obetydligt som till apanaget kompletterande intäktskälla.

5.4.1.3 Övriga intäkter härledda från Kungahusets årsredovisning

Om vi dröjer kvar vid Kungahusets verksamhetsberättelse något och har ambitionen att beakta alla de finansiella flöden som kanaliseras denna väg, så finns för både Hov- och Slottsstatens vidkommande de separata tillkommande posterna ”Avgifter och andra ersättningar”, ”Bidrag” och ”Finansiella intäkter”. För att undvika dubbelräkning måste härifrån för Hovstatens vidkommande naturligtvis dras de till besöksverksamheten relaterade och i avsnittet 3.4.1.2 beskrivna först elimineras, men därutöver bör dessa poster, som via notapparaten sägs bestå av bland annat hyror, arrenden, skogsbruk, uppdrag, kostnader för utförda tjänster, försäljning, reavinster samt övrigt beaktas. Eftersom vi inte vet mer i detalj vad det handlar om, och således inte heller vilka kostnader som skall matchas mot ifrågavarande intäkter, får vi här göra ett tämligen grovt tillyxat antagande genom att anta en vinstmarginal av 50%.

Detta är nu inget jätteproblem eftersom ifrågavarande summor är begränsade. För Hovstatens vidkommande minskar dessa poster mellan 2013 och 2024 från 17,2 MSEK till 13,9 MSEK, det vill säga med 2,0% per år eller totalt 19,6%, medan det för Slottsstatens del går ner från 14,0 MSEK till 11,9 MSEK, det vill säga med 0,3% årligen och sammanlagt 14,8%. Ingen av dessa tidsserier företer någon påfallande volatilitet och Hovstatens värde varierar i spannet 10,7–17,2 MSEK med snittet 13,3 MSEK, medan Slottsstatens summor varierar i spannet 13,5–22,0 MSEK, med ett snitt av 16,4 MSEK. Med applikationen av den schablonmässiga marginalen ger detta ett värde av 6,9 MSEK för Hovstaten samt 5,9 MSEK för Slottsstaten, sammanlagt 12,9 MSEK, lite i förhållande till totalen, men inte försumbart i förhållande till vad som benämns av staten anvisade medel, det vill säga apanaget.

5.4.2 Kungliga resor

Kungliga resor inom rimlig radie företas ofta med egen bil från det kungliga garaget och till jobbet kör Kungen oftast själv i sin fina BMW. I några fall skall kungligt resande dock betraktas som en separat kostnadspost för denna rapport's ändamål.

5.4.2.1 Statsflyget/regeringsplanen

Detta gäller främst Kungahusets nyttjande av de så kallade regeringsplanen, eller som de också kallas statsflyget, som står till högre offentlig förvaltnings förfogande och där av och till nyttjas av en ganska bred krets av högre tjänstemän, även om avsikten är att denna flygplansflotta i första hand skall ställas till statschefens förfogande, följt av talmannen, statsministern, utrikesministern, övriga statsråd, överbefälhavaren samt i mån av tillgänglig kapacitet även andra personer, främst inom riksdagen samt statlig myndighetsledning. Kort sagt är detta en flygplansflotta som tillhandahålls via Försvarmakten som är dedikerad till att transportera den högsta civila och militära ledningen och den består idag av två stycken så kallade Gulfstream-plan (Gulfstream IV-SP TP 102 C och Gulfstream G550 TP 102 D), vilka vid behov, såsom under det svenska EU-ordförandeskapet första halvåret 2023 kan kompletteras med ytterligare inhyrda enheter. Båda planen har en passagerarkapacitet av 14–19 resenärer (jämför 3–4 besättningsmän), vilket kan jämföras med exempelvis det amerikanska presidentplanet Air Force One, som kan ta upp till 102 personer inklusive 26 besättningsmedlemmar, det vill säga 76 förvaltningspersoner.

För att skatta kostnaden för användningen av statsflyget har vi dels en gammal tidningsuppgift från 2017 som anger 90 MSEK, dels en uppgift om 746 flygtimmar per år. Vi antar att dessa flygtimmar har stigit upp till 800 fram till idag av olika skäl, inklusive den ökade internationella sammanflätningen inom EU med ett ökat behov av att på kort varsel kunna flyga in både statsministern och fackministrar till olika viktiga sammankomster. Vi utgår från att denna tidsanvändning fördelar sig med 40% för Gulfstream IV-SP, 40% för Gulfstream G550 och 20% för inhyrda enheter. Kostnaden för den förstnämnda typen är 7 500–10 000 USD/timme (intervallmitt 8 750 USD/timme) medan den andra plan-typen drar 8 000–11 000 USD/timme (intervallmitten här 9 500 USD/timme) vilket

Kostnaden för användningen av statsflyget uppges i en tidningsuppgift från 2017 till 90 MSEK, vilket kan verifieras bottom-up.

med en växelkurs av 10,50 SEK/USD ger oss 92 kSEK respektive 100 kSEK per timme. För de inhyrda planen utgår vi från snittet och lägger till en 20-procentig premie och får då timkostnaden $96 \times 1,20 = 115$ kSEK. Vi lägger också på ett 20-procentigt OH-tillägg för att administrera systemet, inklusive att ombesörja bokningen. Totalkostnaden som blir 92 MSEK följer då av nedanstående tabell, det vill säga väl anslutande till de tidigare nämnda tidningsbaserade skattningarna.

Plantyp	Kostnad per timme (kSEK)	Andel av flygtid (%)	Antal flygtimmar (#)	Kostnad (MSEK)	Kostnad inkl. OH (MSEK)
Gulfstream IV-SP	91,9	40,0%	320	29,4	35,3
Gulfstream G550	99,8	40,0%	320	31,9	38,3
Inhyrt plan	115,0	20,0%	160	15,3	18,4
Summa	95,8	100,0%	800	76,7	92,0

Tabell 13. Kostnadsskattning avseende regeringsplanen.

Nästa fråga hur mycket av denna summa som skall antas belöpa på Kungahuset och här kan fördelingsnyckeln inte bli någon annan än tid, det vill säga hur många timmar och därmed hur stor andel av de 800 timmarna som Kungafamiljen tar i anspråk. De facto har statsministern varit den flitigaste användaren, men enligt något äldre tidningsuppgifter nyttjade Kungen 105 timmar av de 746, det vill säga 21%, men detta var Kungen ensam, vilket gör att en viss uppjustering krävs för att beakta alla kungliga familjemedlemmar och då i synnerhet Kronprinsessparet som i viss mån nyttjar faciliteten mera självständigt och på egen hand inom ramen för sitt expanderande representerande.

Låt oss därför säga att Kungahuset svarar för 180 av de 800 förbrukade timmarna, således 23% och det ger i sin tur en kostnadsanvändning på kungligt kostnadsställe uppgående till 20,7 MSEK. Från denna helhet skall emellertid dras en av Kungahuset debiterad avgift för den aktuella tjänsten. Den avgiften uppgick för 2017 till ganska exakt 324 kSEK och detta justeras nu upp dels med hänsyn till konsumentprisindex, dels med hänsyn till ökningen i antal flygtimmar för Kungahusets del. KPI har ökat med 26,4% och antalet flygtimmar med 12,5%, vilket ger en totalökning med 42,2% och därmed ett debiterat belopp av 426 kSEK och ett nettovärde av förmånen som uppgår till 21,2 MSEK, även det helt i linje med tidigare estimat som var bara ett par procent lägre, även om vi i det förra estimatet rörde oss med mera schabloner och ingalunda fullföljde några resonemang angående kostnadsdynamiken för att flyga Gulfstream.

5.4.2.2 Kostnader som uppstår hos SJ

Vidare framstår det som ganska rimligt att lägga till också ett estimat som avser kostnader som uppträder inom ramen för Statens Järnvägars verksamheter och den kostnadsposten är egentligen tredelad och består av följande huvudkomponenter:

- Kunglig vestibul vid Stockholms Central.
- Särskild kunglig tågagn.
- Kungligt nyttjande av reguljära tåg inklusive avspärrade vagnar, sektioner och platser.

Gällande vestibulen antas denna motsvara en lokalyta av 100 kvm belägna ovanför markplan i form av lounge, entré, bekvämlighetsutrymme etcetera. Kostnaden för att upprätthålla denna facilitet, som antas exklusivt nyttjas av de kungliga (möjligen att Prinsessan Christina har en egen nyckel) skattas till 5 000–8 000 SEK/kvm/år med intervallmitten 6 500 SEK/kvm/år och till detta skall läggas ett 25-procentigt påslag för städning och övriga facilities management-insatser. Vi når då en årskostnad i trakten av 1,1 MSEK.

Vi fortsätter med kungens specialvagn. Kungliga specialtåg är för övrigt ett intressant ämnesområde och den som kan sina biografier över den siste ryske tsaren Nikolaj II vet att tsarfamiljen i slutskedet före isoleringen vid Tsarskoje Selo, de-troniseringen, deportationen och avrättningen kuskade runt med tsartåget, som ju tidigare ofta använts för resor till sommarresidensen på Krim, för att undgå förföljelsen, varvid tågets krängningar utgjorde en betydande riskfaktor med tanke på lilltsaren Alexeis allvarliga blödarsjuka som under hans blott 13-åriga liv förorsakade honom mycket lidande och inskränkte hans ”*lekmöjligheter*” kraftigt.

I juni 2025 annonserade vidare det brittiska kungahuset som ett slags PR-utspel med ekologiska förtecken sin avsikt att skrota det brittiska kungatåget senast i mars 2027. Dels anfördes kostnadsskäl då kostnaden hade uppgått till 45 kGBP, det vill säga 570 kSEK¹⁵, dels hänvisades till begränsat nyttjande med endast två användningstillfällen det senaste verksamhetsåret. Traditionen med brittiska kungatåg tog sin början 1869 under den Victorianska eran och det nuvarande tågsetet invigdes 1977 med totalt nio vagnar, som således togs i drift i samband med Elizabeth II:s silverjubileum, det vill säga 25 år på tronen. Det har genom åren använts för diverse olika inrikesresor och i samband med kungliga jubileer och turnéer.

Vad vi har funnit beträffande den svenska kungatågshistoriken är att det inte finns ett helt kungligt tåg, men väl en kunglig vagn med beteckningen S3 2904

15 Baserat på växelkursen 12,66 SEK/GBP per 2025-09-07

som lanserades 1931 efter att ha specialbyggt åt Gustaf V. Han använde inte vagnen för sina nattågsresor till Italien, då konventionella tåg användes, men väl för att färdas till sommarresidensen Tullgarn, som var en favorit för dennes och drottning Victorias del. När det gäller senare regenters användningsmönster kan sägas att Gustaf VI Adolf efter en renovering 1952 begagnade kungavagnen för att sommartid förflytta sig till Sofiero utanför Helsingborg, sedermera donerat till Helsingborgs stad, och den nuvarande Kungafamiljen använde fram till 2001 kungavagnen för sina så gott som årliga vinterturer med destination Storlien.

På senare år har användningsintensiteten gått ner och vagnen har därför magasineras i Gävle, även om den fortfarande är i användbart skick. Exempelvis har den kommit till heders 2005, 2009 och 2023, varvid det sistnämnda tillfället avsåg det 50-åriga tronjubiléet då vagnen sattes in vid länsbesök i vart fall på sträckorna Stockholm–Uppsala och Stockholm–Gävle.

Våra efterforskningar ger vid handen att vagnen ägs och bekostas av Trafikverket/SJ och årskostnaden för ekipaget har kunnat fastställas med ett ganska brett intervall, vars mitt är 750 kSEK, vilket vi således tar oss friheten att addera till den kungliga tågstkostnaden.

Hur mycket de kungliga åker tåg reguljärt är svårt att sja om, men vi vet att detta sker, både mera diskret som när Prins Carl Philip stack till dysleximässan, och med mera pompa och ståt som när Kronprinsessparet tog X2000 till Göteborg tillsammans med det nederländska kungaparet Willem-Alexander och Maxima samt stort entourage. För att få en total kostnadsbild måste vi skatta tre parametrar, nämligen antalet tur och retur-resor, kostnad per person per resa och antal reserverade platser. För Carl-Philips ”casual-resa” till dyslexigillet kanske det räcker med 3–4 platser för säkerhetsvakter och adjutanter, medan säkerligen halva eller hela vagnen hade spärrats av för Göteborgs-trippen med Willem Alexander. Vi skattar därmed parametrarna enligt nedan:

Parameter	Intervall	Intervallmitt
Antal tur- och returresor (#)	20–30	25
Kostnad per resa per person (SEK)	800–1 000	900
Antal platser per resa (#)	4–24	14

Tabell 14. Skattning av Kungafamiljens nyttjande av reguljära tågresor

Estimatet kommer då att lyda 25 resor x 900 SEK/resa/plats x 14 platser per resa = 315 kSEK. Man kan då anmärka för det första att i de fall tågen inte var fullbokade innebar de avspärrade platserna ingen intäktsförlust, vilket skulle kunna motivera en marginell nedjustering. Å andra sidan skulle det kunna anföras att

det kungliga tåget ges prioritet av trafikledningen och att andra tåg därmed försinkas, vilket skulle ge en ytterligare kostnad för det totala samhällsekonomiska systemet. Å andra sidan så gynnas övriga resande med det kungliga tåget, vilket gör detta till lite av ett nollsummespel. Kanske försenas några pendlare på Aspen- och Unden-tåget när Willem Alexander-tåget dundrar förbi Lerum, Jonsered och Alingsås, men å andra sidan anländer resenärerna på väg från Stockholm till Göteborg snabbare och dessas alternativkostnad är förmodligen högre än den genomsnittlige Unden-pendlarens. Visserligen skulle det kunna antas att det kungliga tåget ges så hög prioritet att så stora buffertar måste läggas in i förhållande till framförvarande tåg att den totala optimeringen av trafiksystemet, men vi bortser nu från detta och summerar istället upp den totala tågrelaterade kostnaden enligt nedan:

Delpost	Summa (kSEK)	Andel av tågrelaterad kostnad (%)
Kunglig vestibul/lounge	1 063	50%
Dedikerad kunglig tågagn	750	35%
Reguljärt kungligt tågresande	315	15%
Summa	2 128	100%

Tabell 15. Summering av tågrelaterad kostnad för Kungahuset.

Sammantaget är det således den kungliga loungen vid Stockholms Central som förorsakar störst tågrelaterade kostnader med 50% av totalen, följt av den kungliga specialvagnen med 35%, och slutligen det reguljära resandet med sina 15%. Totalt således 2,1 MSEK att foga till kvittot. För tydlighets skull skall också nämnas att förfrågan har riktats till SJ för att få ta del av de faktiska kostnaderna, men dessa har inte kunnat lämnas ut, varför vi i hög grad har väglett av våra egna resonemang i detta fall.

5.4.3 Resursanvändning hos myndigheter, kommuner etc.

Där Kungahuset drar fram krävs att de centrala, regionala och lokala myndigheter de kommer i kontakt med ägnar dem viss uppmärksamhet och detta är som allt annat som tilldrar sig i det offentliga Sverige förknippat med resursanvändning. Mest involverade torde Utrikesdepartementet vara, som både tillhandahåller inläsningsmaterial och särskilda briefingsessioner vid slottet med lämpliga sakkunniga från de olika geografiska och funktionella enheterna inför de kungligas interaktion med främmande makts representanter. Detta oavsett om det handlar om ett fullskaligt statsbesök eller ej eller in vissa fall kanske ren orientering.

Vid själva besöket medverkar olika experter och representanter som förstärker den kungliga delegationen på ett situationsspecifikt och kompetensförhöjande sätt. Bäst överblick över detta gränssnitt har faktiskt UD:s protokollenhet, varför föreningen har diskuterat frågan i detalj med bland annat tidigare biträdande protokollchefen Hilding Lundkvist, och sedermera med hans efterträdare Johan Hultquist. UD-PROT jämte UD-MK kan sägas vara den enhet vid Departementet som får störst kunglig exponering, och här uppstår således mer kungliga kostnader än på andra håll i systemet. Vid enheten arbetar 18 personer. Via enheten har föreningen fått ta del av en särskild redovisning som avser Departementets direkta omkostnader i samband med kungliga statsbesök och utlandsresor via en särskilt besöksbudget, vars belopp på senare år har legat kring 2,8–5,8 MSEK med indexuppräknning till 2024 års priser, med ett snitt av 3,4 MSEK.

Det har dock fallit oss lite svårt att se på detta som en totalsiffra givet Departementets alla mellanhavanden med Kungahuset, och i det här fallet har vi valt att tillmäta Lyrevik stor betydelse, utan att för den skull skriva under på alla delar i hans böcker. Den gode Lyrevik har lyckats vaska fram en totalsiffra för det danska Udenrigsministeriets samlade kostnader relaterade till det danska Kungahuset och den siffran uppgår till 14 MDKK för 2014¹⁶.

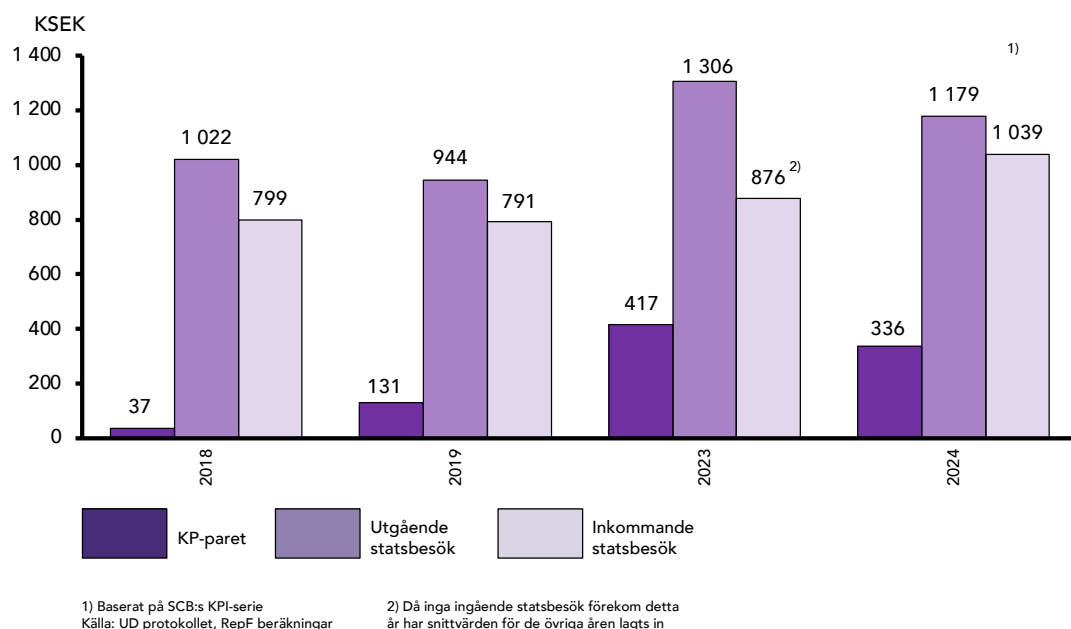
Detta bör för att vara relevant för den nuvarande kontexten först och främst räknas upp med KPI som under perioden 2014–2024 har ökat med 32,4%, men därtill bör en justering göras för att det svenska Utrikesdepartementet med tanke på storleksskillnaden länderna emellan får antas ha lite större resurser. Sverige är 1,81 gånger större än Danmark, men så mycket högre kapacitet har ju inte det svenska UD, utan vi antar istället en faktor 1,28. Slutligen skall omräkning ske till svenska kronor med aktuell växelkurs 1,47 SEK/DKK och vi erhåller då en för 2024 relevant siffra uppgående till slutvärdet 35,0 MSEK. Givet att UD är den primära respondenten inom Regeringskansliet vs. Kungahuset antar vi att detta utgör större delen av vad departementen totalt sett ägnar åt Kungahuset i resurstermer, men vi lägger dock till en post om 12,5 MSEK för övriga departement, med antagandet att statsrådsberedningen, finansdepartementet, justitiedepartementet och kulturdepartementet satsar något mer än de övriga. Det ger en totalkostnad inom regeringskansliet av 47 MSEK, vilket i sin tur motsvarar endast 0,5% av Regeringskansliets samlade årsanslag, vilket är långt ifrån orimligt med tanke på att det är landets statschef vi talar om.

Trots att vi valt denna mer generaliserande ansats kan det finnas skäl att analysera de siffror som UD har tillhandahållit över sina egna utgifter i samband

16 Jfr. Lyrevik s. 58f med hänvisning till källan "Offentlige udgifter til Kongehuset i 2009", publicerat av Statsministeriet med löpnumret 2010:42

med statsbesök, för att urskilja trender och identifiera vad som egentligen driver kostnaderna. UD avsätter sådana särskilda medel dels för officiella in- och utgående statsbesök, dels för kronprinsessparets officiella resor utomlands. Antalet signifikanta händelser varierar i allmänhet mellan tre och sju per år, med ett snitt av 5,3 och utan tydlig upp- eller nedåtgående trend. Kronprinsessparets andel av sådana events varierar mellan 17% och 67% med ett snitt av 43%, medan inkommande respektive utgående statsbesök båda svarar för i snitt 29%, dock med en variation mellan 14% och 40% för de utgående och 0% och 50% för de ingående. Av statsbesöken står de utgående för 60% och de ingående för 40%, således med en positiv balans i detta avseende.

Om vi studerar kostnaden per event för UD:s vidkommande blir det snabbt märkbart att genomsnittskostnaden för kronprinsessparets resor är betydligt lägre än vad gäller de fullskaliga statsbesöken, även om denna genomsnittskostnad per år har ökat från 37 kSEK 2018 till 336 kSEK 2024, det vill säga med en faktor 8. Variationen är betydande från 13 kSEK för kronprinsessparets besök i Lettland 2018 upp till 336 kSEK för besöket i Staterna 2024, men totalt sett i hela stickprovet är kostnaden för ett engagemang endast 18% av det för ett komplett statsbesök. Figuren nedan åskådliggör hur genomsnittskostnaden för de olika engagemangen har utvecklats över tid mellan 2018 och 2024:

Figur 22. Kostnad för UD per engagemang per engagemangstyp och år.

Begränsar vi oss istället till statsbesöken framgår att över hela perioden uppgår genomsnittskostnaden för ett sådant till 1 042 kSEK, med 1 113 kSEK för de utgående och 876 kSEK för de ingående, således så att kostnaden för ett ingående är 79% av den för de utgående. Variationsspännet är såvitt avser de inkommande besöken från 593 kSEK för besöket från Island 2018 och 1 182 kSEK för det från Frankrike 2024 och för de utgående från 667 kSEK för det till Irland 2019 till 1 496 kSEK för det till Mexico 2019 och variansen är således mindre än för kronprinsessparets aktiviteter. Detta innebär i slutändan vidare att kronprinsessparets förehavanden står för 12% av UD:s kostnad, utgående statsbesök för 48% och ingående statsbesök för 40%. Totalkostnaden har över tid ökat med 13% per år från 2,8 MSEK till 5,8 MSEK, detta baserat på indexjusterade kostnadstal.

I modellen har vi också reserverat en liten post för lokala myndigheter (således både kommuner, regioner och länsstyrelser), skattat ungefär enligt samma fa c on som kostnaden för den konventionella Polisen, det vill säga genom att utgå från en volym av events per år och sedan a rsatta dessa events en genomsnittlig konsumtion av kommunala dagsverken. Dessa events skall vaskas fram från de 200–300 programpunkter som Kungahuset a rligen betar av och vi finner det rimligt att h a lla fast vid v a rt tidigare antagande om 100 s a dana h a ndelser, vilket d a skall innefatta hela Kungafamiljens a taganden. Ocks a h a r vi det rimligt att st a fast vid v a rt tidigare antagande om 30 dagsverken per event, vilket d a skall innefatta b a de planering, genomf o rande och uppf o ljning. Detta tycks definitivt inte vara i underkant och denna typ av tilldragelser tas p a m a nga h a ll i landet p a st o rsta allvar. Det har till och med ryktats om att l a nsstyrelserna har s a rskilda ”kungap a rmar” f o r att kunna optimera sin insats vid s a dana tillf a llen och samordna sina kungliga relationer p a ett n a stan perfektionistiskt och av kontinuitet k a nnetecknat s a tt.

F o r att fastst a lla l o nel a get f o r de personalkategorier som a r inblandade i att samordna ett kungligt bes o k skall vi f o rst utg a fr a n att i kommunal sektor a r det generella l o nel a get n a got l a gre a n inom statlig sektor, d a r poliserna a r hemmah o rande, men samtidigt a r de personer som anf o rtr o s att handl a gga ett kungligt bes o k i allm a nhet mera seniora; det kan r o ra sig om informationschefer, s a kerhetssamordnare, stadsdirekt o rer, protokollansvariga vid st o rre kommuner, kulturchefer etcetera. Det kan d a rfor vara fullt rimligt att anta ett marginellt l a gre

I snitt a r kostnaden f o r ett KP-event 18% av kostnaden f o r ett statsbes o k och den f o r ett inkommande statsbes o k 79% av den f o r ett utg a ende.

löneläge jämfört med poliserna om 42,5 kSEK/månad. Med 100 händelser, 30 dagsverken per händelse och 42,5 kSEK månadslön vilket inklusive sociala avgifter ger en dygnskostnad av 2,8 kSEK och detta ger en total kostnad per år av 8,3 kSEK, endast 15,6% högre än det föregående estimatet, vilket pekar på att vi redan då hade ringat in rätt härad.

Vi har sedan tidigare också tagit för vana att belasta det föreställda kungliga kontot med en mindre post för kostnadsfria övernattningar vid landshövding-eresidens i samband med inrikesresor runt om i landet. Eftersom Kungafamiljen ofta reser över dag och återvänder till Stockholm samma dag antas antalet sådana tillfällen vara mycket begränsat i förhållande till det totala antalet arrangemang med kunglig närvaro, och antalet har därför satts till 10, en siffra som vi i år låter ligga fast. Vi har även behållit det tidigare estimatet avseende kostnad per natt, även om övervägandet har varit något mera nyanserat och utgått från att övernattningen vid merparten av tillfällena avser två personer, som dock pekar på att 5 000 SEK/natt är ett fullt rimligt antagande, vilket ger en total kostnad av 0,1 MSEK.

Relaterat till detta är också en mindre kostnad för förtäring i samband med lokala besök. Denna företeelse ges en ganska intressant beskrivning just i inledningen av Åsa Linderborgs bok, där hon ingående skildrar ett länsbesök i Jämtland, där det bjöds på chokladkaka med bär, men där Kungen och Drottningen bortsett från att Drottningen mot slutet slukade ett hallon, inte rörde förtäringen, vilket föranledde även övriga deltagare att inte smaka. Kostnaden för serveringen kvarstår ju dock och vi gör därför en skattning där vi modifierar de tidigare antagandena något så att vi räknar med 55 tillfällen (marginell uppjustering), 100 deltagare per tillfälle (nedjustering) och 300 SEK/portion (uppjustering från tidigare 200 SEK/portion) och detta ger oss en kostnad av 1,7 MSEK, 6,4% högre än föregående skattning från 2020.

5.4.4 Bevakning av Kungahuset via public service

Också detta är att betrakta som en kostnadspost som har tagits med mot bakgrund av ambitionen att vara heltäckande, också givet att detta är en av de kostnadsposter som förorsakar stora och ibland synbarligen oproportionerligt reaktioner från allmänheten, nämligen att public service ägnar redaktionellt utrymme åt att bevaka Kungahuset. Detta blir i slutändan en fråga om hur stora produktionsresurser som sändningar som avser Kungahuset tar i anspråk och detta kan ju avse alltifrån den traditionsenliga återkommande biografiska dokumentären *"Året med kungafamiljen"*, där produktionsbolagets reportrar selektivt följer kungafamiljens nyckelmedlemmar under deras förehavanden och åtaganden under det

**Bevakning av
Kungahuset via
public service i
form av television
beräknas uppgå till
4,6 MSEK.**

gångna året, för att för tittarna tillhandahålla en uppdatering beträffande dessa personers engagemang och utveckling. Ett årligen återkommande stående inslag är också Kungens jultal till nationen och till detta skall läggas diverse mera intermitterta jubileums- och specialdokumentärer (ofta i flera delar), bevakning av kungliga familjehändelser liksom diverse tronrelaterade jubileer och därtill den löpande bevakningen av kungafamiljen inom nyhetsredaktionernas ram.

Gällande större händelser inom Kungahuset ägnas dessa ofta en intensiv, ingående och utdragen live-bevakning med tillhörande expertkommentarer som ofta kan resultera i upp till halvdygnslånga utsändningar. Egentligen skulle kanske också en del av kostnaden för Nobelpris-sändningarna räknas med, där ju de kungliga under såväl prisceremonin som under banketten utgör en huvudaktion. Om vi antar att televisionen ägnar två timmar sändningstid åt prisceremonin i konserthuset och 3,5–4,0 timmar åt festligheterna i Stadshuset samt att 50% allokeras till Kungahuset, så ger detta på marginalen ytterligare knappa tre timmar i kungabevakningsranson.

Metoden är dock kvantitativ och vi använder oss därför av sändningstid som fördelningsnyckel och börjar med televisionen. Sveriges Television sände under 2024 totalt 21 988 timmar, vilket motsvarar en årlig minskning av 0,5% sedan 2012 respektive med 1,5% sedan 2019 eller totalt med 6,3% sedan 2012 respektive –1,5% sedan 2012, samtidigt som kungabevakningen snarare har ökat i omfattning. Vi har tidigare uppskattat 25 timmar årligen för Kungahusets del i de olika format som finns listade ovan, men väljer även här i år en lite mera konservativ väg och antar endast 23 timmar, vilket motsvarar 0,10% av den totala sändningsvolymen. Vi har då dels reviderat ner skattningen av de renodlade kungainslagen till cirka 20 timmar, men sedan lagt till en viss kvantitet avseende Nobelfestiviteterna enligt ovan.

Låt oss skaffa oss en bild av hur stor andel av de totala resurserna som detta tar i anspråk. För 2024 handlade det om 5 451 MSEK, vilket motsvarar en ökning med 1,8% per år eller totalt 24,0% sedan 2012 respektive 2,5% per år eller totalt 10,3% sedan 2019, vilket i sin tur ger att kostnaden per redaktionellt gångbar och sändningsbar TV-timme har ökat från 187 kSEK till 248 kSEK mellan 2012 och 2024, det vill säga med 2,4% per år eller totalt 32,2%. Vi nödgas då estimeras den kungarelaterade TV-tidens relativa produktionskostnadsintensitet samt även dess repriseringsgrad, eftersom det totala antalet sända timmar också innefattar repriser. Eftersom TV-tid ägnad åt kungafamiljen är en blandning av olika produktionstyper, måste vi beakta att vissa intervjuer och även kungens jultal kräver tämligen begränsade produktionsresurser, medan produktioner som *”Året med kungafamiljen”* kräver viss research och användning av arkivbilder, vilket pekar

på en produktionskostnad snarare något över snittet, och detta gäller även bevakningen av större händelser i Kungahuset som kräver avancerad teknik, mobila filmteam, kommentatorer, alternativa kameravinklar, gatuutstyrslar, plötsliga överflygningar med stridsplan och liknande utgör en betydande komponent i den totala upplevelsen för mediekonsumenten. Totalt bedömer vi därför att de kungliga sändningarna har en 25% högre produktionskostnad per timme än det genomsnittliga TV-programmet.

Totalt bedömer vi att de kungliga sändningarna har en 25% högre produktionskostnad per timme än det genomsnittliga TV-programmet.

Vi måste dock också ta ställning till den relativa repriseringsgraden, eftersom en högre sådan drar ner snittkostnaden per faktiskt sänd timme. Faktorer som drar upp kungatelevisionens repriseringsbarhet och därmed troligtvis också den faktiska repriseringsgraden innefattar att materialet har en hög återanvändningsbarhet och att intresset för kungamaterialet är relativt konstant och tidlöst. Å andra sidan är mycket av materialet nyhetsdrivet och därmed mer av engångskaraktär och gällande de större direktsändningarna nöjer man sig ofta med live-sändningen, möjligen kompletterat med en komprimerad eller fullständig repris. Detta gör att repriseringsfrekvensen antas ligga något över snittprogrammet och vi justerar därför ner resursandelen med 10%. Med de båda justeringarna, det vill säga den för produktionskostnadsintensitet och den för repriseringsfrekvens hamnar vi då vid en totalkostnadsandel av 0,10% och detta ger i redan tal en kostnadsanvändning dedikerad till Kungahuset uppgående till 4,6 MSEK.

Vi övergår så till att genomföra ett motsvarande estimat avseende radion, där den totala omsättningen för 2024 var 3 294 MSEK, representerande en ökning med 2,4% per år eller totalt 32,2% sedan 2012 respektive 2,7% per år eller totalt 11,2%. Vissa av de kungliga koncepten är direkt överförbara till radio och detta gäller exempelvis Kungens jultal och vissa nyhetshändelser med kunglig anknytning. Däremot gör TV-mediets mera visuella karaktär att det inte är lika tack-samt och effektivt att skildra evenemang där galautstyrslar och liknande utgör en betydande komponent i den totala upplevelsen för mediekonsumenten. Även genren kungliga dokumentärer på radio får anses som i princip icke-existerande och därför lägger vi oss på en kostnadsandel av 0,06%, vilket i kronor och ören ger oss 2,0 MSEK.

5.4.5 Dekorationer

Dekorationer är en post som har tagits med för fullständighetens skull samt för att illustrera att inte heller de ceremoniella kringkostnaderna saknar kostnads-mässiga implikationer. Här räknar vi med kostnaden för att hissa och hala svensk fana vid offentliga byggnader i samband med kungliga flaggdagar, rekvisita på kollektiva färdmedel i form av miniflaggor på fronten av bussar i linjetrafik, rekvisita i form av pappersflaggor vid lokala besök samt slutligen också blomsterarrangemang i samband med lokala besök. Detta må framstå som lappri, men uppfattas av och till av en kritisk allmänhet som en form av slöseri eller snedvridning som skulle kunna förebyggas med en mera stram syn på hur ett statsskick bör manifesteras.

Om vi börjar med de kungliga flaggdagarna är dessa idag sex till antalet (i ordning efter när under året de infaller Kungens namnsdag den 28 januari, Kronprinsessans namnsdag den 12 mars, Kungens födelsedag den 30 april, Kronprinsessans födelsedag den 14 juli, Drottningens namnsdag den 8 augusti samt Drottningens födelsedag den 23 december). I en statlig utredning ledd av Björn von Sydow som presenterade sitt slutbetänkande i september 2021¹⁷ föreslogs att antalet skulle reduceras till endast två samtidigt som en ny flaggdag som markerade valdagen till Europaparlamentet skulle introduceras. Då skulle de kungliga flaggdagarna gå, om vi räknar halva Gustaf Adolfsdagen som en kunglig flaggdag, från 38% av 17 flaggdagar till 14% av 14 flaggdagar.

Den statliga utredningens ställningstagande motiveras med att åtgärder medför att förhoppningsvis det återstående flaggdagarna får större utrymme och framhåller att den har övervägt att slopa ytterligare flaggdagar men funnit att dessa har vuxit sig så starka i det allmänna medvetandet att detta skulle kunna uppfattas som drastiskt och radikalt. Således skulle regentens och tronföljarens födelsedagar förbli allmänna flaggdagar medan deras namnsdagar samt motsvarande flaggdagar relaterade till regentens gemål skulle slopas. I sitt remissvar apropå denna utredning hävdade Republikanska föreningen genom sin dåvarande officiella talesperson Alireza Akhondi att de kungliga flaggdagarna inte var oproblematiska, då de kunde väcka provokation, irritation och rent av anstöt, från dem som inte delade den kungliga entusiasm som förväntades från alla och envar.

Förändringen har dock föreslagits få verkan först med nästa tronskifte, varefter om allt går som planerat således Kronprinsessans födelsedag den 14 juli och Prinsessan Estelles födelsedag den 23 februari skulle vara de enda återstående påbudna om att flagga kungligt, vilket gör att såvitt avser monarkins kostnader 2024 har vi att räkna med sex och en halv kungliga flaggdagar per år, inklusive

17 SOU 2021:74, "Ett modernt belöningsystem, de allmänna flaggdagarna och redovisningen av anslaget till hovet"

Gustaf Adolfs-dagen. Vidare måste vi så skatta hur många flaggor på offentliga byggnader som existerar, där vi tidigare har utgått från 15 tusen, det vill säga 51 stycken flaggor per kommun, men vi antar nu istället 15 flaggor per liten kommun (<15 kpe, totalt sett 132 stycken), 35 flaggor per medelstor kommun (15–50 kpe, totalt sett 107 stycken) och 55 flaggor per stor kommun (>50 kpe, totalt 51 stycken). En mera realistisk skattning av antalet flaggor på stång blir då 8 530 enligt nedanstående beräkningslogik:

Parameter	Liten kommun	Medelstor kommun	Stor kommun	Totalt
Befolkningsintervall (pe)	<15	15–50	>50	n.a.
Antal flaggor per kommun (#)	15	35	55	29
Antal kommuner (#)	132	107	51	290
Totalt antal flaggor (#)	1 980	3 745	2 805	8 530

Tabell 16. Antal flaggor på offentliga byggnader i Sverige 2024.

Nästa fråga blir hur mycket vaktmästartid som åtgår för att både hissa och hala flaggan, varvid detta skall innefatta att hämta flaggan respektive återbörda flaggan till kommunförråd eller liknande, vilket också skall beakta att det kan vara ett visst avstånd från förrådet till flaggstången oavsett om denna är fristående eller förankrad vid byggnaden. Vi har tidigare antagit 20 minuter, men justerar nu upp detta till 40 minuter för att täcka in hela cykeln. Nästa justering gäller att vissa av flaggorna, exempelvis vid skolor, knappast hissas röda dagar då skolan är stängd och kommunen knappast kallar in vaktmästaren för att hissa en flagga för en tom skola. Däremot torde flaggan hissas vid brandstationer, sjukhus och liknande oberoende av om det är röd dag eller inte, och för kommunhus kan den andelen sannolikt variera. Via nedanstående tabell bildar vi oss en uppfattning om hur hög andel av flaggorna vid offentliga byggnader som hissas oberoende av om det är helg eller inte:

Parameter	Skolor etc.	Kommunhus	Övriga	Totalt
Andel av flaggstänger på offentliga byggnader (%)	40%	30%	30%	100%
Andel av byggnader inom kategori som flaggar röda dagar (%)	0%	50%	100%	45%
Andel av total (%)	0%	15%	3%	45%

Tabell 17. Skattning av andel av flaggstänger vid offentliga byggnader som hissas också röda dagar.

Således vet vi nu att 45% av alla flaggor på offentliga byggnader hissas också helgdagar. För dessa hissas flaggan föranlett av kunglig flaggdag således sex gånger per år med nuvarande reglemente, medan för de övriga hissas endast icke-röda dagar. Antalet röda dagar inklusive lördagar kan skattas till 2/7 av årets 365 dagar plus 2/7 av de 13 vandrande helgdagar som finns, vilket ger 114 röda dagar och därmed att flaggorna hissas 69% av alla kungliga flaggdagar, det vill säga 4,1 gånger om året. Med dessa data erhåller vi 3 839 flaggstänger vid offentliga byggnader som flaggar alla dagar samt 4 692 stycken som endast flaggar vardagar. Detta ger i sin tur 23 031 flaggningar på flaggstänger som flaggar oberoende av veckodag och 19 389 flaggningar på övriga flaggstänger enligt vad som också kan utläsas av tabell nedan:

Parameter	Flaggstänger på offentliga byggnader som flaggar alla dagar	Flaggstänger på offentliga byggnader som inte flaggar helgdagar	Totalt
Andel av flaggstänger	45%	55%	100%
Antal flaggstänger	3 839	4 692	8 530
Antal kungliga flaggningar per flaggstång per år	6,5	4,1	5,0
Totalt antal kungliga flaggningar per år	23 031	19 389	42 420
Därav på vardagar	15 864	19 389	26 556
Därav på helgdagar	7 167	0	7 167

Tabell 18. Skattning av antal kungliga flaggningar på flaggstänger på offentliga byggnader.

Vi har nu således kommit fram till 26 556 flaggningar på vardagar och 7 167 flaggningar på helgdagar, inalles 42 420 flaggningar. Vaktmästaren antas baserat på lönestatistik tjäna 26,0 kSEK, vilket är något över snittet för kommunala vaktmästare, som antas stå för en majoritet av faktiskt genomförda flaggningar. Om vi räknar med 44% sociala avgifter, 22 arbetsdagar per månad och 50% OB-påslag för hissningar som effektueras på helger erhåller vi en timkostnad av 215 SEK

Det blir 26 556 flaggningar på vardagar och 7 167 flaggningar på helgdagar, allt som allt 42 420 flaggningar.

för vardagar och 323 SEK för helg. Enligt flaggetikett skall flaggan hissas 8.00 sommartid (april–september) och 9.00 vintertid (oktober–mars), vilket således faller inom ramen för normal arbetstid. Halningen skall dock ske vid solens nedgång, vilket vintertid är 15.00–16.00 och sommartid senast 21.00, men vi antar här att halningen av praktiska skäl sker vid slutet av vaktmästarens arbetsdag.

Vi skall nu använda dessa timkostnader och multiplicera dem med vaktmästarens tidsanvändning. För flaggor hissade helgtid tillkommer då emellertid det faktum att personal vanligen endast kan kallas in för minst tre timmar. Visserligen torde i snitt mer än en flagga kunna hissas på ett sådant 3-timmarspass, men likväl bör tidsåtgången per hissning justeras upp, förslagsvis till 70 minuter. Med nu tillgängliga parametrar är de så möjligt att räkna fram en faktisk personalkostnad för flaggandet, vilket vi också har gjort i nedanstående tabell:

Parameter	Vardagar	Helgdagar	Totalt
Antal kungliga flaggningar	28 789	17 186	45 975
Tidsåtgång per flaggning (minuter)	40	70	51
Kostnad per timme (SEK)	215	323	270
Kostnad per flaggning	143	377	231
Total kostnad	4,1	6,5	10,6.

Tabell 19. Skattning av personalkostnad för kunglig flaggning på offentliga byggnader.

Kombinationen av en större tidsåtgång och en högre timkostnad gör således att helgflaggningarna med 377 SEK per flaggning blir betydligt dyrare än vardagsflaggningarna (163% högre) som går på 143 SEK per styck och sammantaget erhåller vi således en flaggningskostnad i riket av 9,8 MSEK, varav 3,8 MSEK (39%) och 6,0 MSEK (61%) vardagsflaggningar. I detta fall gav oss således årets estimat som försöker gå till grunden med kostnadsdynamiken ett något högre (63% högre än 2019) värde, vilket är resultatet av en nedjustering av antalet flaggstänger kombinerat med en uppjustering av vaktmästarens lön och tidsåtgången per hissning/halning i kombination med att en viss andel av flaggningarna påverkas av OB-tillägg.

Egentligen bör dock det totala estimatet också beakta slitaget på själva flaggutensilien. En svensk flagga beroende av fabrikat och kvalitet beräknas idag kosta mellan 159 och 995 SEK, med ett snitt av 422 SEK, men om vi skall anta en slitstark flagga av polyester eller av annat lämpligt och flaggbart syntetmaterial kan det vara rimligt att anta en kostnad av 750 SEK per nyinköpt flagga. Om vi vidare antar att flaggan har en livslängd av 6,5 år blir den årliga kapitalkost-

naden per flagga med 7% ränta 148 SEK. Vi kan anta att varje flaggas begagnas 20 gånger per år om den utöver vid allmänna flaggdagar används i vissa andra sammanhang såsom vid dödsfall inom kommunstaben respektive ceremoniellt vid besök av utländska prominenta gäster etcetera så står de kungliga flaggningarna för 25% av samtliga flaggningstillfällen. Det ger en kostnad av 37 SEK per flagga och år eller totalt för alla de 8 530 flaggorna i de offentliga byggnadernas aktiva flaggförråd 313 kSEK, vilket ger oss en ny total uppgående till 10,1 MSEK.

Låt oss så fortsätta med nästa post som avser rekvisita för att dekorera och pynta kollektiva färdmedel och då i synnerhet bussar i linjetrafik både inom stads- och landsbygdstrafiken, i form primärt av flaggor och vimplor som monteras parvis högst upp på bussens front, vilket sedan många år tillämpas konsekvent i vart fall inom SL:s bussflotta inom den samlade länsvisa aktionsradien. Den första relevanta frågeställningen blir då hur många sådana bussekipage som rullar på vägarna och enligt statistikleverantören Trafikanalys finns det 10 600 personbussar i sådan reguljärtrafik. Det rimmar också ganska väl med att SL:s bussflotta entydigt kan fastställas till ~2 400 fordonsenheter, vilket givet att dess verksamhetsområde AB län står för 23% av rikets befolkning (2 473 kpe av 10 588 kpe) ger en total bussflotta baserat på betjänad befolkning av 10 274 enheter.

För vår modellering utgår vi från att flaggningsgraden varierar mellan olika landsändar och olika bussoperatörer, där vi vet att SL flaggar undantagslöst och flaggningsandelen därmed är 100%. Vi antar sedan en något lägre flaggningsgrad för de större regionerna Skåne, Västra Götaland och Östergötland, med huvudmännen Skånetrafiken, Västtrafik och Östgötatraffiken, där 70% av bussarna antas fördes med svenska flaggor när det är flaggdag och så även kunglig sådan. I mindre relativt sett resurssvaga regioner i form av alla de övriga antar vi istället en flaggningsgrad av 20%. Vi utgår vidare från 2 400 bussar i Stockholms län samt vidare det antal som följer av befolkningmängden för de tre större regionerna, det vill säga 3 674 kpe eller 35% av befolkningen vilket ger 3 678 bussar, mot för de mindre och mera blygsamma regionerna 4 440 kpe, 35% av befolkningen eller 4 446 bussekipage.

Vidare avser dessa siffror totalt bussbestånd, varav uppskattningsvis 12,5% kan

Det ger en kostnad av 37 SEK per flagga och år eller totalt för alla de 8 530 flaggorna i de offentliga byggnadernas aktiva flaggförråd 313 kSEK – en total på 10,1 MSEK.

antas bestå av reservbussar, vilket ger en total aktiv bussflotta av 9 208 enheter. Därav antas vidare 92,5% faktiskt vara i trafik en genomsnittlig vardag respektive 65,0% en genomsnittlig helgdag, vilket ger 8 518 rullande bussar vardagar och 5 985 rullande bussar helgdagar, med en fördelning enligt de geografiska områdena som följer av nedanstående tabell:

Parameter	SL	Skånetrafiken, Västtrafik, Östgötatrafiken	Övriga regioner	Totalt
Befolkning (kpe)	2 473	3 674	4 440	10 588
Andel av befolkning	23%	35%	42%	100%
Antal bussheter (#)	2 400	3 678	4 446	10 524
Därav ordinarie bussar (exkl. reservfordon, #)	2 100	3 218	3 890	9 208
Antal bussar i trafik vardag	1 943	2 977	3 598	8 518
Antal bussar i trafik helg (#)	1 365	2 092	2 528	5 985
Andel flaggande bussar (%)	100%	70%	30%	56%
Antal flaggande bussar vardag (#)	1 943	2 084	720	4 746
Antal flaggande bussar helg (#)	1 365	1 464	506	2 077
Totalt antal bussflaggdagar vardag (#)	9 574	10 271	3 547	23 392
Totalt antal bussflaggdagar helg (#)	2 827	3 033	1 047	6 908

Tabell 20. Antal bussar i linjetrafik per geografiskt område.

Detta ger oss således till sist med tabellens antagande om andel flaggande bussar 4 746 flaggande bussar på vardagar och 2 077 flaggande bussar på helger. Av de flaggande bussarna är 41% hemmahörande hos SL, 44% hos Skånetrafiken, Västtrafik och Östgötatrafiken och 15% hos de övriga kollektivtrafikshuvudmännen. Vi kan sedan multiplicera detta med antalet kungliga flaggdagar som infaller på vardag respektive helg av de totalt sju kungliga flaggdagarna inklusive Gustaf Adolfsdagen. Om vi antar 13 helgdagar som kan infalla på vardagar, blir det totalt 30% av de kungliga flaggdagarna som infaller på helger och 70% på vardagar och det ger i sin tur 2,1 flaggdagar på helger och 4,9 stycken på vardagar. Detta ger i sin tur 30 300 bussflaggdagar, varav 23 392 på vardagar respektive 6 908 som infaller på helg.

Nästa fråga gäller konverteringen till monetära termer, vilket kräver en kostnad för material och arbete. Vi antar då till att börja med att en bussflagga kostar

120 SEK, utifrån uppgifter från Flaggbutikken, men därtill kommer kostnaden för fästen som antas kosta 250 SEK per buss i ren materialkostnad, med tillägg för montering som antas belöpa på 45 minuters tidsåtgång för en verkstadsmedarbetare i bussgaraget till en kostnad av 850 SEK/timme, vilket ger oss 638 SEK per flaggpar. Detta ger en investering per buss av $250 + 2 \times 120 + 638 = 1\,008$ SEK. Vidare skriver vi av denna utrustning med 7% ränta över 1,5 år såvitt avser flaggorna som antas bli fransiga relativt snabbt respektive 7,5 år såvitt avser fästena och kostnaden per år erhålls då genom nedanstående tabell:

Kostnads-komponent	Investerings-kostnad per buss (SEK)	Livslängd (år)	Annuitet	Årskostnad per ekipage (SEK)	Kostnad per flaggning per ekipage (SEK)	Dito inkl. bussar ej i drift samt reservbussar (SEK)
Bussflaggor	120	1,5	0,7253	87	6,05	7,47
Fästen montering	638	7,5	0,1759	112	7,79	9,63
Fästen materiel	250	7,5	0,1759	44	3,06	3,78
Totalt	1 008	n.a.	n.a.	243	16,89	20,87

Tabell 21. Kostnad per bussflaggningsdag för flaggutensilier inkl. tillhörande fästen.

Vi har här således även dividerat årskostnaden med antalet flaggningar per flaggande buss genom att vikta med den andel av de flaggande bussarna som är i trafik också på helger (70%), varvid vi har utgått från 10,00 flaggdagar per år på vardagar och 6,25 stycken på helger. Slutligen har vi utgått från att en proportionell andel även av bussar och drift och reservbussar är utrustade med flaggpar och därmed har vi också räknat upp årskostnaden med detta. Vi erhåller därigenom en materialkostnad per flaggning och bussenhet av 20,87 SEK, varav 7,47 SEK avser själva flaggutensilien, 9,63 SEK monteringen av fästen och 3,78 SEK kostnaden för fästningsanordningen.

Till detta kommer dock kostnaden för att montera respektive ta bort själva flaggparet vid förekommande flaggningstillfällen, en syssla som antas utföras av någon medhjälpare i bussgaraget som tjänar lika mycket som de huvudsakligen kommunala vaktmästare som hissar flaggorna på offentliga byggnader, således 26 kSEK, vilket ger 215 SEK/timme vardagar respektive 323 SEK/timme helger inklusive OB-påslag. Själva monteringen antas ta endast tio minuter och ske batchvis även i mindre depågarage. Kostnaden för monteringen blir då

36 SEK per buss på vardagar samt 54 SEK på helg inklusive OB-påslag och den totala kostnaden per buss påverkas då enligt nedan:

Parameter	Vardag	Helg
Montagekostnad per timme (SEK)	215	323
Tidsåtgång (minuter)	10	10
Montagekostnad per bussflaggdag (SEK)	36	54
Totalkostnad per bussflaggdag (SEK)	57	75

Tabell 22. Total kostnad per bussflaggningsdag inkl. flaggmontage.

Vi erhåller således en kostnad av 57 SEK för vardag respektive 75 SEK för helg och är nu redo att fullborda räknestycket genom att applicera dessa kostnader per tillfälle på de i det föregående framräknade volymerna med avseende på bussflaggningsdagar avseende vardag respektive helg. Det utfall som följer av detta framgår här nedan:

Parameter	SL	Skånetrafiken, Västtrafik, Östgötatrafiken	Övriga regioner	Totalt
Kostnad vardag	543	583	201	1 327
Kostnad helg	211	226	78	516
Total kostnad	754	809	279	1 843

Tabell 23. Beräkning av total kostnad för kungliga flaggningar på bussar i linjetrafik.

Således kommer vi via vår beräkning fram till att så kallade bussflaggningar ger upphov till en kostnad av 1,8 MSEK, varav 754 kSEK eller 41% avser SL, 809 kSEK eller 44% avser de därjämte ledande huvudmännen Skånetrafiken, Västtrafik samt Östgötatrafiken och 279 kSEK eller 15% avser alla de övriga regionerna, vilket är mer än vad vi tidigare har kommit fram till, främst då vi genom mera schablonmässiga antaganden har antagit en alltför låg kostnad per flaggningstillfälle.

Vidare har vi tidigare år haft med en post för situationsspecifik rekvisita i samband med lokala besök i form av pappersflaggor som kanske i första hand skolbarn förses med och sedan viftar intensivt med då de kungliga representanterna nalkas och passerar deras observationspunkt och således gör entré i blickfånget. Vi antar nu att två tredjedelar av de events som fordrar lokal polisiär medverkan också är förknippade med sådan rekvisitaförbrukning och detta ger 107 händelser, vilket primärt torde avse de medelstora eventen. Nästa fråga är hur många åskådare som

förses med sådana engångsflaggor per tillfälle och om vi antar att minst ett par mindre skolor skickas som ”*vinkepatrull*” borde antalet flaggviftande individer bli i vart fall 450 per tillfälle.

Slutligen uppstår också frågan vad styckkostnaden per engångsflagga är. Vi antar intervallet 5–12 SEK per flagga beroende på kvalitet och upplaga vilket med tillägg för distribution etcetera ger oss en mycket grov kostnadsskattning av 10 SEK per flagga och det ger i sin tur en kostnad för denna kostnadspost om modesta 0,5 MSEK, vilket är högre än tidigare antaget främst med hänsyn till styckkostnad och antal flaggviftare per event, men fortfarande mycket modest i förhållande till den samlade kungliga budgaten samt för den delen övrig kunglig specialdekoration.

Vidare har vi tidigare lagt till en post för blomsterarrangemang i samband med lokala besök, något vi håller fast vid. Vi skall således först skatta antalet arrangemang med sådana mera magnifika och storslagna blomsterdekorationer, således inte bara en bukett eller två. Vi håller här fast vid volymen 40 tillfällen, vilket motsvarar 25% av alla lokala besök som fordrar polisiärt påslag. Angående kostnaden för ett sådant lite mera påkostat blomsterarrangemang justerar vi vidare ner denna något till 40 kSEK och landar då på en totalkostnad uppgående till 1,6 MSEK, 23% lägre än förra gången.

I den föregående rapporten hade vi vidare adderat en post för extraordinära renoveringar och investeringar inför kungliga besök syftande till att göra de lokala myndigheternas faciliteter mera representabla och kungamässiga; om man så vill en form av ”*window-dressing*”, förberedelse eller extraordinär kosmetisk rustning. Utgångspunkten är då att dessa åtgärder i frånvaro av det kungliga besöket hade senarelagts då de egentligen inte var nödvändiga, och vi anser därför att kostnaden delvis kan bokföras som en kungliga kostnad även om kommuninvånarna kan ha en viss glädje av dessa åtgärder även sedan Kungen har åkt hem. Vi antar här att sådana nästan överdrivna ansiktslyftningar (till exempel att måla om kommunhuset) endast företas i en mindre andel av fallen, vilket ger oss 25 tillfällen per år.

När det gäller kostnaden per tillfälle skall det beaktas att det handlar om en blandning

...en form av 'window-dressing', förberedelse eller extraordinär kosmetisk rustning /.../ åtgärder som i frånvaro av det kungliga besöket hade senarelagts då de egentligen inte var nödvändiga.

av rena putsningar som kanske inte går på mer än 55 kSEK, medan det andra gånger kan gälla mera substantiella renoveringar som inbegriper exempelvis arbeten såsom nytt golv i entrén och som i vart fall torde gå på 350 kSEK, varför vi som snittvärde torde kunna lägga in 175 kSEK, vilket är högre än sist, vilket i slutändan också gör att vi hamnar på en högre totalkostnad än sist (4,4 MSEK), även om antalet renoveringar således justerades ner ganska rejält.

5.4.6 Hovförsamlingen

En post som inte får försummas är kostnaden för slottskyrkan med personal. Hovförsamlingen är en så kallad icke-territoriell församling som omfattar cirka 500 medlemmar och utöver Kungafamiljen i första hand är det anställda vid Kungliga Hovstaterna eller Kungliga Staberna som tillhör denna församling. Denna kostnad ingår helt enkelt i den totala förvaltningskostnaden om 76 MSEK exklusive externa hyresintäkter för Stockholms slotts del. Kostnaden för denna bör tas med i den totala beräkningen eftersom kyrkans verksamhet finansieras via skatteuttag, om än med egen skattesats separerad från statsbudgeten. Detta arrangemang kan ses som en anakronism jämförbar med att marinanställda (i synnerhet tillhörande Stockholms örlogsbas) per automatik till sammans med sina familjer hänfördes hit, något som också medförde att barn till män inom marinen ofta döptes i Skeppsholmskyrkan. I motsats till det kungliga specialarrangemanget som lever kvar ända in i våra dagar avvecklades dock detta system under tidigt 1900-tal.

Vid hovförsamlingen finns cirka 23 personer inom den så kallade Kleresistaten och dessa är överhovpredikanten (idag Johan Dalman), pastorn i Hovförsamlingen (idag Michael Bjerkhagen), 20 extra ordinarie hovpredikanter med hemvist i församlingar runt om i landet samt en hovorganist. Överhovpredikanten arbetar endast deltid (vi antar 30%) med Hovförsamlingens angelägenheter. Han tillhandahåller kyrklig överhöghet för hovförsamlingen, deltar i större gudstjänster samt ceremonier samt svarar för teologisk och institutionell legitimering av hovets kyrkliga särställning. Pastorn/kyrkohedern leder församlingen, ansvarar för gudstjänster och kyrkliga handlingar liksom själavård för församlingsmedlemmar (kungliga såväl som övriga) administrativa kontakter med Svenska kyrkan samt med hovet. Detta utgör en heltidstjänst helt dedikerad till denna församling, medan de extra ordinarie hovpredikanterna förmodas arbeta endast 10% med Hovförsamlingens verksamhet, detta genom att vid behov predika i slottskyrkan, medverka vid gudstjänster, högtider, statsbesök etcetera samt utgöra en del av hovets ceremoniella infrastruktur.

Slutligen beträffande hovorganisten åsätter vi denne en hovrelaterad tjänstgöringsgrad av 60%, vilket består i att leverera musik vid gudstjänster i slottskyrkan,

medverka vid repetitioner, planering och högtider samt i viss mån även medverka i ceremoniella uppdrag vid större tillfällen. Vi antar att de seniora prästerna tjänar 67,6 kSEK per månad, de övriga prästerna 50,3 kSEK samt hovorganisten 48,3 kSEK. Vi adderar också ett par icke-klerikala medarbetare i form av en administratör och en diakon. Administratören antas arbeta med att underhålla medlemsregistret, bokföring och rapportering, samordning av gudstjänster, predikanter samt musik samt även kallelser, protokoll och kontakt med stiftet (Stockholms) och kyrkans nationella organisation och diakonen antas verka främst mot de icke-kungliga medlemmarna av församlingen. Vi antar en tjänstgöringsgrad av 50% respektive 25% samt en lönenivå av 35 kSEK respektive 40 kSEK och erhåller då ett kostnadsutfall enligt tabell nedan:

Position	Antal (#)	Tjänstgöringsgrad (%)	Årsverk (#)	Månadslön (kSEK)	Årskostnad per pers. (kSEK)	Total årskostnad (kSEK)
Överhovpred.	1	30%	0,3	67,6	1 168	350
Pastor	1	100%	1,0	67,6	1 168	1 168
Extra hovpred.	20	10%	2,0	50,8	878	1 756
Organist	1	60%	0,6	48,3	835	501
Diakon	1	25%	0,5	40,0	691	346
Admin	1	50%	0,3	35,0	605	151
Totalt	25	n.a.	4,7	n.a.	n.a.	4 272

Tabell 24. Skattning av kostnader förenade med slottskyrkan.

När det gäller kostnaderna för att underhålla själva den del av Stockholms slott där slottskyrkan är inhyt antas vi helt enkelt att detta finansieras via Slottsstatens budget, varför det inte skall medräknas för att undvika dubbelräkning. Slottskyrkan rymmer 400-500 personer vilket är stort men inte gigantiskt om det ställs emot exempelvis Hedvig med 700 sittplatser respektive Oscar med 1 200. Vi antar vidare samma sak för det mindre slottskapellet vid Drottningholm, där det finns plats för 100–150 gudstjänstdeltagare och i och med detta blir den totala kostnaden för slottskyrkan 4,3 MSEK, att foga till totalen.

5.4.7 Övriga kringkostnader

Slutligen finns också en genuin övrigt-post med diverse kringkostnader som har samband med Kungafamiljen och dess representationsaktiviteter. En intressant sådan post är kostnader för jaktarrenden som Kungen bjuds på i samband med de

kungliga jakterna. Detta har inte förväntats vara någon stor post, men är något som har väckt enskilda medlemmars uppmärksamhet vilket har kanaliserats i form av tips in till kansliet. Då posten fanns med för första gången utgick vi i princip enbart på den årliga kungliga älgjakt som bedrivs på Sveaskogs mark på Halle- och Hunneberg. Baserat på deltagarförteckningar från Thomas Sjöbergs bok uppskattas det genomsnittliga antalet deltagare till 12,5. Dessa hämtas ju från den kungliga jaktklubben som anses vara mycket förnämlig med ett par hundra medlemmar, men vid varje jakttillfälle är antalet jägare mera begränsat. Värdet beräknas så enklast utifrån antalet deltagare exklusive drevkarlar, hundförare etcetera och förmånen skulle grovt skattat kunna sägas vara värd 30 kSEK per person, vilket ger 375 kSEK för det samlade jaktäventyret Halle- och Hunneberg.

Enligt Åsa Linderborgs bok¹⁸ jagar dock Kungen betydligt mer än så, och Kungens far omkom ju rent av i samband resa från ett nederländska jaktäventyr. Exempelvis skall han om än inte varje år delta i rådjursjakt i Bergslagen, fasan i Skåne, raphöns på Öland samt ripa i Kirunafjällen, samt därtill utomlands duva i Argentina och hjort i Skottland. De jaktlag som sätts samman för rådjursjakten i Bergslagen-trakten sägs vara så omfattande att de inkluderar hela 45 drevkarlar. Åsa Linderborg drar slutsatsen att Kungen, om han inte hade kunnat delta på förmånsbasis, hade behövt erlägga flera miljoner i jaktarrende, vilket då visserligen kan baseras på att de mycket exklusiva och eftertraktade fasan- och raphönsjakterna kan kosta 100 kSEK eller mer i dagsjaktarrende per person. Åsa Linderborg, som ju inte är ekonom utan historiker, förefaller dock inte luta sig mot någon faktiskt kalkyl, då det gäller detta spörsmål.

Emellertid förmodas också att de övriga jakterna i första hand bedrivs på privata egendomar, såsom skånska herresäten dit Kungen bjuds in, och att finansieringen därför inte har något med statens ekonomi att göra. För säkerhets skull antar vi dock att totalsumman blir något högre än notan för Halle- och Hunnebergsjakten, då statliga jaktmarker på andra håll från tid till annan kan komma att bli föremål för kungliga jaktexpeditioner. Vi räknar därför upp beloppet med 25% och årskostnaden blir då 469 kSEK.

**Åsa Linderborg
drar slutsatsen
att Kungen, om
han inte hade
kunnat delta på
förmånsbasis,
hade behövt
erlägga flera
miljoner i
jaktarrende.**

18 Jfr. Linderborg s. 412

Vi har bland de övriga kostnaderna även arbetat med en kostnad förknippad med så kallad offentlig tidsspillan eller försinkelse som består i att där det kungliga följet drar fram sker ibland avspärrningar som gör att resenärer försenas i trafiken på ett sätt som inte hade skett om trafiken hade fått flyta på utan kunglig intervention. Vi skattar nu det totala antalet kungliga events per år som har sådan negativ trafikalk implikation till 80 eftersom de kungliga kortegerna ofta drar fram mera diskret. Vi antar vidare att vid varje sådan händelse försinkas 1 000 personer i trafikflödet, även om skillnaderna naturligtvis kan vara stora beroende på hur urban kontexten är, samt att varje försinkad person försenas 15 minuter, även om större kortegeavstängningar i storstäderna kan vara upp till en timme. Eftersom alla inte förvärvsarbetar varierar den faktiska alternativkostnaden och det går därför inte att utan vidare utgå från arbetskraftskostnaden baserat på lönestatistik. Privatpersoners tid har värderats i olika sammanhang, som exempelvis i samband med skattningar av värdet av tidsanvändning för aktiviteter i hemmet såsom källsortering och utifrån sådana källor har vi tidigare använt värdet 170 SEK/timme, vilket nu har indexuppräknats med 28,9% sedan 2017, vilket ger 219 SEK/timme och det ger med ovan konkretiserade antaganden en totalkostnad av 4,4 MSEK, ganska väl i linje med vad vi tidigare har kommit fram till beträffande denna parameter.

Vi har slutligen lagt till en marginell kostnadspost som avser gage till lokala blåsorkestrar som utgör en del av lokala välkomstkommittéer. Detta torde trots allt vara förekommande med tanke på att en fullvärdig kunglig pompa och ståt ofta kräver sådana inslag, och vi har därför tagit med det även om det kan framstå som överdrivet, mera för att visa att vi har gjort en ordentlig ansträngning att ta fram ett komplett och uttömmande underlag. Vi har då antagit 15–20 events med intervallmitten 17,5, eftersom det är lite av ett standardinslag när Kungen beger sig ut i landet att detta inramas med några väl valda kungliga melodier. Gällande kostnaden för att få sådana orkestrar att ställa upp bedömer vi att denna är mera symbolisk, då det i första hand torde röra sig om duktigare elever från kommunala musikskolan eller stadsmusikkårer, och vi antar således en indexuppräkning av tidigare antagna 5 000 SEK, vilket i dagens penningvärde ger oss summan 6 444 SEK och det resulterar i sin tur i en kostnad för hela denna kostnadspost om 0,1 MSEK, fullt i linje med tidigare beräkningar.

6 Kostnaden för republiken

Eftersom den verkligt relevanta kostnaden egentligen inte är vad monarkin kostar i absoluta tal utan hur den relativa kostnadspositionen i jämförelse med alternativa statskick ser ut har vi med början i 2019 års rapport gjort en ansats att på motsvarande sätt arbeta fram en uppfattning om den totala kostnaden för republiken. Vi utgår då ifrån att Sverige under alla omständigheter behöver en statschef, eftersom det statschefslösa tillståndet är en halv anarki som därtill innebär att landet skulle lämna walk-over i sådana sammanhang där det krävs en högsta företrädare för att representera nationen, vilket inte skulle gagna något och väsentligen försvåra statens liv. Detta har med emfas klargjorts av professor Leif Lewin vid ett seminarium i Uppsala som föreningen höll hösten 2018.

För att göra kalkylen faktaförankrad har vår strävan varit att utgå från ett faktiskt exempel och valet har då fallit på Finland, inte nödvändigtvis för att Republikanska föreningen förespråkar en republikvariant av just finskt snitt utan för att det är ett nordiskt och med detta närliggande exempel avseende en nation med bortsett från statskicket samma typ av demokrati som Sverige, samt då Finland storleksmässigt inte avviker alltför mycket från Sverige (befolkningarna uppgår nu till 10,6 Mpe respektive 5,6 Mpe) samt givet att vi via det finska presidentkansliet har erhållit sådana övergripande data som gör beräkningen meningsfull¹⁹.

Målsättningen och utgångspunkten har varit att tillämpa samma övergripande format med apanage (varmed kostnaderna för den finske presidentens kansli jämföras), fastighetskostnader, säkerhetskostnader, övriga kostnader samt i det finska fallet numera även kostnaderna för att vart sjätte år administrera presidentvalet. Tidigare år har en särskild kortfattad sammanställning över kostnaderna för presidentens kansli, men i år har hänvisning istället skett till presidentkansliets verksamhetsberättelse samt bokslut, där kostnaderna redovisas mera schablonmässigt, vilket vi tyvärr måste beteckna som en reträtt transparens- och datatillgänglighetsfrågor som uppstått under arbetet.

¹⁹ Jfr. kontakter med slottsfogde Anne Puonti avseende tidigare år samt för detta års upplaga med hennes efterträdare Kimmo Hanhimäki genom e-post 2025-09-08

6.1 Apanaget

Angreppssättet har bestått i att isolera den del av presidentkansliets utgifter som är jämförbar med apanagedelen, vilket bland annat innebär att fastighetsrelaterade kostnader har brutits ut. Därvid har presidentens arvode, som är ganska modest och blygsamt, ställts mot apanagets del till Hovstaten, varvid det ju ter sig som försvinnande litet, medan övriga kostnader har ställts mot hovstatens apanage. Gällande just presidentarvodet företog Sauli Niinistö som ju innehade ämbetet under två på varandra följande mandatperioder 2012–2024 att sänka arvodet från 160 kEUR till endast 124 kEUR, det vill säga med 21%, varefter Alexander Stubb i samband med sin installation återställde den tidigare nivån. Någon automatisk indexreglering eller annan slentrianmässig uppjustering företas annars inte, vilket medför att arvodet kan ligga fast under långa perioder, såsom under Niinistös samlade ämbetsstid. Detta gör sammantaget att presidentens lön över hela perioden sedan 2018 har stigit med i snitt 7,4% per år. Det skall tilläggas att vi i analysen utgår från Stubbs nivå, även om denne tillträdde först 1 mars 2024 och således varit i tjänst endast 83% av året.

Med presidentlönen exkluderad skall i princip återstoden av presidentkansliets samlade budget ställas mot Hovstatens apanagedel. Tidigare år har vi dock exkluderat posterna moms, grundrenovering av fastigheter samt fastighetsrelaterad del av kansliets utgifter (15% av kansliets totala utgifter) och har då fått en relevant andel av 52% för 2018 som var renoveringstungt och 74% för 2019 (snitt 63%) och applicerar vi den andelen på 2024 års totalbudget för presidentkansliet erhåller vi 110 MSEK, vilket i sin tur implicerar en ökning sedan 2018 av 7,7% per år eller totalt 56%. Detta representerar faktiskt en brantare stigning än hovstatsapanagets som under motsvarande period har ökat med 3,0% per år eller 19%.

6.2 Säkerhetsrelaterade kostnader

Om vi så fortsätter med säkerhetskostnaden utgör den finske presidenten ett skyddsobjekt enligt den finska säkerhetspolisen Skypos/Supos arbetsordning som kan skattas på motsvarande sätt som det svenska Kungahusets säkerhetskostnad via Säpo. Det är då relativt enkelt (enklare än för Säpo till och med) att få fram Skypos totala omsättning, som för 2024 var 707 MSEK (65 MEUR), vilket är något lägre än vad en skattning baserat på personalens numerär relativt Säpos ger vid handen, då 584 anställda vid Skypos talar för att omsättningen där snarare borde vara kring 954 MSEK givet att Säpo har i runda tal räknat 1 500 anställda.

Detta gör sammantaget att Skypos under den betraktade perioden 2018–2019 har vuxit med 12,3% per år eller totalt 100,3%, medan Säpo under motsvaran-

de period har expanderat med 7,7% per år eller sammanlagt 56,6%. För Skypos del förklaras detta visserligen i hög grad av en engångsökning 2019 på hela 42%, varefter årlig ökningstakt har motsvarat 7,1% per år, det vill säga något under Säpos snitt. Den viktiga allokeringssmässiga frågan är dock hur stor andel av Skypos kostnad som skall allokteras till presidentens förehavanden. Även om det må framstå som fantasilöst så antar vi samma fördelning av Skypos kostnader mellan olika verksamhetsområden som för Säpo bortsett från att vi justerar ned andelen för personskydd något med tanke bland annat på att statschefssäkerheten inte innefattar kunglig säkerhet och därmed förmodas vara något mindre rigorös.

Vi antar då således 27,5% personskydd (194 MSEK), 33,0% kontraterrorism (233 MSEK), 18,0% kontraspionage (127 MSEK), 12,5% säkerhetsskydd (88 MSEK) samt 9,0% författningsskydd (64 MSEK). Vi skall då vidare anta hur stor presidentens andel är och då i synnerhet gällande personskyddet. För Sverige landade vi ju på 21,3% baserat på att 17 av 400 skyddsobjekt var kungliga, med en fem gånger högre resursintensitet än det genomsnittliga skyddsobjektet. Det saknas exakta uppgifter om antalet skyddsobjekt som omfattas av Skypos mandat, men vi antar att det är något lägre. Skypo anger att de som skyddas inkluderar presidenten, regeringsmedlemmar, höga tjänstemän och diplomatiska representanter, men utan att ge en exakt siffra. Vi antar därför en något lägre siffra av 250 personer, bland annat utifrån att det i Finland endast finns 200 parlamentsledamöter (det vill säga 43% färre än i Sverige) samtidigt som det är oklart i vad mån Skypos uppdrag verkligen omfattar vanliga riksdagsledamöter i någon större omfattning.

Nästa fråga blir hur många av dessa antagna 250 skyddsobjekt som är direkt relaterade till presidenten, Alexander Stubb. Vi antar att presidenten själv samt hans fru Suzanne åtnjuter sådant skydd, medan det är tveksamt om detta gäller även hans två vuxna barn som är 21 och 24 år gamla, då det inte är praxis att sådana personer är föremål för regelbundet personskydd. Vi erhåller således två permanenta skyddsobjekt.

Nästa fråga blir hur dessas skyddsintensitet förhåller sig till det genomsnittliga skyddsobjektet, där vi ju för det svenska kungahuset kom fram till en faktor 5. Detta övervägande påverkas dels av att den svenska Kungafamiljen har ett större symbolvärde

Svenska Kungafamiljen har ett större symbolvärde än den finske presidenten, medan presidenten har mer politisk makt, vilket ger en annan form av hotbild.

än den finske presidenten, samtidigt som presidenten har mer politisk makt, vilket ger en annan form av hotbild som inkluderar exponering mot politiskt motiverad terrorism. Därför antar vi för presidenten själv en skyddsfaktor av fem precis som för den svenska kungafamiljen, men för hans fru endast skyddsfaktor 2,5, i jämförelse således med det genomsnittliga skyddsobjektet och det indikerar således en genomsnittlig skyddsfaktor av 3,75. Detta är vidare ekvivalent med att den finske presidenten står för endast 3,0% av Skypos kostnader för personskydd.

Detta är vidare ekvivalent med att den finske presidenten står för endast 3,0% av Skypos kostnader för personskydd.

Att skatta presidentens andel av kostnader för kontraterrorism är inte lika enkelt baserat på en uppenbar metod, men skattningen bör ske relativt den svenska skattningen om 10,0%, varvid vi åter tar hänsyn till att den finske presidenten på ett annat sätt utgör ett reellt politiskt mål samtidigt som skyddsapparaten är mera koncentrerad och vi lägger oss därför strax under på 8,5%. Likaledes lägger vi oss avseende kostnaden för kontraspionage något lägre i så måtto att vi antog 1,0% för det svenska Kungahuset men nu lägger oss vid 0,9% för den finske presidenten. Detta ger oss en total kostnad via Skypo som motsvarar 3,8% av totalen eller 27 MSEK och det är klart mindre än i den föregående rapporten, där vi med en förenklad metod som framförallt inte bröt ned antagandena angående personrelaterad säkerhet på samma sätt antog 11,3%.

Vi kommer så in på militär säkerhet, där det visserligen finns en vakthållningsordning vid presidentpalatset som skulle kunna liknas vid högvaktsarrangemang. Detta består dock enbart av två värnpliktiga som tjänstgör inom tidsfönstret 8.00–16.15, vardagar, det vill säga 8,5 timmar per vardag eller 44 timmar per vecka. Eftersom vi förfogar över aktuella svenska siffror över faktiskt kostnadsutfall för den svenska högvakten som kommer direkt från försvarshögkvarteret (59 MSEK) så begagnar vi oss av en förenklad metod, där vi utgår från den operativa bemanningen enligt kända tal. Vi vet att den svenska högvakten motsvarar en styrka av 55 man, medan den finska utifrån att två man tjänstgör parallellt vid var tidpunkt kan antas bestå av 3,5 man (observera att den svenska högvakten har fler tjänstgörande soldater i förhållande till antalet posteringar, men å andra sidan är bemannad dygnet runt).

3,5 man är 6,4% av 55 man och 6,4% av den svenska kostnaden motsvarar 3,8 MSEK. Denna siffra bör dock även justeras med hänsyn till arbetskraftskostnadsindex som får antas reflekteras i personalkostnaden för ovan angivna aktivi-

teter, som enligt Eurostat i Finland är 93% av den svenska nivån (105,6 vs. 113,6) och det ger i slutändan en kostnad för den finska högvaktsmotsvarigheten av 3,5 MSEK. Jämför alternativt $5 \times 8 \times 2 = 80$ timmar per vecka mot $7 \times 24 \times 20 \times 2 = 3\,360$, vilket ger 1,3% finsk insatsintensitet jämfört med Sverige.

Nästa post gäller statsceremoniella aktiviteter utöver högvakten, varvid vi i stort sett är hänvisade till att göra ett antagande utifrån den svenska siffran, som i sin tur härrör från en indexuppräknings utifrån tal som härrör från en tidpunkt då detta redovisades mer i detalj inom ramen för försvarsmaktens årsredovisning. Vi känner de totala försvarsutgifterna för båda länderna som med 119 miljarder kronor för Sverige och 71 miljarder kronor för Finland är något (12,1%) högre per capita i Finland. Om kostnaden för statsceremoniella insatser är lika hög som andel av totala försvarsanslag i Finland som i Sverige (0,2%) så får vi för Finland en statsceremoniell budget om 162 MSEK inklusive högvakten eller 158 MSEK exklusive denna.

Frågan är då hur hög andel av denna kostnad som är relaterad till presidentämbetet och vi tar här fasta på att detta jämfört med Kungahuset inte är lika ceremoniellt präglad, vilket föranleder oss att istället för att som i det svenska fallet anta 60,0% åsätta denna parameter värdet 27,5% då ju presidenten huvudsakligen har faktiska politiska funktioner och ceremoniel därför är mer fördelat mellan olika samhällsinstitutioner i den finska republiken, och vi landar då på en kostnad av 43 MSEK för Finlands del, vilket inte är försumbart, men endast 34% av den svenska motsvarigheten.

Vi går så vidare med den finska adjutantstaben, där vi sedan tidigare hade helt säkra uppgifter om att det fanns tre adjutanter, vilket har kunnat verifieras genom aktuella pressklipp från 2024 som talar om "*kolme adjutanttia*". Vi antar att i termer av tjänstegrad motsvarar en av dessa en överadjutant enligt det svenska systemet, medan två är vanliga adjutanter. De svenska lönerna justeras med Eurostats lönekostnadsindex på så vis att vi då inklusive det särskilda lönepåslaget som antas finnas även i Finland en månadslön av 48 kSEK för en adjutant respektive 57 kSEK för en överadjutant. Det ger i slutändan vidare en total kostnad för adjutantstaben av 2,8 MSEK, vilket är endast 10,4% av kostnaden för den svenska.

Vad som nu återstår i det säkerhetsrelaterade kostnadsblocket är kostnaden för de rent polisiära säkerhetspådragen. Kostnadsdrivaren i detta sammanhang är ju antalet besök som föranleder polispådrag. Vi har då antagit 160 sådana events för det svenska Kungahuset, vilket skall ställas i relation till det totala antalet programpunkter 2024 för Sveriges Kungahus som var 1 001. Då antalet programpunkter för den finske presidenten under motsvarande period var 425 kan vi anta att antalet aktiviteter som kräver en separat polisinsats kan skattas till 68.

Vidare skall skattning göras av hur många polisdagsverken som varje tillfälle tarvar, varvid vi bedömer att uppståndelsen i allmänhet är något lägre när presidenten kommer, varför vi i kalkylen utgår från 15 dagsverken snarare än de 19 som vi lät gälla Sverige. Polisernas lön i Finland justeras sedan också ner något enligt tidigare beskriven metodik utifrån arbetskraftskostnadsindex som är 93% och ger oss polislönen 40,8 kSEK i Finland, vilket i sin tur ger 2,7 kSEK per polisdagsverke samt slutligen så 2,7 MSEK för det samlade finska polisuppbådet med anledning av presidentens framfart.

6.3 Fastighetsrelaterade kostnader.

Vi går så vidare med fastighetskostnaderna, där upplägget är likartat och analogt med det svenska och baseras på faktisk kännedom om de lokalytor som presidenten disponerar. Dessa uppges i Lyreviks bok²⁰ motsvara en yta av 16 500 kvm, men enligt de uppgifter som föreningen har erhållit direkt från presidentkansliet uppgår de snarare till 19 427 kvm, varvid Lyrevik torde ha bortsett från en kompletterande ekonomibyggnad på Mariengatan om 2 000 kvm samt därtill sannolikt felestimerat fastighetsytan för de övriga delbestånden, nämligen presidentslottet (6 767 kvm), faktiskt endast 11% av motsvarande svenska slottsyta. De olika objekten framgår av figur nedan:

Fastighetskostnader – enheter Finland ¹⁾

"Nyckelslott"	Övriga slott	Övriga byggnader	Övriga byggnader
<ul style="list-style-type: none"> • Presidentens slott (0 km) 	<ul style="list-style-type: none"> • Talludden (4 km) • Nådendal/Gullranda (185 km) 	<ul style="list-style-type: none"> • Ekonomibyggnad Mariengatan (0 km) 	

1) Avståndsangivelsen avser avstånd till presidentkansliet

Figur 23. Fastighetsobjekt inom den finska presidentadministrationen

Det handlar således om fyra objekt på ett genomsnittligt avstånd av 47 km från presidentslottet. Då det kommer till driftskostnaden för detta nätta bestånd bekräftar Kimmo Hanhimäki att presidentens kansli svarar för skötseln av alla fyra fastigheterna. I Finland finns någon slags motsvarighet till Statens Fastighetsverk som kallas för Senatfastigheter (Sanaati) som svarar för vissa statliga förvaltningsbyggnader med betydelse för demokrating, men presidentkansliet är således helt autonomt härvidlag. För att skatta den årliga kostnaden kan vi antingen applice-

20 Jfr. Lyrevik s. 76

ra en schablonkostnad per kvm på de kända ytorna eller så kan vi utgå från vad som rapporterades i de kostnadssammanställningar som togs fram längre tillbaka i tiden.

Sådana rapporter föreligger för både 2018 och 2019 och i dessa finns dels en post avseende grundrenovering av fastigheter, dels en andel av cirka 15% av den övergripande posten kansliets utgifter som avser fastighetsskötsel. Summerar vi dessa båda erhåller vi för 2018 ett belopp av 46 MSEK eller 32% av presidentkansliets totala budget och för 2019 19 MSEK eller 17% av den samlade budgeten. 2018 framstår därvid som mer av

ett exceptionellt år, inte minst som de aktuella beloppen skulle svara mot 2 365 SEK/kvm/år, mot mera rimliga och med svenska förhållanden jämförbara 996 SEK/kvm/år för 2019. Vi vet förvisso att de senaste åren har kring 400 MSEK anslagits för att renovera Gullranda samt Talludden, varav 293 MSEK förbrukades under 2024, vilket möjligen kan tala för att det finska slottsbeståndet har en högre underhållsgrad, i skrivande stund.

Därmed inte sagt att de perifera svenska slotten skulle förfalla eller ligga för fäfat, men det kan vara rimligt att anta en något högre driftskostnad i Finland än de 15,2 MSEK som skulle följa av att basera estimatet på den tillgängliga fastighetsytan 19 427 kvm och en köpkraftsparitetsanpassning av det svenska nyckeltalet 852 SEK/kvm/år, vilket ger 782 SEK/kvm/år för Finland. För att erhålla ett balanserat estimat utgår vi således för att fastighetskostnader över tid inom det finska presidentkansliet står för 19% av kansliets totalbudget och vi erhåller då för 2024 30,3 MSEK.

För att stöpa det finska estimatet i samma form som det svenska företar vi att även om det må te sig som något sökt en motsvarande uppdelning i nyckelslott (i detta fall presidentens slott), övriga slott (Nådendal/Gullranda samt Talludden) och övriga faciliteter (ekonomibyggnaden på Mariengatan). Fördelar vi kostnaden efter aktuell fastighetsyta så blir det 10,5 MSEK för nyckelslottet, 16,6 MSEK för de övriga slotten samt slutligen 3,4 MSEK för övriga faciliteter. Totalt sett blir detta 71% mer än sist, då vi gjorde mer av en nyckeltalsbaserad ansats. Slutligen förekommer inga poster för icke uthyrda delar respektive delar uthyrda till underpris eftersom presidenten antas disponera den samlade fastighetsytan i samtliga fall.

Det genomsnittliga avståndet till den finske presidentens fyra disponerade byggnader uppgår endast till 47 km, vilket är 9% lägre än motsvarande nyckeltal för Sverige.

6.4 Övriga kostnader

Vi kommer så över på övriga kostnader och väljer att strukturera dessa på samma sätt som i den svenska beräkningen. Om vi börjar med den Kungliga Djurgårdens förvaltning så är ju detta rätt och slätt ett svenskt särarrangemang utan motsvarighet i Finland, varför den posten helt enkelt utgår. Detsamma gäller intäkter från besöksverksamheten inklusive försäljning från slottsbodarna, och dessa poster utgår helt enkelt då någon motsvarighet inte existerar i Finland. Detsamma gäller de intäktsströmmar som har utlästs från de kungliga verksamhetsberättelserna och som avser övriga intäkter från Hov- respektive Slottsstaten.

Däremot vad gäller kungliga resor finns en finsk motsvarighet. Dock saknas direkt motsvarighet till det så kallade statsflyget som svensk institution betraktad, utan presidenten reser vid internationella resor huvudsakligen med kommersiella flygbolag samt inrikes även med helikoptrar som tillhandahålls via försvarsmakten samt kustbevakningen. Det finska flygvapnet skall även förfoga över en miniflotta av tre stycken så kallade Learjet-plan som kan användas för att transportera högt uppsatta tjänstemän.

Av intresse är förstås också omfattningen av resandet, varvid detaljerad statistik avseende den finske presidentens turer visar att denna under ett urval av fem representativa år i snitt avlade 3,1 officiella besök utomlands inklusive statsbesök, medan motsvarande för det svenska Kungahuset baserat på fyra representativa år via statistik från UD var 3,8 sådana besök. Totalt inklusive arbetsbesök och rena mötesresor utomlands gjorde dock den finske presidenten 16 besök under de aktuella åren, med en variation mellan elva och 27 resor. Således avlade den finske presidenten något färre officiella besök, men det totala antalet utlandsresor var sannolikt högre, även om vi saknar uppgifter om det svenska Kungahusets samtliga utlandsresor, drivet av den presidentiella rollen och de krav på tillgänglighet i förhållande till framförallt andra europeiska ledare som denna ställer. En högre andel av presidentens resor antas dock ske med reguljära/icke-chartrade luftburna färdmedel

Om vi antar att det främst är för de officiella besöken som statsflyg kan komma ifråga kan vi utgå från proportionaliteten $3,1/3,8$ enligt ovan och även anta att finnarnas användning av kommersiella lösningar och enklare plantyper gör att kostnaden per flygning kan vara högst 40% av vad det svenska statsflyget medför i kostnadstermer. Detta ger om beräkningen genomförs en kostnad av 8,5 MSEK, vilket är något lägre än vad vi senast antog i ett överslag som inte tog hänsyn till jämförelser av faktiska reseolymer samt mixen mellan chartrat/reguljärt.

Om vi fortsätter med tågkontot kan vi antagligen vara tämligen förvissade om att någon för presidenten reserverad privat väntsal vid Helsingfors Central inte

finns och hade det funnits ett särskilt presidenttåg så hade detta definitivt varit känt via sekundära källor såsom press. Däremot får antas att presidenten i viss mån reser reguljärt med den finska motsvarigheten till SJ, det vill säga VR (Valtion Rautatiet=Statsbanorna). Vi vet inte om han betalar sådana resor ur egen ficka, men antar för enkelhets skull att liksom i det svenska fallet så inte sker.

Vi måste då först avgöra i vilken omfattning den finske presidenten nyttjar det inrikes tågnätet. Vi vet via statistik över den finske presidentens förehavanden att han under sju representativa år har genomfört elva stycken (mellan sju och tio per år) som det heter ”resor i hemlandet”. Han har under den perioden också genomfört i snitt 53 resor (mellan 38 och 90) evenemang i huvudstadsområdet. Besöksmålen inom huvudstadsområdet, som antas inkludera bland annat hela Hangö-näset och Östra Nyland, antas i huvudsak nås med egen bil, men i övrigt kan tåg komma ifråga. För hela det svenska Kungahuset antog vi ju 25 tågresor per år, vilket antas vara väsentligt lägre för den finske presidenten, med tanke på att det genomsnittliga antalet officiella inrikesresor endast sägs vara elva och en del av dessa också anges ske med försvarets helikopterflotta. Vi utgår därför för att den finske presidenten inte gör mer än fem inrikes tågresor om året.

För den svenske Kungens vidkommande antog vi att i snitt 14 platser ockuperades per resa inklusive säkerhetspersonal, övriga medföljande samt vid behov avspärrade platser. Presidentens entourage antas vara mera begränsat och vi utgår från åtta platser. Gällande kostnaden per person och resa utgick vi för den svenske Kungens del från 900 SEK per tur- och returresa. Den enda justering som här krävs är någon form av köpkraftsindex, såsom det väletablerade och genom sin enkelhet tilltalande Big Mac-index, som för närvarande uppgår till 6,10 USD för Sverige respektive 5,60 USD för Finland, vilket ger en justeringsfaktor 0,92 och en kostnad per tågresa i Finland av 826 SEK, vilket ger en total tågkostnad för den finske presidenten av mycket beskedliga 33 kSEK.

Om vi så fortsätter med de kostnader som uppstår vid myndigheter som har samröre med statschefen, är denna kostnadsanvändning i ganska hög grad koncentrerad till UD såvitt avser vad som sker på central nivå. Vi har här ingen konkret vägledning beträffande Finland, bortsett från att Lyrevik anger att 2009 överfördes en kostnads massa om 2,2 MEUR från det finska utrikesdepartementet till presidentkansliet avseende statsbesök och andra mötesresor, vilket omräknat till svenska kronor samt med index-uppräknning baserat på konsumentprisindex med 38,5% ger oss 33 MSEK. Detta säger dock lite om hur stor den kvarvarande kostnader för det finska UD:s del är, även om den uttryckliga kompetens- och resursöverföringen talar för att det finska presidentkansliet är mer självförsörjande gällande kapacitet för att genomföra statsbesök alternativt var extremt ”lean” dessförinnan.

A photograph of a stone lion sculpture on a pedestal in front of a large building, with a purple text box overlaid on the right side. The lion is greenish-grey and is resting its paw on a globe. The building is a grand, multi-story structure with many windows. In the background, there are other buildings and a spire. The sky is blue with some clouds. In the foreground, there are several black street lamps and a stone archway. A woman and two children are walking through the archway.

**I jämförelsen
blir kostnaderna
för republik
72% billigare i
förhållande till
monarki, med
hänsyn tagen till
kostnader för att
hålla val.**

För svenska UD:s del har vi räknat med 35 MSEK, vilket i det hela är baserat på hårda siffror från Danmark. Justering måste då ske bland annat med hänsyn till att Finland som relativt sett mindre land har en mindre ambitiös utrikesförvaltning. Finlands befolkning utgör ju 53% av Sveriges, men en proportionell nedjustering är att gå för långt. Låt oss därför säga att det finska utrikesministeriets motsvarande kostnad är två tredjedelar av vad den är i Sverige, således 23,3 MSEK. Samma formel appliceras på de övriga departementet och detta ger 8,3 MSEK för Finlands del.

Gällande lokala myndigheters bidrag och medverkan har vi tidigare gjort mer av en schablonmässig skattning, men tar oss denna gången tiden att göra en ordentlig bottom-up-estimering. För de svenska kungligheter antogs ju 100 events inom denna kategori. Antingen kan detta skalas ner genom att justera för det totala antalet programpunkter (2024 var det 1 001 i Sverige och 425 i Finland medan snittet för Sverige baserat på åtta år var 782 events och för Finland baserat på sju år 302). För 2024 hade Finland således 42% så många programpunkter som Sverige och baserat på snittet 39% så många, vilket ger ett snitt av snittvärdena av 41% och därmed ett estimat om 41 programpunkter med lokalt polispådrag i Finland, vilket kan ställas mot ett snitt av 64 programpunkter i form av resor i hemlandet och deltagande i evenemang i huvudstadsområdet. Även givet detta framstår de 41 som ett rimligt antagande och vi nöjer oss således med det estimatet.

Gällande hur många dagsverken inom kommuner (kaupunki/kunta) och länsstyrelser detta medför antar vi att en presidentvisit inte är en fullt lika stor händelse för inblandade parter som ett kungabesök och det presidentiella besöket har ofta mer av arbetskaraktär, utan samma ansats till 'magisk touche'. Av den anledningen drar vi ned antalet dagsverken från 30 till 20 per tillfälle. Vidare justeras tjänstemännens lön, återigen med Eurostats arbetskraftskostnadsindex, och detta ger en månadslön av 39,5 kSEK i månadslön samt vidare en total kostnad uppgående till 2,1 MSEK, väsentligt mycket lägre en motsvarande kostnadspost skattad för kungariket.

Vidare innehåller modellen ett kostnadsutrymme för gratis övernattningar vid landshövdingeresidens och liknande i samband med resor ute i landet, med den mycket ringa volymen av tio per år, vilket här reduceras till 5. Kostnaden i Sverige var 5 000 SEK per tillfälle, vilket reflekterade att drottningen förmodades resa med Kungen i flertalet fall och vi antar här att presidentens fru Suzanne Innes-Stubb deltar mera sällan, vilket som utgångspunkt ger en kostnad av 3 500 SEK per övernattning, vilket justeras vidare med Big Mac-indexets justeringsfaktor 0,92, vilket ger oss 3 213 SEK eller totalt endast 20 kSEK.

Vidare skall en liten kostnad påföras för förtäring i samband med besök runt

om i landet och återigen är utgångspunkten de antaganden och resonemang som framlades såvitt avser Sverige, vilka kontrasteras mot Finland och dess specifika förutsättningar. Vi antog ju 55 sådana tillfällen i Sverige, vilket nu dras ned till 30 i Finland. Vi antar vidare att antalet kuvert/portioner i Finlands fall blir 65, då inbjudningslistorna i allmänhet är lite snävare. Kostnaden per portion justeras vidare med Big Mac-faktorn 0,92 ner till 275 SEK och det ger oss 0,5 MSEK i total kostnad, endast 33% av motsvarande värde för Sverige med sin mera vidlyftiga representation.

Låt oss så gå vidare med bevakning av statschefen via public service. I Finland heter statstelevisionen Yle (Ylesradio Oy) och omsatte 2024 548 MEUR, det vill säga 5 994 MSEK. Eftersom Yle bedriver både TV- och radioutsändningar, i motsats till i Sverige där det ju finns en uppdelning mellan Sveriges Television och Sveriges Radio, antar vi att den totalintäkten fördelar sig som den total omsättningen för de båda svenska publika mediebolaget, det vill säga med 62% för TV:n och 38% för radion, vilket ger 3 736 MSEK i TV-pengar inom Yle-koncernen. Yle sänder cirka 19 tusen timmar per år, vilket är 14% mindre än SVT.

Beträffande övervägandet hur mycket av detta som ägnas åt presidenten är de stående inslagen främst presidentens årliga nyårstal samt dennes stora mottagning i presidentpalatset vid självständighetsdagen den 6 december, som alltid ägnas en omfattande TV-bevakning. Inom ramen för löpande nyhetsbevakning finns det snarare anledning att argumentera för att presidenten bereds ett större utrymme än kungen givet hans politiska involvering. Jämförelser kan göras med Italien, där det är en god tumregel att premiärministern är med på TV-nyheterna varje dag, presidenten tre gånger i veckan och påven två gånger i veckan. Låt oss sammantaget säga att Finlands president ägnas tolv timmar TV-tid om året, att ställa mot de 23 timmarna avseende det svenska Kungahuset.

Detta ger 0,08% av total sändningstid, men för att erhålla en kostnadsrelevant andel måste därtill justering ske för relativ produktionskostnadsintensitet, som för svenska kungahuset sattes till 0,80 givet att mycket skåpmat serveras under kunglig etikett. I fallet med den finske presidenten finns faktorer som talar för en ännu lägre produktionskostnadsintensitet givet att produktioner som *"Året med kungafamiljen"* som kräver en del research, redigering och arkivarbete bortfaller, och mycket är ren rapportering och bevakning. Därför sätter vi produktionskostnadsintensiteten till 0,75 och får då att den finske presidenten skall belastas med 0,05% av Yles TV-kostnad, det vill säga 1,8 MSEK, 61% lägre än för Sverige.

Gällande det mindre animerade radiomediet skattas Yles totalkostnad till 2 258 MSEK. Här har vi satt Kungens andel till 75% av den kungliga andelen för TV:n, vilket ger 0,06%. Även i Finland antar vi en lägre andel för radion som med

sin icke-visuella karaktär inte lämpar sig för galaevents och liknande. I Finland är denna bias dock inte lika påtaglig som i Sverige, eftersom inslag om presidenten ofta har en mera intellektuell karaktär med ett politiskt innehåll, där reella sakfrågor tas upp i en seriös anda. Därför sätter vi andelen till 90% av TV-andelen, vilket ger 0,04% och det ger i sin tur en kostnad av 1,0 MSEK, lägre än för Sverige, men endast 51% lägre.

Gällande dekorationer var ju sådana i hög grad drivna av förekomsten av särskilda kungliga flaggdagar (sju till antalet inklusive Gustaf Adolfsdagen). I Finland flaggas det ganska friskt med tolv officiella flaggdagar och därtill ytterligare vedertagna men ej officiella flaggdagar, vilket ger totalt 18–20 stycken mot 16,25 i Sverige. Dessa inkluderar vissa flaggdagar föranledda av kristna högtider, men också egna flaggdagar såsom Runebergsdagen, Kalevaladagen och Minna Canths dag. Den enda flaggdag som skulle kunna knytas till presidenten är självständighetsdagen den 6 december, då ju presidenten står i fokus för uppmärksamheten. Samtidigt skall erinras att det är självständigheten som sådan och inte republikanismen som firas och sannolikt skulle detta ha blivit en flaggdag också om Finland hade varit en monarki. Vi räknar för Finlands del därför med endast 0,5 flaggdagar föranledda av statsskicksmodellen.

Förvisso skulle man då kunna hävda att det faktum antalet flaggdagar i republiken Finland är i stort sett ekvivalent med monarkin Sverige talar för att det totala antalet flaggdagar är ganska konstant och att det ifall den svenska monarkin avvecklades till förmån för republik skulle de förr eller senare ske en utfyllnad, där de kungliga flaggdagarna ersattes av mer demokratibetonade flaggdagar, och exempelvis skulle det gå att föreställa sig att det i patriotismens tecken infördes en Rydberg-dag eller en Heidenstam-dag i analogi med den finska Runebergsdagen, men vi tillåter oss att bortse från den aspekten för att istället hålla oss till hur många av de per idag faktiskt förekommande flaggdagarna i respektive land som har en tydlig statsskicksanknytning.

Den första härtill relaterade och av flaggningsintensiteten beroende kostnads-posten utgörs av flaggning på offentliga byggnader. Vi finner det rimligt att utgå från att antalet flaggor per event per kommun efter storleksintervall är en strukturvariabel i så måtto att denna variabel antar samma värden som för Sverige och det handlar ju då om 15 flaggor för kommuner med färre än 15 000 invånare, 35

I Finland är denna bias dock inte lika påtaglig som i Sverige, eftersom inslag om presidenten ofta har en mera intellektuell karaktär med ett politiskt innehåll.

flaggor för kommuner i intervallet 15 000–50 000 invånare samt 55 flaggor för sådana kommuner där det residerar 50 000 invånare eller fler. Vi kan då skatta antalet relevanta flaggstänger enligt nedan:

Parameter	Liten kommun	Medelstor kommun	Stor kommun	Totalt
Befolkningsintervall (pe)	<15	15–50	>50	n.a.
Antal flaggor per kommun (#)	15	35	55	29
Antal kommuner (#)	234	53	21	308
Totalt antal flaggor (#)	3 510	1 855	1 155	6 520

Tabell 25. Antal flaggor på offentliga byggnader i Finland 2024.

I Finland finns det efter den senaste kommunsammanslagningen 2023 308 kommuner, vilket ger en genomsnittlig kommunstorlek av 18 kpe, mot 37 kpe i Sverige, där antalet kommuner har varit konstant sedan utbrytningen av Knivsta från Uppsala kommun 2003. Således finns det fler småkommuner i Finland jämfört med i Sverige och 76% av de finska kommunerna har färre än 15 tusen invånare mot 46% i Sverige, medan 7% av kommunerna i Finland har mer än 50 tusen invånare att ställa mot 18% i Sverige. Sammantaget ger detta för Finlands del således 6 520 flaggor på offentliga byggnader, varav 3 510 i småkommuner, 1 855 i medelstora kommuner samt 1 155 i större kommuner, mot 8 530 sådana flaggor i Sverige.

Låt oss vidare anta att fördelningen mellan olika slags offentliga byggnader antas vara densamma i de båda länderna och så även den andel av de offentliga byggnaderna som flaggar vardag som helg (se vidare tabell 7). Eftersom den finska självständighetsdagen är fixerad vid datum kan den infalla såväl vardag som helg och således infaller 71% av alla självständighetsdagar på vardagar och 29% på helger. Detta faktum gör det möjligt att skatta det totala antalet presidentrelaterade flaggningar enligt nedanstående tabell:

Samttaget ger detta för Finlands del således 6 520 flaggor på offentliga byggnader, varav 3 510 i småkommuner, 1 855 i medelstora kommuner samt 1 155 i större kommuner, mot 8 530 sådana flaggor i Sverige.

Parameter	Flaggstänger på offentliga byggnader som flaggar alla dagar	Flaggstänger på offentliga byggnader som inte flaggar helgdagar	Totalt
Andel av flaggstänger	45%	55%	100%
Antal flaggstänger	2 934	3 586	6 520
Antal presidentflaggningar per flaggstång per år	0,50	0,35	0,42
Totalt antal presidentflaggningar per år	1 467	1 281	2 748
Därav på vardagar	1 048	1 281	2 329
Därav på helgdagar	419	0	419

Tabell 26. Skattning av antal kungliga flaggningar på flaggstänger på offentliga byggnader i Finland.

Gällande kostnaden per hissning respektive halning finns tämligen goda grunder att utföra beräkningen i analogi med Sverige, inte minst då reglerna för hissning och halning av flagga är i princip desamma, det vill säga att flaggan skall hissas 8.00 under sommarhalvåret respektive 9.00 under vinterhalvåret samt halas vid solnedgång, dock senast 21.00. Detta ger likartade förutsättningar, men vi justerar ned vaktmästarens lön med arbetskraftsindex från Eurostat, det vill säga med faktorn 93% till 24,2 kSEK per månad. Det ger en timkostnad av 200 SEK för vardag och 300 SEK för helg inklusive OH-påslag.

Vi har nu således enbart att multiplicera antalet flaggningar för vardag respektive helg med tidsåtgång per flaggning samt timkostnad för berörd personal, det vill säga vaktmästare med flaggansvar. Utfallet kommer då att bli som nedan:

Parameter	Vardagar	Helgdagar	Totalt
Antal presidentflaggningar	1 552	489	2 041
Tidsåtgång per flaggning (minuter)	40	70	45
Kostnad per timme (SEK)	200	300	270
Kostnad per flaggning	133	350	166
Total kostnad	0,3	0,1	0,5

Tabell 27. Skattning av personalkostnad för kunglig flaggning på offentliga byggnader i Finland.

Detta ger oss dock en kostnad som stannar vid 0,5 MSEK i termer av arbetskraftskostnad för presidentflaggningarna, varav 68% eller 311 kSEK avser vardag och 32% eller 147 kSEK avser helg. Till detta skall för jämförbarhetens skull i likhet med i det svenska fallet dock läggas kostnaden för själva flaggutensilien. Denna antogs i inköp kosta 750 SEK i Sverige, vilket med vederbörlig köpkraftsjustering motsvarar 689 SEK i Finland. Avskrivningstid (6,5 år) och ränteantagande (7%) är desamma som för Sverige, vilket ger en annuitet av 0,1967 och en årskostnad för flaggan om 135 SEK.

Det totala antalet flaggningar per år sätts till 20 som i Sverige, givet att vissa av de officiella och vedertagna flaggdagarna bortfaller på grund av helg samtidigt som några tillkommer på grund av kommunspecifika flaggningar utanför det generella flaggningsprotokollet. Det totala antalet presidentflaggningar blir endast 0,42 givet att bara halva självständighetsdagsflaggningen allokeras till presidenten, vilket motsvarar 2,1% av alla flaggningar och det ger i sin tur en materialkostnad per flagga av 2,85 SEK, vilket med sammanlagt 6 520 flaggor ger 19 kSEK och slår vi så samman detta med personalkostnaden blir det närmare bestämt 476 kSEK och det är endast 4,7% av motsvarande svensk kostnad.

Då det gäller det i Sverige relativt utbredda bussflaggandet har föreningen genom kontakter med personer med solid Helsingfors-bakgrund erfarit att denna ”*kitchiga*” praxis saknar motsvarighet i Finland och det gör att vi helt kan bortse från denna kostnadspost som således sätts till noll.

Nästa post avser kostnad för blomsterarrangemang vid lokala besök och även här avser vi i årets rapport gå från en mera förenklad faktorsjustering till att göra ett gediget bottom-up-estimat. För det svenska Kungahuset antogs 40 sådana fall per år, vilket antas vara något lägre i Finland givet presidentämbetets lägre ceremonialitetsgrad, varför vi väljer variabelvärde 25. Varje sådant mera påkostat blomsterarrangemang, som i grunden antogs finansierat via det allmännas försorg, antas vidare vara något enklare och mer frugala i presidentens fall. För Sverige antog vi 40 kSEK per arrangemang, vilket med justering med Big Mac-indexet ger 36,7 kSEK, men det justeras sedan också ned ytterligare med en faktor 60% och så blir kostnaden per floristisk uppsättning istället 22,0 kSEK och den samlade kostnaden 0,6 MSEK eller 66% lägre än för Sverige.

Vidare antas också extraordinär renovering med anledning av annalkande statschefsbesök ha en finsk motsvarighet. Vi antog för Sverige en frekvens av 25 förekomster per år och drar här ned detta till 16 för Finland. Avseende kostnadsdimensionen för varje enskilt sådant projekt antog vi 175 kSEK för Sverige, vilket då var en slags snitt av mer kosmetiska uppborstningar och egentliga renoveringar och eftersom vi antar att allt är lite mera småskaligt och modest i det finska fallet

antar vi här 120 kSEK och då blir det i slutändan för Finlands vidkommande en årskostnad av 1,9 MSEK (56% lägre en svensk motsvarighet).

Den första posten i den egentliga residualposten var i det svenska fallet jaktarenden förknippade med kungens olika jakttaganden på olika håll i landet, samt även utomlands och med olika målbyten. Vi valde här att ta Åsa Linderborgs antagande med en nypa salt, givet att flertalet fall torde handla om att Kungen bjuds på privata jakter, varför vi har koncentrerat oss på jakt på statlig mark, det vill säga i princip mark ägd och förvaltd av det statliga bolaget Sveaskog och då primärt vid Halle- och Hunneberg. Vi kan då för det första konstatera att varken Stubb eller Niinistö tycks ha något verifierat jaktintresse överhuvudtaget och Halonen och Ahtisaari framstod ju snarast som än mindre av jägartypen så att vi kanske får gå tillbaka till Mannerheim som var president 1944–46 för att finna en representant för det finska presidentämbetet med ett dokumenterat och välbekant intresse för jakt- och friluftsliv. Eftersom det således redan i utgångsläget är tveksamt om presidentjakter alls förekommer behöver vi inte heller bekymra oss om huruvida eventuella sådana sker på statliga jaktmarker eller ej, utan vi sätter helt enkelt denna kostnadspost till noll.

Nästa post rör offentlig tidsspillan, vilket är full estimerbart genom att falla tillbaka från samma bottom-up-övervägande som Sverige utsattes för. Vi antog för det svenska Kungahuset 80 sådana avspärningar om året och skall nu justera med hänsyn till både totala antalet framträdanden för respektive statschef och den grad i vilken statschefens uppträdande i det offentliga rummet föranleder omdirigerad eller temporärt stoppad trafik. Vad vi vet med säkerhet är att för 2024 hade den finske presidenten en volym avseende programpunkter som var 42% av motsvarande värde för det svenska Kungahuset och baserat på en något längre tidsserie var motsvarande värde 39%. Vidare får behovet av att interferera proaktivt i trafikflödena antas vara relativt sett något mindre för presidenten givet att Kungen är en tyngre dignitär, samtidigt som presidentens politiska makt verkar i motsatt riktning. För att inte undervärdera den finske presidentens trafikpåverkan antar vi 55 tillfällen med signifikant trafikpåverkan med förseningar som följd.

Slutligen skall vi så även introducera den nästa kuriosamässiga kostnaden för att betala lokala blåsorkestrar som förgyller statschefsbesöket. Vi bedömer att omfattningen är lägre än i Sverige där vi antog 17,5 avlönade blåsorkesterframträdanden och detta på grund av det ceremoniella pådraget i Finland generellt sätt är något mindre samtidigt som den finske presidenten inte har riktigt samma exponering, vilket också reducerar antalet potentiella blåsorkesterspelningar med statschefsanknytning. Blåsorkestrar som fenomen betraktat uppfattar vi förvisso

vara i stort sett lika populärt i Finland som i Sverige, men vi antar ändå det lägre värdet tio för Finlands del. Gällande gagets storlek antar vi att musicerandet liksom i Sverige till övervägande delen utförs av icke-professionella musikanter i form av elever i kommunala musikskolan och liknande, och vi gör därför en enkel nedjustering med Big Mac-index, från 5 000 SEK per spelning till 4 590 SEK per spelning och det ger som modellrelevant värde 0,05 MSEK (48% lägre än svensk motsvarighet).

Vidare kräver kalkylen en uppfattning om interventionens omfattning i de fall ett trafikpolisliert ingripande inför kortegens ankomst faktiskt kommer till stånd. För Sverige antog vi 1 000 personer och det skalar vi nu ner till 875 givet att en presidentpassage förmodas locka något färre åskådare än en kunglig sådan. Vi skall vidare skatta hur lång tid varje drabbad person försinkas och utgår från de 15 minuter som antogs för det svenska Kungahuset. Vi antar bland annat givet att de presidentrelaterade avspärningarna förmodas vara något mera kortvariga endast 12,5 minuter i Finland och tänker oss då bland annat att den finska polisen kan jobba med mer av ett *”lean/just in time concept”* och inte behöver vidta åtgärder lika lång tid i förväg i förhållande till förväntad ankomsttid. Slutligen när det gäller att värdera de påverkade trafikanternas tid utgår vi från samma normvärde som för Sverige, fast med den sedvanliga köpkraftskorrigeringen och det ger oss 201 SEK/timme samt totalt för Finland vidkommande 2,0 MSEK (54% lägre än för Sverige).

Slutligen får vi inte glömma bort posten för rekvisita i samband med lokala besök, vilken tidigare har skattats mera schablonmässigt, men där vi nu gör en räkneövning på samma nivå som för Sverige. För Sverige antog vi 107, vilket var två tredjedelar av antalet kommunala events i Sverige, som var 160. I Finland antog vi en motsvarande siffra av 68, vilket med samma proportion ger endast 45 motsvarande events i Finland. Antalet flaggor per events sätts marginellt lägre än de svenska 450 vid 375, medan kostnaden för flaggutensilien helt enkelt justeras ned med hjälp av Big Mac-indexet från 10 SEK till 9,18 SEK och detta ger oss totalkostnaden 0,2 MSEK, endast.

Vi skall vidare skatta hur lång tid varje av de kungliga kortegerna försinkad person försinkas och utgår från de 15 minuter som antogs för det svenska Kungahuset.

6.5 Kostnader för valförfarandet

För att beräkningen i slutändan skall bli helt rättvisande går det inte att bortse från de kostnader för att arrangera själva presidentvalet som uppstår. Om Sverige införde republik enligt den av föreningens förordade modellen skulle den kostnaden visserligen bortfalla, eftersom presidenten i det fallet skulle utses indirekt via parlamentets försorg, men jämförelsen avser ju det konkreta fallet Finland och därför skall denna kostnad räknas med. Presidentval hålls vart sjätte år genom allmänna val sedan 1994. Kostnadsutfallet bestäms delvis av om en vinnare kan koras redan i den första valomgången eller om det krävs en andra röstningsrunda för att utse presidenten med majoritet. I de sex presidentval som hittills har gått av stapeln har en andra omgång varit nödvändig fyra gånger; endast Niinistö kunde väljas direkt 2012 samt 2024, medan en andra omgång krävdes när Ahtisaari valdes 1994, Halonen 2000 samt 2006 och Stubb 2024 och således kan vi anta att en andra omgång krävs vid två tredjedelar av valtillfällena.

Information har inhämtats från den finska valmyndigheten som ger vid handen att kostnaden för ett val som resulterar i två valomgångar med indexuppräkning till 2024 motsvarar cirka 262 MSEK, medan kostnaden om den andra omgången kan förebyggas stannar vid 229 MSEK, vilket bygger på tidigare erhållna uppskattningar som har indexuppräknats med den finska motsvarigheten till KPI, det vill säga KHI.

Dessa historiska nyckeltal indikerar att kostnaden för ett val som avgörs i första omgången blir klart högre än ett som fordrar en andra runda och tar vi istället enbart de faktiskt siffrorna för 2024 så blir ökningen från 2017 38% upp till 345 MSEK (27 MEUR) och dessa är således de två senaste hårda siffrorna för val av respektive slag. I modellen och inför framtiden måste vi dock ha en base-case-siffra att räkna med. Vi antar då att 67% av valen även fortsatt kommer att kräva en andra valomgång och räknar utifrån detta fram ett snitt baserat på de indexupprepade kostnadsvärdena för 201 respektive 2024, vilket ger vid handen 307 MSEK.

Till detta kommer stöd till kandidaterna och partierna för att bedriva valkampanj, där sådant stöd vanligen utgår till åtta olika partier med aspirationer att delta i presidentvalet med sina kandidater, nämligen Centerpartiet i Finland, Socialdemokraterna, Gröna förbundet, Sannfinländarna, Svenska folkpartiet, Valmansföreningen A och Valmansföreningen B, där störst stöd brukar utgå till Centerpartiet i Finland (28%), Socialdemokraterna (24%) och Sannfinländarna (20%). Totalsumman inklusive indexuppräkning uppgår till cirka 15 MSEK, vilket ger en total kostnad av 266 MSEK per val eller 44 MSEK per år och detta avsåg valåret 2018, då Niinistö besegrade i första hand Pekka Haavisto.

Det statliga stödet till valkampanjerna steg fram till 2018 högst växentligt, närmare bestämt med 84% och då upp till 2,4 MEUR eller 24 MSEK. Vid detta tillfälle hade Valmansföreningen A och Valmansföreningen B som tycks framstå som tillfälliga partikonstellationer ha upphört med sitt deltagande, medan istället partiet Rörelsen.NU har tillkommit. Bortsett från Valmansföreningarna A samt B och Vänsterpartiet vars bidrag tycks ha minskat med 92% (såvida detta inte förklaras av en lägre bidragsandel från enskilda individer samt privata företag) så har samtliga i presidentvalet deltagande partikonstellationer ökat sina statliga bidrag med mellan 11% såvitt avser Centerpartiet och 51% såvitt avser Gröna förbundet, upp till med 140% för Socialdemokraterna samt 208% för Sannfinnländarna. Regleringen av partiernas stöd till kandidatkampanjer innebär att staten skall stå för 75% av bidrag som kanaliseras via partierna, vilket dock inte innebär att det saknas andra finansieringskällor och eller att dessa är ovktigta. Exempelvis stod sådana 2018 för mellan 4% för Sannfinnländarna och 20% för Centerpartiet och hela vägen upp till 59% för Valmansföreningen A och 72% för Svenska Folkpartiet. Totalt sett står bidrag från enskilda för 24% av den totala kampanjkostnaden, bidrag från företag för 14% och bidrag från övriga givare för 20%.

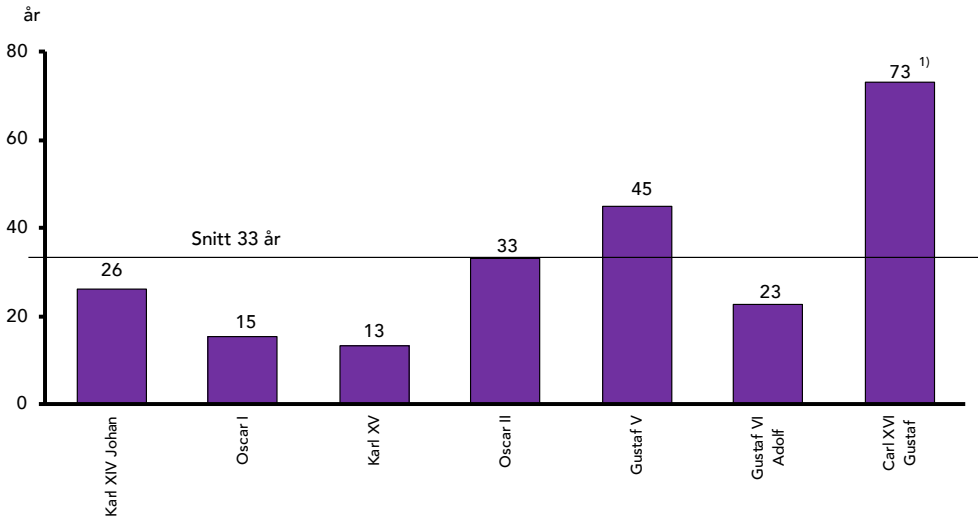
7 Alternativa beräkningsansatser

Någon egentlig konkurrerande beräkning motsvarande vår ansats tycks inte föreligga, vilket är ett av huvudskälen till att rapporten kan anses befogad och intressant, eftersom ”*something is better than nothing*”. Frågan vad det totala kalaset går på är trots allt inte helt ointressant. Även om vi står för den enda valida helhetsansatsen att kvantifiera och sammanställa monarkins verkliga kostnader innebär detta inte att frågan om monarkins kostnadskonsekvenser har förblivit okommenterad i media och andra sammanhang. Redan Stig Dagerman ägnade en så kallad dagsedel åt kostnaden för Eriksgator och nämnde en kostnad av 40 kSEK per dag för en sådan begivenhet och detta avsåg året 1954 då Gustaf VI Adolf var i färd med att avverka sådana turnéer för att befästa sin ställning som ny regent. Dagermans berömda dagsedlar var ju i grunden betraktelser över tidningsnotiser i aktuella ämnen som han ägnade sin litterära uppmärksamhet och denna siffra hade således figurerat i lokalpressen. Det intressanta är kanske inte siffran i sig utan att människor redan under 1950-talet gjorde sig tankar om vad Kungahusets innebär i kostnadstermer samt att en stor författare sysselsatte sig med detta tema.

För att kunna beakta den och inkorporera den i vår analys måste den förstås till att börja med indexuppräknas. Detta försvåras av att basåret för SCB:s KPI-serie är 1980, men SCB tillhandahåller en mera approximativ funktion för att fastställa prisförändringstakten över längre tidsperioder som anger en total inflation av 1 738% mellan 1954 och 2024, vilket gör att en relevant jämförelsesiffra blir 735 kSEK, det vill säga per diem för en Eriksgata. Detta skall så omvandlas till en årlig kostnad för att kunna integreras i föreliggande ramverk och vi måste då veta hur ofta en ny kung installeras, hur många län som skall besökas och hur stor tidsåtgången är per besökt län i en komplett Eriksgata.

Om vi antar att nuvarande kung kommer att förbli på tronen till en ålder av 100 år har Bernadotte-ätten då regerat under 229 år, vilket ger 33 år per kung.

Om vi antar att nuvarande kung kommer att förbli på tronen i vart fall till en ålder av 100 år, det vill säga till 2046, erhåller vi att Bernadotte-ätten då har regerat under 229 år, vilket ger 33 år per kung enligt nedan:

1) Antag att Kungen abdikerar senast 2046
Källa: Sveriges regentlängd

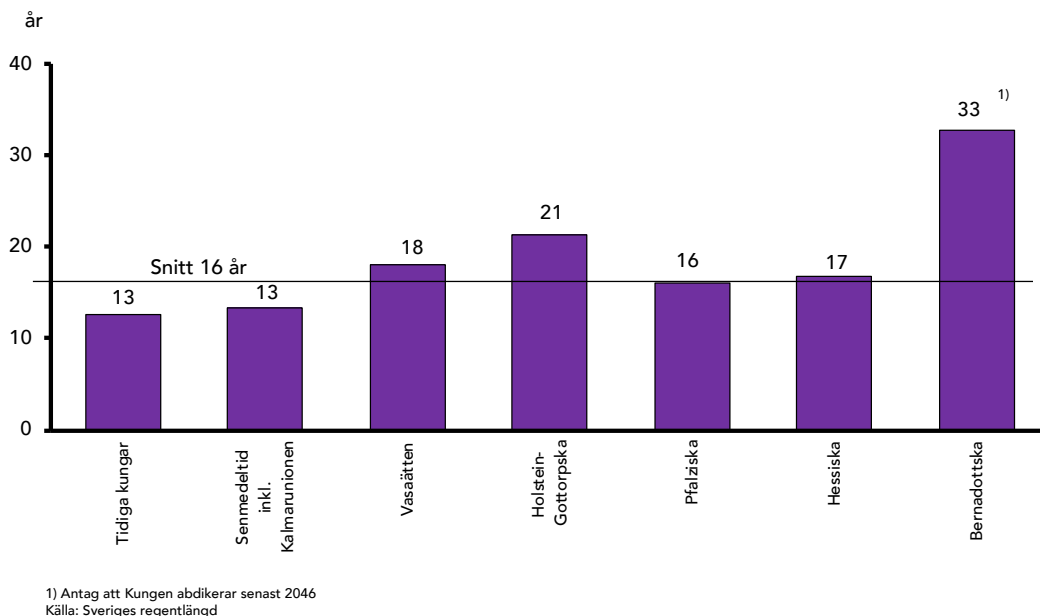
Figur 24. Regenttid per kung inom Bernadotte-ätten.

Alternativt kan vi beakta även andra ätter, där den genomsnittliga regeringstiden har varit något kortare. Vi kan då utgå dels från de övriga fyra ätter som föreligger från Gustav Vasa och framåt, dels från regentlängden före Gustav Vasa, som är behäftad med större osäkerhet, men i princip sönderfaller i de två delperioderna tidiga kungar (970–1222) och senmedeltid inklusive Kalmarunionen (1222–1523). Datamaterialet baserat på hela denna period kommer då att se ut som nedan:

Ätt/period	Antal år (#)	Antal regerande kungar (#)	Snitt antal år per kung (#)
Tidiga kungar	252	20	13
Senmedeltid inkl. Kalmarunionen	301	23	13
Vasa	126	7	18
Holstein-Gottorp	64	3	21
Pfalz	32	2	16
Hessiska	67	4	17
Bernadotte	229	7	33
Totalt	1 071	66	16
Totalt fr o m Gustav Vasa	518	23	23

Tabell 28. Översikt antal kungar och regenttid per ätt

Den genomsnittliga regenttiden per kung blir således 16 år baserat på hela stickprovet och 23 år om vi enbart utgår från kungar från och med Gustav Vasas regeringsperiod (1523–1560). Det må framstå som långsökt att i en sådan här kalkyl utgå från förhållanden som sträcker sig tillbaka till Medeltiden, men precis som Pär Lagerkvist påpekar att det endast har passerat 40 generationer från Kristi födelse så handlar detta endast om 20 generationer från den förste kungen Erik Segersäll fram till idag. Om vi summerar dessa ”findings” i ett diagram, får detta nedanstående utseende:

Figur 25. Regenttid per kung per ätt.

Den Bernadottska ätten avviker således tydligt uppåt med en längre regeringstid (45% längre än för ätter från och med Gustav Vasa och 100% längre jämfört med alla kända kungar i regentlängden) och hela fem Bernadottekungar har haft en regeringslängd av över 20 år: Nuvarande kung med hittills 52 år, Gustaf V med 45 år, Oscar II med 33 år, Karl XIV Johan med 26 år samt Gustaf VI Adolf med 23 år. Övriga ätter från och med Gustav Vasa ligger samlade i intervallet 16–21 år med längst genomsnittlig regentlängd för Holstein-Gottorpska ätten, däribland Karl XI med 37 år. De tidigare kungarna samt de övriga före Gustav Vasa regerade under mer turbulenta förhållanden, samtidigt som medellivslängden då var kortare, vilket ger en kortare genomsnittlig regenttid av 13 år. För kalkylens ändamål är det sammanfattningsvis fullt rimligt att räkna med ett värde mellan det estimerade värdet för Bernadotte och det totala snittet från och med Gus-

tav Vasa, det vill säga mellan 23 och 33 år och vi lägger oss med 27,5 år i mitten av det intervallet.

Nästa fråga är hur många Eriksgate-dagar som ingår i en Eriksgata och det estimerat måste ju för det första baseras på antalet län som skall besökas, det vill säga 21, eftersom det är län och inte landskap som utgör rundresans formella anhalter. Varje län lär vidare kräva två dagars medverkan, eftersom en dag sannolikt är för kort i synnerhet för storlän (Västra Götaland och Skåne) och ytlän (Norrbotten och Västerbotten). Detta ger 42 dagar för en komplett Eriksgata, vilket med Dagermans nyckeltal skulle kosta 31 MSEK. Detta skall i sin tur slås ut på de 27,5 år som ett regentskap antas vara och vi erhåller då en kostnad av 1,1 MSEK, vilket ju är mycket modest inte minst som det motsvarar endast 0,1% av totalkostnaden för monarkin enligt denna ansats.

Till saken hör visserligen att numera sker motsvarande rundresor även vid jubileer på tronen och inte endast i samband med installationen av en ny kung, såsom exempelvis skedde då Kungen suttit 40 respektive 50 år på tronen, vilket gör att fler iterationer egentligen borde läggas in i beräkningen. Å andra sidan reflekteras detta redan i de kostnader som har räknats fram i form av polisiär säkerhet relaterad till specifika kungliga begivenheter och såvitt avser Kungahusets egna kostnader för motsvarande arrangemang får de antas täckas med apanagemedlen som ju redan finns med i kalkylen. Därmed finns inget behov av att särskilt justera beräkningsmodellen för att fånga upp extraordinära kostnader med anledning av Eriksgator o dyl och denna delanalys illustrerar således snarare den fundamentala slutsatsen av detta arbete att det inte är mindre kostnadsposter i samband med ceremonier som gör monarkin dyr utan snarare de stora strukturella kostnadsblocken relaterade till fastigheter och säkerhet och i så mått må rapporten bidra till att tillrättalägga allmänheten i gemens bild av vad som driver stora kostnader och inte i detta sammanhang.

Om vi istället utgår från vad som framkommit inom ramen för den svenska debatten på senare år så kan det framförallt finnas anledning att kommentera uppgifter som har spritts av Rojalistiska föreningen, inte minst då dess ordförande Patrik Åkesson den 7 maj 2020 via riksradien gjorde gällande att den sammanlagda kostnaden för den svenska monarkin skulle vara 0,60 SEK per svensk medborgare och månad, medan motsvarande kostnad i Finland skulle vara 1,80 SEK, vilket utifrån då aktuella befolkningstal (10,3 Mpe för Sverige samt 5,5 Mpe för Finland) implicerar en totalkostnad av 74 MSEK för Sverige och 119 MSEK för Finland. För Sveriges del motsvarar detta approximativt Hovstatens andel av apanagemedlen, som för 2019 belöpte på 72 MSEK respektive med aktuella siffror för 2024 var 86 MSEK, vilket svårligen kan betraktas som en seriös och

metodologiskt grundlig ansats att beräkna en totalkostnad, eftersom angivna belopp endast motsvarade omkring 5,0% av den samlade kostnadsmassan enligt vad som framkommer i vår granskning som ju väger in betydligt fler kostnadskomponenter.

Om vi övergår till Finland så innebär Rojalistiska föreningens uppskattning, som för övrigt aldrig har redovisats i detalj eller explicit, enligt vårt sätt att se på saken en kraftig underskattning, detta då den totalkostnad som följer av angivna nyckeltal endast motsvarar 34% av totalkostnaden exklusive kostnaden för själva valförfarandet, som Rojalistiska

föreningen själva anger är inte beaktad i deras estimat. Om det istället är så att siffran ifråga är avsedd att kunna ställas mot Hovstatens apanagedel så stämmer den dock än mindre, eftersom motsvarigheten till Hovstatens andel av apanaget enligt ett strikt synsätt enbart är presidentens lön, motsvarande 1,9 MSEK per år efter Stubbs höjning eller 1,5 MSEK på Niinistö's tid. Vid en välvillig tolkning av Rojalistiska föreningens påstådda alternativkalkyl skulle det aktuella beloppet kunna ställas mot den summa i det finska fallet som skulle kunna anses vara jämförbar med det svenska apanaget i dess helhet, således 82 MSEK vid tillfället ifråga eller 103 MSEK enligt årets uppdaterade version, men även med en sådan tolkning skulle rojalisterna ha gjort sig skyldiga till en felskattning, vilket bidrar till den felaktiga bild av den relativa kostnaden för de alternativa statskicksordningarna som rojalisternas kalkyl förmedlar.

Utöver detta tangerar som berörts i förordet både Åsa Linderborg och Thomas Lyrevik frågan om totalnotan för monarkin utan att i tablåform försöka utföra just det räknestycke som denna rapport är ägnad åt att klarlägga, men båda landar i att en dryg miljard kronor är en fullt rimlig siffra avseende den totala kostnadsvolym med vilken Kungahuset är förknippad.

En dryg miljard kronor är en fullt rimlig siffra avseende den totala kostnadsvolym med vilken Kungahuset är förknippad.

8 Känslighetsanalyser

Liksom i den senaste upplagan av rapporten vill vi villigt erkänna att resultaten skall ses i skenet av att analysen i hög grad bygger på estimat och siffror som är behäftade med osäkerhet. Av den anledningen är det angeläget att undersöka känsligheten för nyckelparametrar för att komma fram till hur variationer i dessa slår mot utfallet. Liksom tidigare år fokuserar vi i känslighetsanalysen på de kostnadsblock som bidrar mest till monarkins förhållandevis höga kostnadsposition i form av säkerhet samt fastigheter, och varierar följaktligen den andel av säkerhetspolisens kostnad som har samband med de kungliga liksom den totala militära säkerhetskostnaden. I den föregående analysomgången varierade vi vidare uthyrningsgraden i slotten, men eftersom Statens Fastighetsverk per idag rapporterar en betydligt högre uthyrd andel, men till en orimligt låg hyra, så varierar vi här istället den hyra per kvm som tas ut och som målvariabel har vi dels monarkins totala kostnad, det vill säga det som i basecase uppgår till 1 055 MSEK, dels kostnadsdifferensen i förhållande till republiken, som i vårt grundscenario antar värdet 760 MSEK.

Låt oss inleda med den delkänslighetsanalys som rör hur totalkostnaden för monarkin varierar med olika värden såvitt avser den hyra som går att få ut per kvm slottsyta i de olika delarna av beståndet. Utfall framgår av figur nedan:

Känslighetsanalys totalkostnad monarki M.a.p. uthyrningskostnad MSEK						
		Hyra per kvm nyckelslott (SEK)				
		2 500	3 250	3 750	4 250	5 000
Hyra per kvm övriga slott (SEK)	2 250	1 006	1 020	1 029	1 038	1 052
	2 750	1 019	1 033	1 042	1 051	1 065
	3 250	1 032	1 046	1 055	1 064	1 078
	3 750	1 045	1 059	1 068	1 077	1 091
	4 500	n	1 078	1 088	1 097	1 111
		=Grundscenario				

Figur 26. Känslighetsanalys total kostnad för monarkin med avseende på uthyrningskostnad.

De varierade parametrarna är som framgår hyresnivån för nyckelslott och övriga slott, men eftersom vi i denna version av rapporten har differentierat hyresnivån inom dessa båda kategorier avser de värden som anges i känslighetsanalysen Stockholms slott respektive Riddarholmskyrkan, och övriga objektens hyra antas variera proportionellt utifrån den nivå de åsatts i rundscenario. För de båda referensobjekten varierar dock hyresnivån mellan 2 500 och 5 000 SEK/kvm/år för Stockholms slott med ett grundscenariovärde av 3 750 SEK/kvm/år, medan Riddarholmskyrkans hyra varierar från 2 250 till 4 500 SEK/kvm/år, med ett base-case av 3 250 SEK/kvm/år och mellan dessa extrempunkter kommer totalkostnaden då att variera mellan 1 005 MSEK och 1 110 MSEK, det vill säga med 105 MSEK.

Vi studerar vidare vilken effekt samma variationsövning har på differensen mellan kostnaden för monarkin respektive republiken och erhåller då värden enligt nedan:

		Hyra per kvm nyckelslott (SEK)				
		2 500	3 250	3 750	4 250	5 000
Hyra per kvm övriga slott (SEK)	2 250	702	716	726	735	749
	2 750	715	729	739	748	762
	3 250	728	742	752	761	775
	3 750	741	755	765	774	788
	4 500	761	775	784	793	807

= Grundscenario

Figur 27. Känslighetsanalys kostnadsdifferens för monarki vs. republik med avseende på uthyrningskostnad.

Här kommer således differensen att variera mellan 711 MSEK i scenariot med 2 250 SEK/kvm/år i hyra för Riddarholmskyrkan samt 2 500 SEK/kvm för Stockholms slott och upp till 816 MSEK i det scenario där dessa båda parametrar antar värdena 4 500 SEK/kvm/år respektive 5 000 SEK/kvm/år.

Vidare fortsätter vi med känslighetsanalysen avseende säkerhet, där målvariabeln först är kostnadsdifferensen mellan monarki och republik och de varierade variablerna den andel av de kostnader som uppstår hos Säpo respektive Skypos som skall anses vara hänförliga till statschefen och beskyddandet av denne. Utfall framgår av figur enligt nedan:

**Känslighetsanalys kostnadsdifferens monarki vs. republik
M.a.p. statschefsämbetets andel av säkerhetspolisens kostnad
MSEK**

		Kungahusets andel av Säpos kostnad (%)				
		5,0%	7,5%	10,3%	20,0%	30,0%
Presidentens andel av Skypos kostnad (%)	1,3%	639	700	769	1 006	1 251
	2,5%	630	691	760	998	1 243
	3,8%	621	683	752	989	1 234
	7,5%	596	658	726	964	1 209
	10,0%	579	641	710	947	1 192
		= Grundscenario				

Figur 28. Känslighetsanalys kostnadsdifferens för monarki vs. republik med avseende på andel av säkerhetspolisens kostnad.

Att detta är verkliga nyckelvariabler framgår av att kostnadsskillnaden varierar mellan 647 MSEK och 1 200 MSEK, det vill säga med 672 MSEK. Andelen av Säpos totala budget har då låtits anta värden mellan 5,0% och 30,0%, där grundscenariot motsvarar 10,3%, medan andelen av Skypos kostnad istället varierar mellan 1,3% och 10,0%, med 3,8% i grundscenariot. Vidare upprepar vi känslighetsanalysen en sista gång och gör det nu med totalkostnad för monarkin som målvariabel och med variationer i andel av Säpos kostnad samt total militär säkerhetskostnad inklusive samtliga komponenter, med nedanstående utfall:

Kostnadsskillnaden varierar mellan 647 MSEK och 1 200 MSEK där grundscenariot motsvarar 10,3% av Säpos totala budget.

Känslighetsanalys totalkostnad monarki

M.a.p. statschefsämbetets andel av säkerhetspolisens kostnad MSEK

		Kungahusets andel av Säpos kostnad (%)				
		5,0%	7,5%	10,3%	20,0%	30,0%
Total försvarsrelaterad kostnad för KH (MSEK)	100	925	859	928	1 166	1 411
	175	873	934	1 003	1 241	1 486
	227	925	986	1 055	1 292	1 537
	300	998	1 059	1 128	1 366	1 611
	400	1 098	1 159	1 228	1 466	1 711

= Grundscenario

Figur 29. Känslighetsanalys total kostnad för monarkin med avseende på andel av säkerhetspolisens kostnad samt total militär säkerhetskostnad.

Variationsspannet blir i detta fall ännu något större, mellan 924 MSEK och 1 710 MSEK, det vill säga totalt 786 MSEK, och vi har då varierat andelen av säkerhetspolisens kostnad inom samma intervall som i det föregående, det vill säga mellan 5,0% och 30,0%, medan den militära säkerhetskostnaden har låtit variera mellan 100 och 400 MSEK, med 227 MSEK i vårt grundscenario.

9 Kungahusets värdekedja

För att bättre förstå den kartlagda kostnadsmassan och dess kostnadsdrivande dynamik har föreningen också gjort en ansats att konstruera en värdekedja för Kungahusets vidkommande, också för att kunna besvara frågan vilket värde en institution som konsumerar så mycket av samhällets resurser egentligen levererar. Vårt utkast till kunglig värdekedja framgår nedan:

Figur 30. Kungens värdekedja.

Vi har således valt att dekomponera det kungliga värdeskapandet i fyra separata huvudsteg, där det första utgörs av "ätt-management", det vill säga åtgärder som syftar både till att hålla ätten intakt, att säkra dess återväxt och att säkerställa dess konstitutionella ställning. Här ingår även tillskapandet av den grundläggande infrastrukturen som består av slott och andra kungliga byggnader, som ju en gång måste ha antingen förvärvats, ärvts eller vanligare byggts på kunglig begäran/beställning. Detta steg inkluderar således alla aktiviteter som syftar till att få till stånd kungliga giften, samt att se till att dessa resulterar i representativt gångbar avkomma som också är intresserad av att åta sig uppgiften (jämför Drottning Kristinas drastiska tilltag). Vidare ingår Kungahusets strävan att konstitutionellt försvara sin ställning, vilket i forna tider kunde innebära både att försvara Sve-

rige mot främmande makt och att avvärja inhemska kupp försök, men idag mera handlar om att bemöta och neutralisera Republikanska föreningens argument samt att skapa en sådan folklig popularitet som i en demokrati är en förutsättning för bibehållen monarki.

Nästa steg har vi kallat infrastruktur och här ligger allt som har med drift och underhåll av de kungliga fastigheterna att göra, således i princip det mesta av vad som i rapporten förs fram inom kostnadsblocket för just fastigheter. Här ingår emellertid även det som syftar till att rent personellt bygga upp ett fungerande och effektivt hov, både i termer att genom utbildning, mentorskap etcetera dana den uppväxande generationen, samt i viss mån även vidareutbilda de vuxna medlemmarna av Kungahuset (jämför exempelvis Kronprinsessan Victorias officersutbildning inom Försvaret under 2024, som Hovet ännu gärna återkommer till) och att till hovet knyta kompetenta externa medarbetare för att vårda och värna om Kungahuset som institution och sköta dess löpande åligganden. Vi räknar till detta värdekedjesteg också allt som har att göra med ekipering, styling etcetera av kungliga personer samt även kungliga funktionärer, för att dessa skall få ett representativt yttre, samt även tillskapandet av leverantörsrelationer för alla behov inklusive catering i samband med kungamiddagar etcetera.

De därpå följande steget för planering handlar om att planlägga verksamheten utifrån nyckelpersonernas kalender, och både att ta ställning till vilka inbjudningar och sammanhang som bör föranleda kunglig medverkan samt även vilka initiativ som bör tas från kungligt håll inklusive kungliga uttalanden för att undvika en alltigenom reaktiv regim som lätt blir följden vid en sådan politisk degradering som en modern monarki i allmänhet innebär. Här ingår givetvis också detaljplanläggning av statsbesök och liknande i nära samverkan framförallt med UD:s representanter. Vidare ingår vårdandet av Kungahusets relationer samt bilden av Kungahuset, genom nätverkande, korrespondens och ett långsiktigt PR-arbete. Slutligen räknas också hit alla säkerhetsarrangemang inklusive bevakning av både personella skyddsobjekt och fysiska skyddsobjekt i form av slott och andra byggnader där de kungliga vistas från tid till annan.

Slutligen har vi lagt in steget effektivering, som innefattar själva genomförandet av kungliga events av olika slag inklusive vad vi har valt att beteckna som profilering och exponering, men även ingående och upprätthållande av beskyddarskap i olika organisationer som Kungahuset bedömer är värda deras särskilda uppmärksamhet och där en medverkan bedöms som opportun. Slutligen finns även en punkt för regerande, något som tidigare var en kunglig huvudsyssla, men som nu må framstå som en aning obsolet, då ju Kungen idag så att säga inte sitter av timmar på tronen för att ägna sig åt sysslan att regera landet. Vad som därför

åsyftas är därför främst de kvarvarande inslagen av medverkan i anslutning till politiska processer och parlamentariska sammanhang, såsom utrikesnämnd, konseljer, öppnandet av riksmötet samt ackreditering av utländska ambassadörer och andra sändebud.

10 Förutsättningar för den kungliga användningar av offentliga medel

10.1 Riksrevisionens nuvarande granskning av hovet

Ett intressant spörsmål är på vilket sätt och i vilken omfattning de ekonomiska aspekterna på Hovets verksamhet granskas inom ramen för den statliga ekonomiska revisionen och då i första hand via Riksrevisionen, samt vilken politisk och förvaltningsmässig strävan som finns att göra denna mera ingående. Denna rapport utgör ju egentligen inte någon form av revision i ordets rätta bemärkelse, utan kan mera ses som en populärt hållen framställning syftande till att belysa frågan om monarkins samlade samhällsekonomiska effekter.

Enligt en överenskommelse som träffades 1996 mellan regeringen och riksmarskalksämberet ska ämbetet varje år till riksdagen och regeringen lämna en berättelse över den samlade verksamheten inom kungliga hovstaterna. Berättelsen ska enligt överenskommelsen koncentreras till en redovisning av hur de tilldelade medlen har använts för verksamheten inom ståthållarämbetet och husgerådskammaren (den del av anslaget som betecknas Kungliga slottsstaten) medan den övriga verksamheten ska behandlas mycket översiktligt (den del av anslaget som betecknas Kungliga hovstaten). Dessa förhållanden går i sin tur tillbaka till 1840-talet, då de statliga revisorer som även granskade Djurgårdsförvaltningen började granska Slottsstatens ekonomi, medan Hovstaten aldrig varit föremål för statlig revision.

Vad gäller senare års utveckling kan nämnas att 1993 aktualiserades frågan om en utökad insyn av Justitiedepartementet, genom en promemoria, som ytterst hade kunnat innebära att hovet skulle komma att omfattas av statens ekonomiska administrativa regelverk. Riksmarskalksämberet väjde sig dock mot denna möjlighet genom att hänvisa till tre huvudargument, varav det första var att 1974 års regeringsform hade fastslagit att kungens beslutanderätt över hovet inte skulle inskränkas. Det andra skälet var att det vid samma tillfälle av regering och riksdag hade beslutats att hovet inte var att anse som en myndighet och därmed inte berördes av offentlighetsprincipen. Slutligen hänvisades också till 1809/10 års överenskommelse.

Nyheten med detta skulle i praktiken vara att även Riksmarskalksämbetet underkastades statlig revision.

Denna överenskommelse av 1809/10 hade som kontrahenter Karl XIII och Riksständer och bör enligt hovet vara vägledande för kungahusets disposition av statliga fastigheter och anslag än idag. Denna uppgörelse manifesterades främst genom en skrivelse från Riksständer till kungen från den 1 december 1809, som enligt den kungliga uttolkningen skulle erbjuda Karl XIII och hans efterträdare tronen utan tidsbegränsning, vilket enligt en tilläggsanteckning också skall ha antagits av den dåvarande kungen. Skrivelsen eller memorialet gav bland annat upphov till dagens ordning att de kungliga slotten disponeras av kungen, men underhålls av staten genom Statens Fastighetsverk. Således övertog staten ett antal gods och gårdar, även kallade kungsgårdarna, som tidigare hade finansierats av regentens hovhållning, men där hädanefter riksdagen skulle bekosta dessas *"wård och skötsel"*. Härifrån stammar också upplägget att Djurgården står till kungens förfogande genom så kallad enskild disposition.

Från att tidigare ha levt på avkastningen från de aktuella egendomarna, mellan vilka kungen förr också reste runt för att kunna tillgodogöra sig vad gårdarna producerat *in natura*, kom kungen således hädanefter att försörjas genom ett apånage, eller som det uttrycktes *"en viss årlig Summa til underhållande af dess Hof-stat at fördelas efter Kongl. Maj:ts Egen höga disposition och wälbehaga"*. Den nya ordningen skall enligt flera historiker ha drivits fram av det ansträngda statsfinansiella läget, inte minst i kölvattnet av förlusten av Finland och kriget mot Ryssland, samtidigt som kostnaderna för kungahuset svarade för uppemot 10% av statsbudgeten i detta skede, varför denna mer eller mindre skall ha påtvingats kungen. Kritiker menar vidare att hovet har övertolkat överenskommelsen och att det faktum att kungen fritt fick disponera inslaget inte per automatik innebär att användningen skulle vara undantagen insyn och redovisning.

1996 års överenskommelse kan ses som slutresultatet av den process som inleddes med Justitiedepartementets initiativ 1993 enligt ovan. Detta följdes av att regeringen i juni 1994 beslutade att Slottsstaten i delar skulle omfattas av förordningen om myndigheters årsredovisning och anslagsframställning. Även Konstitutionsutskottet verkade pådrivande och uttryckte 1995 att det var önskvärt *"att regeringens anslagsberäkning redovisades på ett sådant sätt att den gav tillräckligt underlag för riksdagens bedömning av medelsbehovet"* och beslutade i konsekvens härmed samma år att regeringen årligen skulle redovisa hur hovet använt sina skattemedel. Regeringen hanterade detta krav genom att i ett regle-

ringsbrev fastslå att reglerna för myndigheters årliga ekonomiska rapportering samt anslagsframställning med undantaget för apanaget skulle tillämpas på hela hovet. På den tiden var hovets anslag om totalt 70 MSEK uppdelat på fyra komponenter i form av apanage (cirka 10 MSEK), Riksmarskalksämbetet (cirka 20 MSEK), Ståthållarämbetet (cirka 30 MSEK) samt Husgerådskammaren (cirka 20 MSEK). Nyheten med detta skulle i praktiken vara att även Riksmarskalksämbetet underkastades statlig revision.

Efter protester från hovet backade dock regeringen och undantog också Riksmarskalksämbetet från den typ av granskning det var fråga om. Samtidigt fick hovet i uppdrag att utreda specifikt vad som skulle undantas från kravet på årsredovisning. Dåvarande riksmarskalken Gunnar Brodin återkom med en utvidgad rättslig analys, som motiverade att Hovstaten i dess helhet fortsatt skulle undantas från insyn, då denna är *”direkt inriktad på att bistå och stödja Konungen i hans roll som statschef.”* Granskningen av Slottsstaten godtogs mot bakgrund av att denna *”bygger på tidigare överenskommelser mellan regeringen och Riksmarskalksämbetet.”* Brodin menade vidare att bakgrunden till denna rågång mellan Hov- och Slottsstaten var svårigheterna att separera kungens privata och officiella ekonomi, vilket talade för den fria dispositionen.

Kritiker ifrågasätter den stora betydelse som i sammanhanget tillmäts 1809/10 års överenskommelse mot bakgrund av de fundamentala skillnader i kungens ställning i övrigt på den tiden, då det ju närmast råde kungligt envælde. Brodins analys utmynnade till sist i tre alternativ för den framtida granskningen av kungahusets verksamhet. Det första gick ut på att en av kungen utsedd auktoriserad revisionsbyrå reviderade hela hovet. Det andra alternativet kan betecknas som *”as is”*, det vill säga att Riksrevisionen skulle revidera Slottsstaten och kungens privata revisor Hovstaten.

En tredje lösning innebar att Riksrevisionen i tillägg till sitt existerande uppdrag också skulle revidera Riksmarskalksämbetets del av Hovstaten. Således utlämnades det alternativ som skulle ha inneburit att Riksrevisionen hade tagit sig an Hovstaten i dess helhet. Brodin utslöt det tredje alternativet och förordade det första, samtidigt som han för att verka tillmötesgående erbjöd att hovet skulle *”producera en årlig rapport över den samlade verksamheten vid Hovstaterna”*, även om syftet med detta närmast kan misstänkas vara pr-mässigt. Den socialdemokratiska regeringen fastnade dock för mittenalternativet, med bibehållna förutsättningar för granskningen och med fokus på ökad insyn i Slottsstaten, för att tillgodose det behov av ökad transparens som trots allt ansågs föreligga. Nu infördes också den beständiga fördelningsnyckel, som säkerställer att 51% av medlen tillförs Hovstaten och 49% Slottsstaten.

Även 1999 är ett märkesår vad gäller graden av insyn i hovets förhållanden. Då ställdes frågan om offentlighetsprincipens giltighet i kungliga sammanhang på sin spets. Bakgrunden var att en journalist hade begärt ut kungens resefakturer avseende ett statsbesök i Sydafrika 1997. Efter att ha fått avslag från Riksmarskalken med hänvisning till att Riksmarskalksämbeten inte utgjorde någon myndighet och därmed inte lydde under offentlighetsprincipen, kom ärendet att överklagas, först till Kammarrätten (numera Förvaltningsrätten) och därefter till Regeringsrätten (numera Högsta Förvaltningsdomstolen). Journalisten anförde därvid att statschefen är en offentlig makthavare som förbrukar skattemedel, och att han i denna sin roll måste kunna granskas offentligt. Emellertid gick domstolen, också i högsta instans, på hovets linje och fastslog att Riksmarskalksämbetet varken var att betrakta som en myndighet eller ett med myndighet jämförbart organ, varför Tryckfrihetsförordningens stadganden om aktinsyn inte befanns vara tillämpliga. Denna dom har därefter systematiskt kommit att återopnas som normgivande i frågor som rör önskemål om att ta del av handlingar såsom allmänna härrörande från hovets verksamheter.

Nästa milstolpe i utvecklingen av praxis kring ekonomisk rapportering gällande hovet är vad som brukar kallas 2005 års överenskommelse, då Regeringen och riksmarskalksämbetet enades om att komplettera överenskommelsen från 1996 när det gäller insyn i kungliga hovstatens verksamhet. Detta föregicks av att den dåvarande riksrevisionschefen Kjell Öberg hade framfört kritik mot oklarheten kring den faktiska kostnadsfördelningen mellan hov- och slottsstat (givet de diametralt skilda insyns- och granskningsmöjligheterna inom respektive enhet). Kompletteringen innebar bland annat att verksamhetsberättelsen ska bli mer utförlig när det gäller den verksamhet som bedrivs inom ramen för anslaget till hovstaten. Förutom uppgifter om antalet anställda ska även antalet resdagar och antalet gäster vid olika slags representation redovisas, liksom uppgifter om hovstallet. Information ska också ges om hovstatens olika organisatoriska enheters andel av de sammanlagda kostnaderna för hovstaten.

Samtliga kostnader som anslaget är avsett att täcka ska vara fördelade på de berörda enheterna. Vidare ska anslagets fördelning på de olika verksamhetsområdena bli föremål för en kontinuerlig diskussion mellan riksmarskalksämbetet

Det öppnar i princip upp för kungahuset att laborera fritt med de tilldelade medlen, i synnerhet den övergripande fördelningen mellan Hov- och Slottsstat.

och Regeringskansliet. Inför en eventuell framtida ändring av anslagsfördelningen mellan hovstaten och slottsstaten ska fortsättningsvis större organisatoriska förändringar dem emellan redovisas i verksamhetsberättelsen för det budgetår då förändringen sker. Emellertid kom Riksrevisionens kritik av avvikelserna från fördelningsnyckeln att lämnas därhän, i det att det fastlades att nyckeln *”skulle gälla långsiktigt och inte rubbas av smärre förändringar i organisation och verkligt kostnadsutfall”*, en formulering som i princip öppnar upp för kungahuset att laborera fritt med de tilldelade medlen och då i synnerhet den övergripande fördelning mellan Hov- och Slottsstat.

I samband med att Konstitutionsutskottet behandlade statsbudgeten för utgiftsområde 1 för 2012 beslutade en majoritet att föreslå riksdagen att bifalla tre motioner från Socialdemokraterna och Vänsterpartiet som förordade en utökad granskning av hovet och att tillkännage för regeringen att regeringen ska genomföra en översyn av den nuvarande överenskommelsen som träffats mellan regeringen och riksmarskalksämberet om redovisningen av hovstatens verksamhet. Riksdagen beslutade den 7 december 2011 i enlighet med utskottets förslag. Från och med verksamhetsberättelsen 2013 redovisar hovet kungafamiljens utgifter på samma sätt som ett företags årsredovisning, med balans- och resultaträkning. Vem som gjort av med vad är dock fortfarande oklart. Utgifterna i verksamhetsberättelsen är inte uppdelade på kungafamiljens medlemmar. Det är värt att notera att Riksrevisionens utökade, men alltså begränsade, insyn i hovförvaltningen inte erhållits genom riksdags- eller regeringsbeslut utan genom att riksmarskalksämberet gått med på det efter förhandling med regeringen, något som illustrerar hovets särställning utanför den egentliga statsapparaten och dess rötter i ett fördemokratiskt statsskick. I praktiken kom vidare det nya redovisningssättet, vilket hade premiär i maj 2014, att endast marginellt avvika från det gamla ifråga om grad av faktisk öppenhet.

Mycket pekar också på att den bild hovet försöker ge av en gradvis ökad öppenhet endast är en chimär och att det finns gott om exempel på att utvecklingen har gått i motsatt riktning. I den första utgivna verksamhetsberättelsen, 1997, särredovisades Ståthållarämbetets olika slottsförvaltningar inklusive Drottningholms kungsgård och Husgerådskammaren. Redan 1998 upphörde den separata redovisningen av Kungsgården, och 2003 skedde samma sak med slottsförvaltningarna. 2004 var det så dags för Ståthållarämbetet och Husgerådskammaren att sluta uppträda som särskilda redovisningsobjekt, vilket omöjliggör en bedömning av deras respektive ekonomiska utveckling. Det går exempelvis inte längre att utläsa hur mycket pengar som används för vården av de statliga samlingar som utgör en del av kulturarvet. Detta gör att i vitala avseenden säger dagens redovisning

från hovet paradoxalt nog mindre än vad den gjorde under 1800-talets första hälft. Ovanpå detta medförde den vidare förändringsprocessen att hovet från och med 2014 upphörde med att som en del av årsredovisningen publicera revisionsberättelserna för Hovstaterna, Slottsstaten respektive Djurgårdsförvaltningen.

Sammantaget har den minskade detaljnivån i de budgeterade medlen medfört att de parlamentariska ambitionerna om ökad öppenhet, som i någon mån intensifierats under senare år, inte har burit frukt, utan i väsentliga avseenden är transparensen lägre nu än vad den var under 1800-talet, då riksdagen budgeterade hovets anslag fördelat på flera poster. Exempelvis 1840 skedde en nedbrytning på kungens- respektive kronprinsens hovhållning, kronprinsessans handpenning, underhållet av slottens möbler, hovstallet utfordring, ved, kol, lyse och renhållning m m liksom kostnaderna för respektive slott. Ännu 1988 specificerade regeringen i sitt regleringsbrev hovets ekonomi i närmare ett tjugotal intäkts- och utgiftsposter.

I 2009 års budget sker den stora liberaliseringen. 'Resor' försvinner helt och istället ska nu apanaget kunna täcka alla kostnader 'för den kungliga familjen'.

10.2 Vem kan få del av apanaget?

Det har skett en liberalisering av riksdagens riktlinjer sedan mitten av 1990-talet och fram till i dag. När kungafamiljen har växt genom bröllop och födslar har kungen både fått mer pengar och friare tyglar att använda apanaget till hela sin familj. Sedan början av 1980-talet har gällt att medlen till Hovstaten varit till för *"Hans Maj:t Konungen och det Kungl. Husets hovhållning."* 1994 säger regeringens budgetproposition tydligt att apanaget bara ska bekosta statschefens officiella funktioner: *"Från anslaget bekostas statschefens officiella funktioner."* I budgetpropositionen för 1995 har man gjort något som ser ut som ett förtydligande då även kostnader som uppstår för resten av kungafamiljen i samband med en officiell resa kan betalas med apanaget: *"Från anslaget [...] finansieras statschefens officiella funktioner inklusive kostnader för den kungliga familjens officiella resor."*

Från 1996 års budget och framåt har man tagit bort *"officiella"* från resorna, vilket öppnar för en första liberalisering: *"Anslaget avser att täcka kostnaderna för statschefens officiella funktioner inklusive kostnaderna för den kungliga familjens resor."*

1997 sker en ytterligare mera teknisk justering, genom att apanaget inte längre redovisas under en egen huvudrubrik i budgetpropositionen avseende Kungliga Hov- och Slottsstaten, utan istället inordnas under Utgiftsområde I Rikets styrelse, som även innefattar riksdag, regering m fl myndigheter. 2005 skedde en skärpning av villkoren och medlens användningsområde stipulerades vara *"kostnader för representation och statsbesök, resor, transporter och personal m m samt levnadsomkostnader som är direkt kopplade till statschefens funktion och således inte är av rent privat karaktär"*, vilket två år senare av en då sittande borgerlig regering mildrades till att anslaget skulle nyttjas för *"att täcka kostnaderna för statschefens officiella funktioner inklusive kostnaderna för den kungliga familjen."* I 2009 års budget sker den stora liberaliseringen. *"Resor"* försvinner helt och istället ska nu apanaget kunna täcka alla kostnader *"för den kungliga familjen"*. Ordet *"inklusive"* blir från och med nu riktigt märkligt att ha kvar, eftersom statschefsfunktionen och *"kostnaderna för den kungliga familjen"* är två helt olika saker. Men hovet utgår själva i sina budgetäskanden ifrån att hela kungafamiljen utövar de *"officiella funktionerna"*, och apanage betalas också till Victoria, Madeleine och Carl Philip Bernadotte: *"Anslaget används för att täcka kostnaderna för statschefens officiella funktioner inklusive kostnaderna för den kungliga familjen."*

Dagens formulering (2018). Familjen består nu – vid sidan av kungen och drottningen – av 15 personer: *"Anslaget får användas för utgifter för statschefens officiella funktioner inklusive utgifter för kungafamiljen [...]"* Republikanska föreningen anser att apanaget ska utgå endast för kungens åtaganden och de uppgifter han har enligt lag. Det finns inga konstitutionella hinder för övriga medlemmar av kungafamiljen att försörja sig själva genom eget arbete. Att de övriga medlemmarna ska avstå från yrkesarbete och ha *"uppdrag"* är deras eget val. Man kan också undra över var gränsen ska gå? Vad händer när det kommer en fjärde generation? Ska alla barn och barnbarn till den nuvarande kungen med ingifta och deras efterkommande också försörjas med apanage?

Förr i tiden skedde vidare en anpassning i form av nedjustering av anslagets omfattning då någon medlem av kungahuset gick ur tiden. Så skedde dock inte i samband med prins Bertils död 1997 respektive prinsessan Lilians bortgång 2013, vilket återigen pekar på att det numera finns fler mekanismer som accelererar den kungliga kostnadsutvecklingen än som bromsar denna.

11 Reformförslag

Republikanska föreningen anser att skattebetalarna ska få reda på vad kungens apanage används till och anser att hela det statliga apanaget, precis som annan skattefinansierad verksamhet, ska redovisas och granskas offentligt.

Republikanska föreningen föreslår följande reformer för att förbättra ansvarsutkrävande och öppenhet i hovets ekonomi.

1. Riksdagen fastställer ett årligt statligt anslag för monarkin – inklusive ett månatligt arvode för kungen – som förvaltas och redovisas av en statlig myndighet och inte av hovet.
2. Verksamhetens effektivitet och hur den ekonomiska ersättningen används ska vara föremål för offentlig granskning i form bland annat av årlig statlig revision för såväl hov- som slottsstaten.
3. Samma krav på kostnadseffektivitet ska ställas på hovet som på övrig statlig finansierad verksamhet.
4. Skattebetalarna ska inte försörja varje medlem av familjen Bernadotte. Riksdagen bör återinföra de riktlinjer som fanns till 2006 och som omöjliggjorde det.
5. Statschefen ska avlönas på samma sätt som andra höga företrädare. Han bör få ett arvode på samma nivå som talmannen och statsministern.
6. Alla säkerhetskostnader ska redovisas.
7. Alla kostnader för kungliga besök runt om i landet ska ingå i monarkins budget och inte finansieras av lokala myndigheter.
8. Låt Statens Fastighetsverk ta över förvaltningen av Kungliga Djurgården med Rosendals slott och avskaffa Kungliga Djurgårdens förvaltning, en fråga som återigen har aktualiserats genom Kungens ockermässiga höjningar av arrendet för villaägare bosatta på Djurgården.
9. Avveckla den nuvarande ordningen med ett av Statens Fastighetsverk ägt bestånd av kungligt förmedlade lägenheter helt och hållet och låt dessa hyreskontrakts förmedlas via en allmän bostadskö med transparenta principer för tilldelning.
10. Resurserna bör koncentreras till huvudrepresentanterna i form av Kungen och tronföljaren så att den personkrets som försörjs med statliga medel begränsas till vad som är nödvändigt.

12 Bilaga: UD:s kostnader i samband med statsbesök och kungaparets resor

Vi redovisar här en nedbrytning av det redan analyserade siffermaterialet över vad UD rapporterar som särkostnader i samband med olika internationella engagemang från Kungahusets sida.

12.1 2018

Event	Kostnad för UD (kSEK)	Andel av kostnadsbudget (%)
Inkommande statsbesök från Island	593	27%
Kronprinsessparets besök i Litauen	52	2%
Utgående statsbesök till Japan	808	37%
Kronprinsessparets besök i Lettland	13	1%
Kronprinsessparets besök i Estland	23	1%
Kronprinsessparets besök i Jordanien och Libanon	30	1%
Inkommande statsbesök från Italien	671	31%
Totalt	2 190	100%

Tabell 29. UD:s kostnadsbudget per kungligt event 2018.

12.2 2019

Event	Kostnad för UD (kSEK)	Andel av kostnadsbudget (%)
Kronprinsessparets besök till Vietnam	163	7%
Utgående statsbesök till Irland	667	28%
Inkommande statsbesök från Sydkorea	634	27%
Kronprinsessparets besök till Bosnien och Hercegovina	47	2%
Utgående statsbesök till Indien	846	36%
Totalt	2 358	100%

Tabell 30. UD:s kostnadsbudget per kungligt event 2019.

12.3 2023

Event	Kostnad för UD (kSEK)	Andel av kostnadsbudget (%)
Kronprinsessparets besök i Australien/Nya Zeeland	491	24%
Utgående statsbesök till Estland	1 270	61%
Kronprinsessparets besök i UK	319	14%
Totalt	2 080	100%

Tabell 31. UD:s kostnadsbudget per kungligt event 2023.

12.4 2024

Event	Kostnad för UD (kSEK)	Andel av kostnadsbudget (%)
Inkommande statsbesök från Frankrike	1 182	20%
Utgående statsbesök till Mexico	1 496	26%
Inkommande statsbesök från Finland	988	17%
Utgående statsbesök till Singapore	861	15%
Inkommande statsbesök från Danmark	948	16%
Kronprinsessparets besök i US	336	6%
Totalt	5 811	100%

Tabell 32. UD:s kostnadsbudget per kungligt event 2023.

Bildkällor

Sid 8 Kunliga slottet i Stockholm – IStock

Sid 19 Carl_XVI_Gustaf_inviger_Livrustkammaren_2019 – Frankie Fouganthin,
<https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/deed sv>

Sid 35 Högvakten_slottet_2010a – Holger Ellgaard,
https://sv.m.wikipedia.org/wiki/Fil:H%C3%B6gvakten_slottet_2010a.jpg,
<https://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/deed sv>

Sid 58 Buildings_in_Gamla_stan,_Stockholm – Olof Senestam,
<https://www.flickr.com/photos/8320630@N05/2616468056>,
<https://creativecommons.org/licenses/by/2.0/>

Sid 80 Drottningholms slott – IStock

Sid 105 Kunliga slottet i Stockholm – IStock

REPUBLIKANSKA
FÖRENINGEN